

**§ 19****Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030**

KS 2025/836

**Beslut**

1. Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030 godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del anta, samt även ge samtliga bolagsstyrelser inom koncernen i uppdrag att anta, Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030 enligt bilaga 2 till utlåtandet.
3. Stockholms stads program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018 - 2022 (dnr KS 171-116/2017) upphör att gälla.

**Reservationer**

Samtliga ledamöter för Moderaterna, Liberalerna, Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

Samtliga ledamöter för Sverigedemokraterna reserverar sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

**Ärendet**

Kommunstyrelsens utlåtande behandlas. Utlåtandet gäller Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030.

I debatten yttrar sig, se bilaga 2.

**Förslag till beslut**

Arvid Vikman Rindevall (S) och borgarrådet Lindhagen (MP) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

Annika Elmlund (M), borgarrådet Jönsson (L), Claes Nyberg (C) och Maurice Forslund (KD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Moderaternas, Liberalernas och Centerpartiets gemensamma förslag till beslut i kommunstyrelsen.

Linnéa Vinge (SD) föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt Sverigedemokraternas förslag till beslut i kommunstyrelsen.

**Beslutsordning**

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar enligt kommunstyrelsens förslag.

## **Signerat av**

Protokollet har signerats digitalt av följande personer

<b>Namn</b>	<b>Datum</b>
Olle Burell	2026-05-11
Cecilia Brinck	2026-05-11
Sara Stenudd	2026-05-11
Karin Jöback	2026-05-11

# Handlingsplan för hbtqi- personers rättigheter 2030

Beslutat av kommunfullmäktige 2026-xx-xx



**Handlingsplan för hbtqi-personers  
rättigheter 2030**

**Utgivningsdatum:** April 2026

**Utgivare:** Stadsledningskontoret,  
vårhårdsavdelningen

**Omslagsfoto:** Sam Victorin

## Innehåll

<b>Inledning .....</b>	<b>4</b>
<i>Andra styrdokument .....</i>	<i>8</i>
<i>Bakgrund .....</i>	<i>8</i>
<i>Ansvarsfördelning.....</i>	<i>10</i>
<i>Uppföljning .....</i>	<i>10</i>
<b>Fokusområde: Kunskap och information .....</b>	<b>12</b>
<b>Fokusområde: Välfärd och service .....</b>	<b>16</b>
<i>Skola och förskola .....</i>	<i>16</i>
<i>Socialtjänst och andra verksamheter som möter hbtqi-personer .....</i>	<i>20</i>
<i>Öppna verksamheter inom välfärdsområdena .....</i>	<i>22</i>
<i>Kultur, idrott och fritid .....</i>	<i>23</i>
<i>Offentliga miljöer .....</i>	<i>25</i>
<b>Fokusområde: Delaktighet och inflytande .....</b>	<b>27</b>

## Inledning

De mänskliga rättigheterna omfattar alla, alltid och överallt. Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i sina verksamheter och arbetet ska vara systematiskt, sammanhållet och ha ett intersektionellt perspektiv. Ett rättighetsbaserat arbetssätt ska genomsyra alla stadens verksamheter.<sup>1</sup> *Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna* (MR-programmet) ger vägledning i arbetet.

De mänskliga rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan. Samtidigt är det viktigt att synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter. Denna handlingsplan fokuserar på att säkra stockholmarnas lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könsskarakteristika. I handlingsplanen uttrycks detta också som hbtqi-personers rättigheter. Handlingsplanen sträcker sig till år 2030.

---

**Intersektionalitet** handlar om hur olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka varandra, och ibland förstärka varandra. Diskrimineringsgrunder kan inte isoleras, utan behöver förstås tillsammans och i samspel med andra faktorer som påverkar människors möjligheter såsom utbildningsnivå, hälsa och socioekonomisk bakgrund.

---

### Handlingsplanens övergripande mål:

**Staden säkerställer att stockholmarna har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könsskarakteristika.**

Handlingsplanen konkretiserar arbetet med lika rättigheter för hbtqi-personer och stadens ansvar för att motverka hbtqi-personers utsatthet för diskriminering.

Hbtqi är ett samlingsnamn för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera personer och intersexpersoner. Gemensamt för hela gruppen är att alla bryter mot normer om kön och/eller sexuell läggning. Men det är inte en homogen grupp.<sup>2</sup>

Handlingsplanen utgår från MR-programmets tre fokusområden. Dessa utgör tillsammans grundläggande förutsättningar för att staden ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla

---

<sup>1</sup> Sveriges kommuner och regioner, 2024, [Rättighetsbaserat arbetssätt | SKR Webbfamilj | SKR](#) 2025-06-02 eller Länsstyrelserna, 2025, [Lätt att göra rätt! Rättighetsbaserat arbete i praktiken - Mänskliga rättigheter i offentlig sektor](#) 2025-12-02.

<sup>2</sup> För centrala begrepp, se ruta nedan med definitioner.

stockholmare och säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i stadens verksamheter.

De tre fokusområdena är:

- Kunskap och information
- Välfärd och service
- Delaktighet och inflytande

Till varje fokusområde hör ett antal mål uppdelade i effektmål och resultatmål. Effektmålen beskriver den övergripande och långsiktiga förändring som eftersträvas. Resultatmålen är den direkta förändring som ska genomföras i stadens verksamheter.

Målen avser att skapa en tydlig styrning och samtidigt en flexibilitet för nämnder och bolagsstyrelser att utifrån sina verksamhetsområden själva ta fram aktiviteter för att uppnå målen. En och samma aktivitet kan bidra till uppfyllelsen av flera mål. Under målen finns även exempel på åtgärder och vägledning i arbetet med målen. Dessa exempel ska dock inte förstås som en uttömmande sammanställning av möjliga åtgärder som nämnder och bolagsstyrelser kan vidta för att nå målen.

### Några begrepp<sup>3</sup>

**Kön** – med kön menas antingen det kön som tilldelas en person vid födseln, det kön en person identifierar sig med eller det juridiska könet.

**Juridiskt kön** – är det kön som är registrerat i folkbokföringen. I Sverige finns två juridiska kön, kvinna och man.

**Könsidentitet** – en persons självupplevda kön och det den identifierar sig med.

**Könsuttryck** – hur en person uttrycker kön genom exempelvis kläder, kroppsspråk, frisyra, röst mm.

**Sexuell läggning** – handlar om vem en person blir attraherad av och/eller kär i. Enligt svensk diskrimineringslag finns tre sexuella läggningar; homosexuell, bisexuell och heterosexuell.

**Könskaraktäristika** – är ett annat ord för könsskillnader och handlar både om de yttre könsorganens utseende och om andra aspekter av kroppen som ofta uppfattas som ”könade” såsom röst och kroppsform. Intersexpersoner föds med könskaraktäristika som bryter mot normer om att män ser ut på ett visst sätt och kvinnor på ett annat.

**Homosexuell** – en person som blir kär i eller attraherad av någon av samma kön.

**Bisexuell** – en person som blir kär i eller attraherad av någon oavsett kön eller av fler än ett kön.

**Transperson** – en person vars könsidentitet inte överensstämmer med det kön den tilldelades vid födseln eller som bryter mot normer om könsidentitet och/eller könsuttryck och identifierar sig som trans.

---

<sup>3</sup> Beskrivningen av begreppen i rutan ovan kommer från följande källor:

RFSL, 2025, <https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/> 2025-06-02.

SOU 2017:92, 2017, [Transpersoner i Sverige - Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/press-och-utgivning/2017/09/transpersoner-i-sverige-forslag-for-starkt-stallning-och-bättre-levnadsvillkor) 2025-06-02.

MUCF, 2022, <https://www.mucf.se/publikationer/jag-ar-inte-ensam-det-finns-andra-som-jag> 2025-06-02.

RFSU, 2023, <https://www.rfsu.se/sex-och-relationer/for-dig-som-undrar/kropp-och-kon/intersex/> 2025-06-02.

---

**Queer** – en persons identitet som bryter mot normer om kön och heteronormen på något sätt. Begreppet kan även syfta på queerteori eller queeraktivism, idéer om att ifrågasätta normer kring kön och sexualitet och granska hur det hänger samman med makt och inflytande.

**Intersexperson** eller person med intersexvariation – en person vars medfödda kropp bryter mot normer om kön genom att personens inre eller yttre könsorgan, kromosomer och/eller hormoner inte följer det förväntade. Personen kan vara kvinna, man eller icke-binär. Intersex säger inget om en persons sexuella läggning.

**Ickebinär** – en person vars könsidentitet inte är kvinna eller man.

Heterosexuell – en person som blir kär och/eller attraherad av ett annat kön än det egna.

**Cisperson** – en person som identifierar sig med det kön hen tilldelades vid födseln.

**Heteronorm** – normer kopplade till kön och sexualitet, förutsätter att kvinnor är feminina och män maskulina och att alla är heterosexuella.

---

## Andra styrdokument

Denna handlingsplan har beröringspunkter med flera andra styrdokument. Det medför att handlingsplanen avgränsas i relation till andra handlingsplaner och program som också bidrar till att uppfylla de mänskliga rättigheterna. De andra handlingsplanerna som är kopplade till MR-programmet har stor betydelse för hbtqi-personers rättigheter då hbtqi-personer också kan utsättas för rasism, kan vara barn, kan tillhöra de nationella minoriteterna samt kan identifiera sig som kvinnor eller män.

Andra exempel på program som bidrar till att uppfylla de mänskliga rättigheterna är:

- Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning,
- Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation,
- Handlingsplan för en äldrevänlig stad.

Stockholms stads kvalitetsprogram beskriver hur staden ska arbeta med ökad kvalitet i verksamheterna; i implementeringen av detta bör arbetet med mänskliga rättigheter vara en del.

Stockholms stads arbetsplatser ska genomsyras av jämställdhet, jämlikhet och frihet från diskriminering. Stockholms stads personalpolicy beskriver hur staden ska arbeta för medarbetares lika rättigheter och möjligheter.

## Bakgrund

FN-konventioner och FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter är grunden för nationellt och internationellt skydd för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queera personers och intersexpersoners åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Sexuell läggning och könsidentitet får inte utgöra grund för diskriminering eller övergrepp. Detta slås fast i Yogyakartaprinciperna<sup>4</sup> som omfattar principer om till exempel rätten till social trygghet, rätten till bästa uppnåeliga hälsa, rätten att bilda familj, rätten till utbildning och rätten att delta i det offentliga livet. Sverige stödjer

---

<sup>4</sup> Yogyakartaprinciperna (2006) utgör internationella rättsprinciper om tillämpning av internationell rätt när det gäller brott mot mänskliga rättigheter på grund av sexuell läggning och könsidentitet. Rättsprinciperna är framtagna av Internationella juristkommissionen och International Service for Human Rights. [Yogyakarta Principles plus 10 – Yogyakartaprinciples.org 2025-06-02](https://www.yogyakartaprinciples.org/2025-06-02).

dessa principer. FN:s råd för mänskliga rättigheter antog även 2011 en resolution som fördömer våld mot och kränkningar av hbt-personer.<sup>5</sup>

I Europakonventionen framgår förbud mot diskriminering och genom den garanteras även skydd för de mänskliga rättigheterna. Artiklarna är tillämpliga då en person diskrimineras på grund av sin sexuella läggning. Europakonventionen gäller som lag i Sverige. Vidare finns i den svenska diskrimineringslagen sju diskrimineringsgrunder som bland annat omfattar sexuell läggning samt könsöverskridande identitet eller uttryck.

Situationen för hbtqi-personer i Sverige har förändrats mycket de senaste årtiondena. Detta har medfört ökad tillgång till rättigheter både på det sociala och juridiska området, förstärkt skydd mot diskriminering, ökad synlighet och fler möjligheter till gemenskap. Trots detta är risken för ohälsa signifikant högre för personer som inte följer eller bryter mot konventionella normer kopplade till könsidentitet och sexuell läggning. Särskilt transpersoner och bisexuella upplever högre utsatthet och sämre psykisk och fysisk hälsa jämfört med majoritetsbefolkningen under hela livet.<sup>6</sup>

Detta bekräftas av den senaste stora studien om unga hbtqi-personers levnadsvillkor där det framgår att unga hbtqi-personer fortsatt har sämre levnadsvillkor än andra unga.<sup>7</sup> Det finns även en särskild utsatthet för hbtqi-personer med utländsk bakgrund, med annan hudfärg än vit och för de som har en funktionsnedsättning.<sup>8</sup>

Hälsoskillnaderna förklaras delvis av att homosexuella, bisexuella och transpersoner är mer utsatta för diskriminering, trakasserier samt hot och våld på grund av omgivningens negativa föreställningar om sexuell läggning och könsidentitet.<sup>9</sup>

Livsvillkoren för personer med intersexvariation skiljer sig åt och inom gruppen finns både personer som identifierar sig som ”intersexperson” eller ”person med intersexvariation” och personer

---

<sup>5</sup> Regeringskansliet, 2014, *En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*.

<sup>6</sup> Nordiska ministerrådet, TemaNord 2023:547, *”Han gick in i garderoben igen” Äldre LGBTI-personers möte med vård och omsorg i Norden*.

<sup>7</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor*.

<sup>8</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor*.

<sup>9</sup> Folkhälsomyndigheten, 2025, [Främja hälsan bland hbtqi-personer — Folkhälsomyndigheten](#) 2025-06-02.

som inte gör det utan talar om sin könsvariation utifrån den medicinska diagnosen. Diskrimineringsombudsmannen bedömer att det finns samhällsområden där personer med intersexvariation lever i en utsatt situation och riskerar att möta olika former av diskriminering. En särskild utsatthet kan aktualiseras i hälso- och sjukvården, men också i skolan och arbetslivet.<sup>10</sup>

Civilsamhällesorganisationer beskriver brister i bemötandet av hbtqi-personer inom samhällets generella skydds- och stödverksamheter såsom polisen, socialtjänsten och vården. Hbtqi-personer uppger även ett lägre förtroende för stöd och hjälpinsatser än majoritetsbefolkningen. Sammantaget kan detta leda till att hbtqi-personer i lägre utsträckning än andra söker stöd vid utsatthet för brott.<sup>11</sup>

## Ansvarsfördelning

Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa att stockholmare får lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könsskarakteristika. Principen i Agenda 2030 om att ingen ska lämnas utanför kan också vara till hjälp för att identifiera vilka grupper som är särskilt viktiga att fokusera på.

Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, stöd och uppföljning i implementeringen av handlingsplanen.

Målen i handlingsplanen pekar på förflyttningar som staden förväntas göra. Många mål kräver samverkan och att nämnder med expertkunskap och särskilt ansvar, ofta facknämnder, ger stöd till andra nämnder, ofta stadsdelsnämnder. Några mål är tydligare riktade mot vissa verksamheter och nämnder/bolagsstyrelser än andra. Varje mål i handlingsplanen innehåller information om särskilt ansvariga nämnder och bolagsstyrelser.

På stadens intranät finns förslag på utbildningar och olika former av material som ger stöd i nämndernas arbete.

## Uppföljning

Stockholms stads arbete med handlingsplanen ska utgå från ordinarie processer samt från kunskap om stockholmarnas

---

<sup>10</sup> Diskrimineringsombudsmannen, 2021, *Livsvillkor för personer med intersexvariation ur ett diskrimineringsperspektiv*.

<sup>11</sup> RFSL, 2017, *Förtroende att stärka. Om hbtq-personers förtroende för olika samhällsinstitutioner och vad som behöver förändras*.

levnadsvillkor och tillgång till de mänskliga rättigheterna. Arbetet är tvärsektoriellt och har betydelse för samtliga verksamhetsområdesmål i stadens budget.

Nämnder och bolagsstyrelser ska i samband med ordinarie uppföljningsprocesser synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med hbtqi-personers rättigheter.

Utifrån stadens program för mänskliga rättigheter gör stadsledningskontoret vartannat år en bedömning av stadens arbete med mänskliga rättigheter som sammanställs i en rapport till kommunfullmäktige. I arbetet ingår att följa upp de handlingsplaner som är kopplade till programmet.

## Fokusområde: Kunskap och information

I Stockholms stads program för mänskliga rättigheter lyfts att stadens alla verksamheter behöver ha grundläggande kunskap om hbtqi-personers rättigheter och att vissa verksamheter därutöver kan behöva olika former av fördjupad kunskap, beroende på verksamhetens uppdrag och målgrupp. Stadens verksamheter ska också enligt programmet informera om de rättigheter som stockholmarna har samt om hur staden arbetar för att säkerställa dessa.

De senaste åren har flera myndigheter haft i uppdrag att ta fram kunskapsunderlag gällande olika hbtqi-personers levnadsvillkor, såsom exempelvis unga personer, äldre personer och hbtqi-personers situation på arbetsmarknaden. Det saknas dock fortfarande kunskap om hur livsvillkoren ser ut för hbtqi-personer vars identitet eller bakgrund gör att de riskerar att bli utsatta utifrån flera diskrimineringsgrunder.<sup>12</sup>

Transpersoner är särskilt utsatta för fördomar, intolerans och diskriminering både i Sverige och i EU.<sup>13</sup>

Civilsamhällesorganisationer vittnar om vikten av att staden informerar målgruppen om att det finns riktade verksamheter och att verksamheter i staden har kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor. Det finns en oro hos hbtqi-personer, och särskilt hos transpersoner, för att inte bli lyssnade på eller mötas av okunskap då de söker stöd, vård och omsorg.

Diskrimineringsombudsmannen lyfter vikten av att kunskapen om intersexpersoner ökar då dagens kunskapsbrist riskerar öka risken för diskriminering.<sup>14</sup>

Kunskap och information utgör grundförutsättningar för arbetet med att säkerställa hbtqi-personers rättigheter. Staden ser därför fortsatta behov av insatser för att säkerställa goda kunskaper om hbtqi-personers rättigheter och levnadsvillkor bland stadens

---

<sup>12</sup> Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet, uppdaterad 2022, *Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter*.

<sup>13</sup> European Union, 2025, [Discrimination in the European Union - oktober 2015 - Eurobarometer survey](#) 2025-06-02.

<sup>14</sup> Diskrimineringsombudsmannen, 2021, *Livsvillkor för personer med intersexvariation ur ett diskrimineringsperspektiv*.

medarbetare och för att sprida information till rättighetsbärarna om deras rättigheter.

År 2025 har kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter. Syftet är att ge fler verksamheter möjlighet att ta del av en utbildning och att erbjuda verksamheter att diplomera sig med hjälp av utbildningen. I arbetet tas erfarenheter från tidigare års diplomutbildning tillvara och det ska vara möjligt för de verksamheter som vill ha en utbyggd utbildning att fördjupa sig. Att diplomera sig och informera om det till sina målgrupper är ett sätt att säkerställa att hbtqi-personers rättigheter respekteras i verksamheten.

<p style="text-align: center;"><b>Kunskap och information</b> <b>Mål 1:</b> Stadens medarbetare bemöter alla invånare respektfullt och anpassat efter individens behov – oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.</p>
<p style="text-align: center;">Stadens medarbetare har god kunskap om hbtqi-personers rättigheter och vad det innebär för verksamheten.</p> <p style="text-align: center;"><i>Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.</i></p>
<p style="text-align: center;">Stadens medarbetare har god kunskap om transpersoners levnadsvillkor och särskilda utsatthet.</p> <p style="text-align: center;"><i>Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.</i></p>
<p style="text-align: center;">Stadens medarbetare har god kunskap om likvärdigt bemötande av personer som riskerar att bli utsatta utifrån flera diskrimineringsgrunder.</p> <p style="text-align: center;"><i>Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.</i></p>
<p style="text-align: center;">Verksamheter i staden samt stadens alla pedagogiska verksamheter diplomerar sig med hjälp av stadens diplomutbildning.</p> <p style="text-align: center;"><i>Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.</i></p>

Stadens verksamheter ska öka sina kunskaper och arbeta normkritiskt så att alla invånare bemöts respektfullt och anpassat efter individens behov – oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika.

Insatser för att få god kunskap om hbtqi-personers rättigheter kan se olika ut beroende på verksamhetens förutsättningar, befintlig kunskapsnivå och behov.

Några exempel på kunskapshöjande insatser är:

- Deltagande i stadens egna utbildningar.
- Deltagande i andra myndigheters utbildningar.
- Utveckling av egna föreläsningar eller utbildningsinsatser.
- Studiebesök och studieresor.
- Spridning av relevanta rapporter.
- Dialog och samarbeten med relevanta civilsamhällesaktörer.

Vid utformningen av kunskapshöjande insatser bör verksamheterna utöver generell kunskap sträva efter att prioritera transpersoners levnadsvillkor och särskilda utsatthet samt bemötande av personer som riskerar att bli utsatta utifrån flera diskrimineringsgrunder.

Kommunstyrelsen, arbetsmarknadsnämnden, förskolenämnden, kulturnämnden, idrottsnämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden och äldrenämnden har ett särskilt ansvar att bevaka och informera om utbudet av utbildningar och stödmaterial inom sina områden samt att vid behov utveckla nya kunskapshöjande insatser.

### **Kunskap och information**

#### **Mål 2:**

Det är tydligt för hbtqi-personer att stadens verksamheter är tillgängliga för dem.

Stadens verksamheter synliggör – både fysiskt och digitalt – kunskap om hbtqi-frågor.

*Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.*

Insatser för att synliggöra kunskap om hbtqi-frågor samt att arbeta normkritiskt avser här exempelvis att informera och inkludera målgruppen i stadens verksamheter. Det kan handla om att informera om att det finns

en särskild verksamhet för hbtqi-personer, att visa upp att medarbetare har genomgått en utbildningsinsats eller att publicera information på stadens hemsida riktad till hbtqi-personer. Det kan också handla om språkbruk i bemötande och blanketter samt bilder och skyltning.

Redan etablerade arbetssätt i staden är att sätta upp en prideflagga i väntrummet, att ha en inkluderande e-postsignatur och att uppmärksamma hbtqi-personers rättigheter i digitala kanaler. Det finns behov av att utveckla fler sätt att synliggöra kunskap och informera om hbtqi-personers rättigheter och att dela goda exempel mellan verksamheterna.

Det är även viktigt att uppmärksamma och synliggöra hbtqi-personer i stadens kommunikationsarbete.

Vid utformningen av insatser bör verksamheterna ha i åtanke att hbtqi-personer inte är en homogen grupp och kan ha olika behov. Transpersoner är särskilt oroliga för att inte bli lyssnade på eller för att mötas av okunskap då de söker stöd, vård och omsorg. Verksamheterna kan därför behöva göra informationsinsatser som riktar sig särskilt till transpersoner.

## Fokusområde: Välfärd och service

I MR-programmet framgår att stadens välfärd och service ska planeras och utformas för att säkerställa att mänskliga rättigheter respekteras.

För att motverka diskriminering behövs kunskap och arbetssätt för att få syn på normer, både i samhället och i stadens verksamheter. För hbtqi-personer är särskilt normer kring kön, könsidentitet, könsuttryck och sexuell läggning centrala.<sup>15</sup> Ett normkritiskt perspektiv fokuserar på normer och maktstrukturer som gör att vissa personer uppfattas som ”avvikande” och andra som ”normala” och vilka konsekvenser denna obalans bidrar till. När normer skapas, tolkas, omformuleras och förstärks utifrån föreställningar och beteenden påverkar det oss själva och personer vi möter.<sup>16</sup>

Stadens verksamheter erbjuder en bredd av välfärd och service till stockholmarna i alla åldrar. Det finns stora möjligheter att arbeta för att alla lika rättigheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska, inom skola och förskola, socialtjänst, öppna verksamheter, kultur, idrott och fritid samt i stadens offentliga miljöer.

Staden behöver säkerställa att de mänskliga rättigheterna respekteras både i verksamhet som drivs i stadens egen regi och i verksamhet som drivs i upphandlad form. Målen nedan är därför relevanta även i upphandling och utförande av externa leverantörer. I praktiken kan det exempelvis handla om att ställa krav på leverantörers kompetens avseende hbtqi-personers rättigheter och levnadsvillkor.

## Skola och förskola

I skollagen, läroplanen och diskrimineringslagen framgår att diskriminering och trakasserier av hbtqi-personer inte är tillåtet.

---

<sup>15</sup> Hbtqi-personer kan även identifiera sig med fler diskrimineringsgrunder såsom ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning. Hbtqi-personer kan även tillhöra en nationell minoritet.

<sup>16</sup> Diskrimineringsombudsmannen, 2025, [Bli medveten om dina normer | DO, 2025-06-02.](#)

Men trots att lagar och riktlinjer är tydliga finns traditionella normer kvar i skolan, vilket skapar utsatthet för unga hbtqi-personer.<sup>17</sup>

Unga hbtqi-personer uppger i en stor undersökning om unga hbtqi-personers levnadsvillkor att de är mindre nöjda med sin skolsituation och utbildning, jämfört med andra unga. En relativt stor andel av de unga hbtqi-personer som deltagit i undersökningen svarar att de inte alltid känner sig trygga i skolan. Det framkommer också att de är mer utsatta för olika former av kränkningar, hot, våld och diskriminering i skolan än heterocisungdomar. Kränkningarna kan komma från andra elever, lärare och annan personal i skolan.<sup>18</sup> Intervjupersonerna berättar också om lärare som är passiva när kränkningar sker, förminskar kränkningar eller behandlar hbtqi-personers rättigheter som åsiktsfrågor.<sup>19</sup>

Undervisningen beskrivs också som bristfällig gällande hbtqi-frågor och enligt ungdomarna saknas det ett hbtqi-perspektiv i sex- och samlevnadsundervisningen.<sup>20</sup>

Förskolan ska erbjuda alla barn samma möjlighet till utveckling, lärande och lek utan att de begränsas av sin könstillhörighet, könsidentitet eller könsuttryck.<sup>21</sup> Förskolan är ofta barnets första ”egna” miljö utanför hemmet och det är viktigt att barn som lever i regnbågsfamiljer också får sin familj bekräftad på förskolan.<sup>22</sup>

---

<sup>17</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.*

<sup>18</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.*

<sup>19</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.*

<sup>20</sup> Området som länge har kallats för sex och samlevnad heter efter läroplansändringarna 2022 sexualitet, samtycke och relationer.

<sup>21</sup> Skolverket, 2025, [Jämställdhet i förskolan - Skolverket](#) 2025-06-02.

<sup>22</sup> RFSL, 2025, <https://www.rfsl.se/verksamhet/foralder/att-bli-och-vara-foralder/barnboktips-pa-temat-hbtqi-regnbagsfamiljer/> 2025-06-02.

## Välfärd och service

### Mål 1:

I stadens skolor och förskolor känner sig barn, unga och vuxna trygga och inkluderade oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

Stadens skolor identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera barn och unga eller deras familjer på grund av normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

*Särskilt ansvarig: Utbildningsnämnden.*

Stadens förskolor identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheter som riskerar att exkludera barn eller deras familjer på grund av normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

*Särskilt ansvarig: Förskolenämnden och stadsdelsnämnderna.*

Lärare, annan skolpersonal och förskolepersonal har förutsättningar att agera aktivt när de ser eller får information om kränkningar, våld och diskriminering mot barn och unga på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

*Särskilt ansvarig: Förskolenämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.*

Stadens vuxenutbildning och Jobbtorg Stockholm identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella hinder och normer i verksamheten som riskerar att exkludera personer på grund av normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

*Särskilt ansvarig: Arbetsmarknadsnämnden.*

Insatser för att skapa trygghet i stadens skolor och förskolor för barn och unga riskerar otrygghet på grund av normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika ska riktas både till pedagoger och till annan personal samt till elever/barngrupper.

Den mest grundläggande insatsen för att skapa trygghet för alla elever är ett väl fungerande arbete mot trakasserier och andra kränkningar.<sup>23</sup>

I staden används sedan flera år en våldsförebyggande metod som heter Mentorer i våldsprevention (MVP). MVP är en lektionsserie för skolan där elever och lärare lär sig att ta ansvar för varandra och säga ifrån och de ser eller hör våld eller kränkningar.<sup>24</sup>

Ett normkritiskt arbetssätt är också viktigt och innebär att undersöka normer som dominerar på förskolan/skolan och hur det tar sig uttryck. I nästa steg är verksamhetens arbetssätt och bemötande i fokus, både i bemötandet av barn och elever och i det övriga arbetet.

Stadens förskolor ska även arbeta inkluderande med vårdnadshavare som är hbtqi-personer och alla barn ska känna att deras familjer blir bekräftade på förskolan. Exempel på insatser som redan görs är att förskolor arbetar med böcker som synliggör olika familjekonstellationer. Det finns även exempel på en öppen förskola som har särskilda öppettider för regnbågsfamiljer.

Fler exempel på insatser är:

- APT-möten eller andra personalmöten med fokus på ett normkritiskt arbetssätt.
- Att använda elevundersökningar för att få syn på normer och värderingar hos barn och unga och sedan arbeta med resultaten i elevgrupperna.
- Att använda elevundersökningar för att få syn på unga hbtqi-personers upplevelser av skolan och sedan arbeta med resultaten i elevgrupperna.

Vid utformningen av insatser bör skolor och förskolor ha i åtanke att barn och unga och vårdnadshavare som är hbtqi-personer eller som på annat sätt riskerar otrygghet på grund av normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov.

---

<sup>23</sup> Skolverket, 2025, [Trans, könsidentitet och könsuttryck - Skolverket](#) 2025-06-02.

<sup>24</sup> MVP ägs och drivs i Sverige av organisationen MÄN. Staden har ett samarbete med dem.

Stadens samhällsorientering har också en viktig roll för att uppmärksamma och befästa hbtqi-personers rättigheter och stärka tryggheten för nyanlända hbtqi-personer.

## **Socialtjänst och andra verksamheter som möter hbtqi-personer**

Äldre hbtqi-personer har ofta svårt att känna förtroende för socialtjänsten samt för hälso- och sjukvården. Det kan bero på den historiska stigmatiseringen och sjukdomsstämpeln som fanns kvar i Sverige fram till 1979, när homosexualitet inte längre klassades som en sjukdom av Socialstyrelsen. Vård och omsorg är ofta präglad av hetero- och cis-normativa antaganden, vilket riskerar leda till att hbtqi-personer upplever sig osynliggjorda och diskriminerade. Transpersoner har en särskilt utsatt situation och svår relation till vården eftersom de behöver genomgå en krävande process för att få tillgång till transvård. Flera studier visar att tidigare erfarenheter av homo- och/eller transfobi i kontakter med vården och äldreomsorgen leder till att äldre hbtqi-personer avstår från att söka den vård de behöver. Det är också känt att par i samkönade relationer väljer att inte följa med sin partner till vården för att undvika diskriminering.<sup>25</sup>

Hbtqi-personer som utsätts för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck och hatbrott kan som en följd av samhällets diskriminering och marginalisering befinna sig i en situation som innebär en särskild sårbarhet. Det finns en risk att de i möten med socialtjänsten och vården inte betraktas som trovärdiga.<sup>26</sup> Hedersrelaterat våld och förtryck bygger på patriarkala och heteronormativa föreställningar och hbtqi-personer kan utsättas på grund av att den sexuella läggningen inte accepteras.<sup>27</sup>

Barn och unga hbtqi-personer riskerar att utsättas för omvändelseförsök, tvångsäktenskap eller så kallade uppfostringsresor. Stadens skolor och förskolor behöver därför arbeta både främjande och förebyggande. Skolpersonal och förskolepersonal behöver våga fråga om exempelvis hedersrelaterat

---

<sup>25</sup> Nordiska ministerrådet, TemaNord 2023:547, *"Han gick in i garderoben igen"* Äldre LGBTI-personers möte med vård och omsorg i Norden.

<sup>26</sup> Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), 2025, [Särskild sårbarhet och intersektionalitet - Uppsala universitet 2025-06-02](#).

<sup>27</sup> Jämställdhetsmyndigheten, 2025, [Hedersrelaterat våld och förtryck | Jämställdhetsmyndigheten 2025-06-02](#).

våld och förtryck och även kunna lyssna och ta barn och ungas berättelser på allvar.<sup>28</sup>

<p style="text-align: center;"><b>Välfärd och service</b> <b>Mål 2:</b> Staden säkerställer lika tillgång till stöd, vård och omsorg oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könkaraktäristika.</p>
<p>Stadens verksamheter förebygger och bekämpar diskriminerande fördomar, beteenden, språkbruk och bilder.</p> <p><i>Särskilt ansvariga: Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, äldrenämnden, stadsdelsnämnderna, Stiftelsen SHIS Bostäder och Micasa Fastigheter i Stockholm AB.</i></p>
<p>Stadens äldreomsorg identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera äldre hbtqi-personer.</p> <p><i>Särskilt ansvariga: Äldrenämnden, stadsdelsnämnderna och Micasa Fastigheter i Stockholm AB.</i></p>
<p>Stadens verksamheter har arbetssätt för att upptäcka hbtqi-personer som utsätts för våld, exempelvis våld i nära relation, hedersrelaterat våld och hatbrott, och säkerställer lika tillgång till skydd, stöd och hjälpinsatser som för heterosexuella cis-personer.</p> <p><i>Särskilt ansvariga: Arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna.</i></p>

Insatser för att säkerställa lika stöd, vård och omsorg kan betyda en bredd av insatser där resultatmålen innebär en riktning men där andra insatser också kan behövas utifrån nämndens målgrupper. Det kan exempelvis handla om:

---

<sup>28</sup> Skolverket, 2025, [Motverka hedersrelaterat våld och förtryck - Skolverket 2025-06-02](#) och Skolverket, 2025, [Motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan - Skolverket 2026-02-12](#).

- Ett jämlikt bemötande av enskilda individer.
- Att arbeta med att anpassa verksamheten och informera om att den är tillgänglig för särskilda personers behov och förutsättningar, exempelvis samkönade par eller transpersoner.
- Att åtgärda befintliga brister i tillgängligheten så att alla kan ta del av välfärd och service oavsett kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller könsuttryck.
- Att inom äldreomsorgen tillhandahålla verksamheter och boenden som riktas särskilt till eller tydligt inkluderar hbtqi-personer.

Vid utformningen av insatser bör stadens verksamheter ha i åtanke att hbtqi-personer inte är en homogen grupp och kan ha olika behov.

## Öppna verksamheter inom välfärdsområdena

Äldre hbtqi-personer upplever att vård och omsorg ofta är präglad av hetero- och cis-normativa antaganden.<sup>29</sup> Unga hbtqi-personer beskriver att tillgången till trygga rum på fritiden, där de får uppleva gemenskap, ger dem möjlighet att pausa från majoritetssamhällets normer och den minoritetsstressen<sup>30</sup> dessa normer skapar.<sup>31</sup> Särskilda mötesplatser för hbtqi-personer i olika åldersgrupper är mot bakgrund av detta motiverat inom stadens verksamhetsområden.

### Välfärd och service

#### Mål 3:

I staden finns olika typer av mötesplatser som är inkluderande för hbtqi-personer.

Stadens verksamheter säkerställer att mötesplatser är trygga och inkluderande för hbtqi-personer.

*Särskilt ansvariga: Förskolenämnden, idrottsnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna.*

<sup>29</sup> Nordiska ministerrådet, TemaNord 2023:547, "Han gick in i garderoben igen" Äldre LGBTI-personers möte med vård och omsorg i Norden.

<sup>30</sup> Läs mer om minoritetsstress: RFSL utbildning AB, 2025, [Vad är minoritetsstress? - RFSL Utbildning](#) 2026-02-12.

<sup>31</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, "Jag är inte ensam, det finns andra som jag" Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.

Stadens verksamheter erbjuder särskilda mötesplatser för hbtqi-personer.

*Särskilt ansvariga: Förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturenämnden, utbildningsnämnden, äldre- och stadsdelsnämnderna.*

De mötesplatser som avses här är bland annat öppna verksamheter inom stadens välfärdsområden som finns till för alla stockholmare, såsom fritidsgårdar, aktivitetscentrum och liknande för äldre, öppna förskolor och bibliotek.

Stadens alla mötesplatser ska vara trygga och inkluderande för hbtqi-personer men utifrån hbtqi-personers behov och önskemål är det motiverat att även erbjuda särskilda mötesplatser. En del mötesplatser behöver rikta sig mot en specifik grupp, såsom exempelvis unga hbtqi-personer, äldre hbtqi-personer, hbtqi-personer med funktionsnedsättning, transpersoner eller regnbågsfamiljer.

Civilsamhällesorganisationer kan vara en viktig samarbetspart i arbetet med mötesplatser. Staden kan exempelvis ge ekonomiskt stöd till en mötesplats som drivs av en civilsamhällesorganisation eller samarbeta kring aktiviteter på en mötesplats.

## **Kultur, idrott och fritid**

I MUCF:s rapport om unga hbtqi-personers levnadsvillkor beskrivs att unga hbtqi-personer anser i lite lägre andel (73 procent) än unga heterocispersoner (80 procent) att de har mycket eller ganska stora möjligheter att delta i fritidsaktiviteter och sociala aktiviteter såsom idrott, fritidsgård och cafébesök. Gällande möjligheter att delta i kulturella aktiviteter på fritiden finns inte några skillnader alls vid en jämförelse mellan unga hbtqi-personer och unga heterocispersoner. Det är istället andra faktorer som påverkar inom gruppen unga hbtqi-personer. Personer med funktionsnedsättning, personer vars föräldrar saknar eftergymnasial utbildning och personer med utländsk bakgrund upplever i lägre utsträckning att de har mycket eller ganska stora möjligheter att delta i fritidsaktiviteter, sociala och kulturella aktiviteter.<sup>32</sup>

---

<sup>32</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, ”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.

Det framgår också i rapporten att det är dubbelt så vanligt bland unga hbtqi-personer att avstå från en fritidsaktivitet på grund av rädsla för att bli dåligt bemött, jämfört med andra unga.

Sju av tio transpersoner mellan 15 och 29 år uppgav att de har avstått från olika aktiviteter av rädsla för att bli dåligt behandlade eller diskriminerade. De vanligaste aktiviteterna de har avstått från var att gå på gym, att träna och delta på sociala evenemang. Framför allt transpersoner berättade också om en oro för tillgång till idrottsanläggningar. Starka föreställningar och normer kring kön gör att gym och andra idrottsanläggningar upplevs som otrygga.<sup>33</sup>

### Välfärd och service

#### Mål 4:

Staden säkerställer lika tillgång till kultur, idrott och fritid oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika.

Stadens verksamheter säkerställer att kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet är inkluderande för hbtqi-personer.

*Särskilt ansvariga: Idrottsnämnden, kulturnämnden, fastighetsnämnden utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna och Sisab – Skolfastigheter i Stockholm AB.*

Stadens verksamheter vidtar åtgärder för att fler unga hbtqi-personer ska ha en meningsfull fritid.

*Särskilt ansvariga: Kulturnämnden, idrottsnämnden och stadsdelsnämnderna.*

Insatser för att säkerställa lika tillgång till kultur, idrott och fritid kan betyda en bredd av insatser där resultatmålen innebär en riktning men där andra insatser också kan behövas utifrån verksamhetens målgrupper.

Vid utformningen av insatser bör verksamheterna ha i åtanke att hbtqi-personer inte är en homogen grupp och kan ha olika behov.

---

<sup>33</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, "Jag är inte ensam, det finns andra som jag" Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.

En insats för att öka tillgängligheten för hbtqi-personer i stadens idrottsanläggningar och skolor är att tillskapa fler flexomklädningsrum för de som vill byta om enskilt och könsneutrala toaletter för personer som inte identifierar sig som kvinna eller man.

## Offentliga miljöer

Stockholm ska vara en stad för alla och undersökningar visar att hbtqi-personer upplever otrygghet i offentliga miljöer.

Enligt en undersökning från RFSL känner hbtqi-personer sig mindre trygga i sitt område än befolkningen i allmänhet. De har även sämre erfarenheter av kontakt med rättsväsendet och upplever i lägre utsträckning att polis och väktare bidrar till ökad trygghet på allmän plats.<sup>34</sup>

I MUCF:s studie om unga hbtqi-personers levnadsvillkor framkommer att upplevelser av trygghet och utsatthet hänger ihop med samhällets normer. De flesta av respondenterna i studien har inte egen erfarenhet av fysiskt våld i offentlig miljö men flera har erfarenhet av verbala kränkningar, hotfulla blickar och hot. I vissa sammanhang anpassar unga sitt beteende för att uppfattas som heterocispersoner. Unga som inte uppfattas som heterocispersoner kan undvika vissa platser för att inte utsättas för våld och kränkningar. I samma undersökning framgår att unga hbtqi-personer med utländsk bakgrund kan uppleva en särskild utsatthet, där de både riskerar att utsättas för rasism överallt i samhället och upplever en större utsatthet för hbtqi-fobi när de vistas i socioekonomiskt svaga områden.<sup>35</sup>

Enligt en annan studie undviker 32 procent av de svarande att hålla sin partner i handen i offentliga miljöer och 40 procent uppger att de har trakasserats det senaste året (inte enbart i offentliga miljöer).<sup>36</sup>

---

<sup>34</sup> RFSL, 2024, *Hbtqi och trygghet*

<sup>35</sup> Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), 2022, *”Jag är inte ensam, det finns andra som jag” Unga hbtqi-personers levnadsvillkor.*

<sup>36</sup> Institutet för mänskliga rättigheter, 2025, [Hbtqi-personers rättigheter - Institutet för mänskliga rättigheter](#) 2026-02-12.

**Välfärd och service**

**Mål 5:**

Offentliga miljöer i staden är trygga för hbtqi-personer.

Stadens verksamheter har god kunskap om och vidtar åtgärder utifrån vad som skapar trygghet för hbtqi-personer i offentliga miljöer.

*Särskilt ansvariga: Fastighetsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna och bostadsbolagsstyrelserna.*

De offentliga miljöer som avses här är exempelvis stadens torg, parker och andra mötesplatser i stadsmiljön samt spontanidrottsplatser.

Insatser för att få kunskap om och vidta åtgärder utifrån hbtqi-personers upplevelser av trygghet/otrygghet bör utgå från stadens befintliga arbetssätt för trygghetsskapande arbete samt modell för platssamverkan.

Civilsamhällesorganisationer är en viktig samarbetspart för att bättre förstå hbtqi-personers upplevelser av de offentliga miljöerna i staden, se mer nedan under Fokusområde: Delaktighet och inflytande.

## Fokusområde: Delaktighet och inflytande

I MR-programmet framgår att stadens verksamheter ska erbjuda stockholmare möjlighet till delaktighet och inflytande, särskilt grupper och personer som riskerar att lämnas utanför. Det handlar både om att skapa tillit och förtroende för det demokratiska systemet och stadens verksamheter, samt om att inkludera invånares kunskap och erfarenheter i stadens utvecklingsarbete.

Civilsamhället är en viktig samarbetspart i arbetet med delaktighet och inflytande. Civilsamhällesorganisationer har gått före och visat vägen för viktiga verksamheter, exempelvis startade RFSL den första mötesplatsen för unga hbtqi-personer i staden. Ett annat exempel är RFSL:s stödmottagning som riktar sig till hbtqi-personer som har utsatts för trakasserier, hot och våld. Varje år arrangeras även Stockholm Pride som är Nordens största Pridefestival. Genom samarbeten kan stadens verksamheter få viktig kunskap om aktuella behov och utmaningar för hbtqi-personer som kan ge idéer till anpassade eller nya verksamheter och insatser.

I staden finns flera råd som också kan användas i arbetet: Funktionshindersråden, pensionärsråden, råd för nationella minoriteter och kommunstyrelsens råd för Agenda 2030 är viktiga sammanhang för att inhämta civilsamhällets synpunkter på stadens arbete med mänskliga rättigheter generellt och särskilt hbtqi-personers rättigheter.

I ett rättighetsbaserat arbetssätt är delaktighet och inkludering en bärande princip. Invånarnas delaktighet har ett viktigt värde både för invånarna generellt, för de som använder sig av verksamheterna och för verksamheterna i sig. Genom delaktighet får de som ger service, beslutar om eller utför insatser mer kunskap om målgruppers behov och erfarenheter. Det ger i sin tur högre kvalitet och bättre service.<sup>37</sup>

---

<sup>37</sup> Sveriges kommuner och regioner, 2024, [Rättighetsbaserat arbetssätt | SKR Webbfamilj | SKR](#) 2025-06-02.

## **Delaktighet och inflytande**

### **Mål 1:**

Verksamheter som möter medborgare har god kunskap om hbtqi-personers upplevelser av stadens välfärd och service.

Stadens verksamheter arbetar med enkäter, intervjuer och referensgrupper för att särskilt fånga hbtqi-personers behov och erfarenheter.

*Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.*

Staden ska öka kunskapen om hbtqi-personers upplevelser av välfärdsverksamheterna och offentliga miljöer. Staden ska även identifiera utmaningar och behov som hbtqi-personer upplever i kontakten med verksamheterna och de offentliga miljöerna.

Exempel på insatser är att använda brukarenkäter och olika former av dialoger. Dialoger kan både hållas med civilsamhällsorganisationer och med enskilda individer som identifierar sig som hbtqi-personer. Den kunskap som framkommer ska användas i verksamhetsutveckling.

Mer konkret kan det exempelvis handla om:

- Att genomföra dialoger för att få kunskap om hbtqi-personers behov och erfarenheter.
- Att inkludera transpersoner och personer som inte identifierar sig med könen kvinna eller man i enkäter till verksamhetens målgrupp.
- Att genomföra intervjuer med personer som identifierar sig som hbtqi-personer för att särskilt fånga deras behov och erfarenheter.

<p style="text-align: center;"><b>Delaktighet och inflytande</b> <b>Mål 2:</b> Staden har långsiktiga samarbeten med civilsamhällesorganisationer som företräder hbtqi-personers rättigheter.</p>
<p style="text-align: center;">Stadens verksamheter samarbetar med civilsamhällesorganisationer kring insatser som synliggör och främjar hbtqi-personers rättigheter.</p> <p style="text-align: center;"><i>Särskilt ansvariga: Samtliga nämnder och bolagsstyrelser.</i></p>
<p style="text-align: center;">Staden har en återkommande dialog med civilsamhället i hbtqi-frågor.</p> <p style="text-align: center;"><i>Särskilt ansvarig: Kommunstyrelsen.</i></p>

Samarbeten med civilsamhällesorganisationer som företräder hbtqi-personers rättigheter kan se olika ut beroende på nämndens eller bolagsstyrelsens målgrupper. I arbetet med att skapa ett gott samarbete med civilsamhället är en återkommande dialog en viktig del. Staden ska därför ta fram en planering för dialog med civilsamhället i hbtqi-frågor. Det kan till exempel handla om ett årligt återkommande öppet möte med politiska representanter från staden. Civilsamhällesorganisationer som företräder hbtqi-personers rättigheter kan tillfrågas om att ge synpunkter på insatser som stadens verksamheter erbjuder eller planerar att erbjuda. Det kan exempelvis handla om hur stadens verksamheter bättre kan nå målgrupper som transpersoner och samkönade par eller att få synpunkter på hur en öppen verksamhet för äldre hbtqi-personer ska utformas. Ett annat exempel är att arbeta med föreningsstöd till anpassade verksamheter för hbtqi-personer som kompletterar stadens verksamheter. Staden kan även ingå idéburet offentligt partnerskap (IOP) med en organisation som företräder hbtqi-personers rättigheter och stödja evenemang som syftar till att synliggöra och stärka hbtqi-personers rättigheter. Exempelvis ska staden säkerställa långsiktiga och stabila förutsättningar för Stockholm Pride och stärka stödet till festivalen.







## **Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030**

### Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030 godkänns enligt bilaga 2 till utlåtandet.
2. Stockholms Stadshus AB uppmanas att för egen del anta, samt även ge samtliga bolagsstyrelser inom koncernen i uppdrag att anta, Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter 2030 enligt bilaga 2 till utlåtandet.
3. Stockholms stads program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck 2018 - 2022 (dnr KS 171-116/2017) upphör att gälla.

### **Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen**

#### Sammanfattning av ärendet

Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 är en av sex handlingsplaner som tillhör Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet).

Handlingsplanen syftar till att stärka stadens arbete med att tillgodose hbtqi-personers rättigheter och riktar sig till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Handlingsplanen sträcker sig till år 2030. Det övergripande målet är att staden säkerställer att stockholmare har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könkaraktäristika.

Situationen för hbtqi-personer i Sverige har förändrats mycket till det bättre de senaste årtiondena. Trots det visar både forskning och myndighetsrapporter att hbtqi-personers levnadsvillkor behöver förbättras. Särskilt transpersoner och bisexuella upplever högre utsatthet och sämre psykisk och fysisk hälsa jämfört med majoritetsbefolkningen. Det finns även en särskild utsatthet för hbtqi-personer med utländsk bakgrund, med annan hudfärg än vit och för de som har en funktionsnedsättning.

## Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Akademikerförbundet SSR, DIK, Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia, Föreningen Stockholm pride, Göteborgs stad, Institutet för mänskliga rättigheter, Kommunal Stockholm, Malmö stad, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Region Stockholm, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) Stockholm, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) Ungdom, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) Stockholm, Rädda Barnen Öst, Saco Stockholm, Socialstyrelsen, Sveriges lärare Stockholm, Sveriges Skolledare Stockholm, Transammans, Transföreningen FPES, Vision Stockholm och Vårdförbundet Stockholms stad.

Utöver dessa remissinstanser har också HBTQ+ Socialdemokrater Stockholms stad inkommit med ett svar. Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) Stockholm har inkommit med ett gemensamt yttrande tillsammans med Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) ungdom Stockholm.

DIK, Folkhälsomyndigheten, Föreningen Stockholm pride, Institutet för mänskliga rättigheter, Kommunal Stockholm, Region Stockholm, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Rädda Barnen Öst, SACO Stockholm, Sveriges lärare Stockholm, Sveriges skolledare Stockholm, Transammans, Transföreningen, FPES, Vision Stockholm och Vårdförbundet Stockholms stad har inte inkommit med svar.

Diskrimineringsombudsmannen, Göteborgs stad, Institutet för mänskliga rättigheter, Malmö stad och Socialstyrelsen har avstått från att svara.

*Arbetsmarknadsnämnden* ställer sig positiv till framtagandet av en handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. För att inkludera alla andra identiteter och sexuella läggningar föreslår arbetsmarknadsnämnden att + :et (plusset) läggs till direkt efter hbtqi, både i rubrik och löpande text.

*Exploateringsnämnden* påpekar att den inte har särskilt ansvar för några av handlingsplanens mål. Inom specifika projekt eller områden kan dessa frågor bli aktuella och hbtqi-personer beröras. Genom att tillgodose en grundkompetens inom kontoret kan dessa situationer identifieras, fångas upp och lämpliga åtgärder vidtas.

*Fastighetsnämnden* arbetar med det interna lärandet inom MR-området och specifikt för hbtqi-personers rättigheter. Tillsammans med idrottsnämnden arbetar man med flexomklädningsrum i idrottshallar. För att genomföra handlingsplanen på ett effektivt sätt kommer det behövas en struktur och stadsledningskontorets stöd.

*Förskolenämnden* är positiv till ny utbildning om hbtqi-personers rättigheter som kommer att bidra till ökad kompetens hos medarbetarna. Nämnden föreslår att förskolan ska inkluderas i punkten om omvändelseförsök, tvångsäktenskap och omvändelseresor.

*Idrottsnämnden* anser att idrottsnämnden bör stå med som särskilt ansvarig på båda resultatmålen under mål 3, I staden finns olika typer av mötesplatser som är inkluderande för hbtqi-personer, då nämnden ansvarar för Ungdomsgården Träffstugan samt årligen fattar beslut om föreningsstöd till Egalia.

*Kulturnämnden* framhåller att handlingsplanen utgör ett angeläget styrdokument. För att lyckas i arbetet med att realisera planen är det viktigt med samordning mellan stadens förvaltningar och bolag, exempelvis om att skapa bättre former för dialog och inflytande för grupper som är svåra att nå.

*Kyrkogårdsnämnden* ställer sig positiva till handlingsplanen och delar kommunstyrelsens uppfattning om att det är angeläget att staden antar en handlingsplan för att stärka och utveckla arbetet med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

*Miljö- och hälsoskyddsnämnden* påpekar att den har få kontakter med enskilda medborgare och ser få tillfällen i den löpande verksamheten för samarbete med civilsamhällsorganisationer i syfte att främja hbtqi-personers rättigheter. Intern samverkan är viktig och arbetet skulle gynnas av stadsinterna nätverk.

*Servicenämnden* anför att flera av fokusområdenas mål är i linje med nämndens uppdrag. Exempelvis genom upphandlingar med krav på att leverantörer ska följa aktuell antidiskrimineringslagstiftning, kompetens inom rekrytering som motverkar diskriminering samt service till invånare via Kontaktcenter Stockholm.

*Socialnämnden* påpekar att begreppet minoritetsstress behöver förklaras i planen. Kunskap om och förståelse för minoritetsstress har stor betydelse för att kunna ge ett bra bemötande och stöd. Socialnämnden är särskilt ansvarig för frågor som rör Hbtqi-personers utsatthet för våld. Det är ett viktigt utvecklingsområde för socialtjänsten.

*Stadsbyggnadsnämnden* anser att planen ger ett bra stöd att utveckla stadens bolag och nämnder i arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Nämnden arbetar aktivt med att identifiera och förbättra platser som upplevs som otrygga och otillgängliga, till exempel genom socialt värdeskapande analyser.

*Trafiknämnden* vill vara en aktiv part i arbetet med att skapa tillgängliga och trygga offentliga rum. En viktig del av nämndens trygghetsarbete är att tillgängliggöra staden för alla invånare. Hbtqi-personers rättigheter och möjligheter är ett av flera viktiga perspektiv som behöver tas hänsyn till inom ramen för trygghetsarbetet.

*Utbildningsnämnden* anför att begreppet ”hbtqi” bör ändras till ”hbtqi+” för att göra handlingsplanen mer inkluderande och att planen bör kompletteras med en konsekvensanalys av förslagets ekonomiska och administrativa påverkan för verksamheterna.

*Äldrenämnden* välkomnar en plan för arbetet med hbtqi-frågor samlad i stadens verksamheter. Det är viktigt att kontinuerligt fortsätta att arbeta för ökad kunskap och förståelse för hbtqi-personers situation i äldreomsorgen och att löpande insatser görs i den ordinarie verksamhetsutvecklingen för att säkerställa lika bemötande.

*Överförmyndarnämnden* ställer sig bakom förslaget till handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och ser fram emot att få tillämpa det i verksamheten. Principen om att ingen ska lämnas utanför är den bärande för hela nämndens verksamhet. Det handlar om värderingar som ska präglade det dagliga arbetet.

*Bromma stadsdelsnämnd* bedömer att implementeringen av handlingsplanerna inom ramen för MR-programmet kan bidra till att öka verksamheternas kunskaper om inkluderande och normkritiska arbetssätt. Nämnden konstaterar att handlingsplanen saknar ett tydligt arbetsgivarperspektiv.

*Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd* påpekar att begreppet rättighetsbaserat arbetssätt som används i handlingsplanen bör förtydligas för att underlätta förståelsen. Nämnden framhåller även vikten av att stadens statistik och brukarundersökningar utvecklas för att ta in målgruppens perspektiv.

*Farsta stadsdelsnämnd* vill lyfta fram behovet av resurser för att stadens nämnder och bolag ska kunna genomföra och uppnå intentionerna i handlingsplanerna. I handlingsplanerna för MR-frågor återfinns ett stort antal effektmål som riktar sig till stadsdelsnämnderna.

*Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd* vill särskilt lyfta den utsatthet bisexuella och hbtqi-personer med utländsk bakgrund, annan hudfärg än vit samt personer med funktionsnedsättning möter. Det är viktigt att arbetet i stadens verksamheter även framöver grundas i aktuell kunskap om dessa gruppers levnadsvillkor.

*Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd* anser att det vore bra med ett för staden gemensamt metodstöd för det rättighetsbaserade arbetssättet. Det skulle även underlätta implementeringen av handlingsplanerna som hör till stadens MR-program.

*Järva stadsdelsnämnd* anför att en handlingsplan snarare än att peka ut/befästa idén om att hbtqi-fobi är platskopplad, ett områdesproblem (och på så vis kopplad till de som bor där) istället betonar vikten av att staden arbetar för att möjliggöra hbtqi-liv i hela staden.

*Kungsholmens stadsdelsnämnd* anser att handlingsplanen saknar ett tydligt arbetsgivarperspektiv. Som arbetsgivare har staden en viktig roll i att främja mänskliga rättigheter och förebygga diskriminering. Utan detta perspektiv riskerar stadens arbete för hbtqi-personers rättigheter att bli mindre heltäckande

*Norra innerstadens stadsdelsnämnd* vill lyfta möjligheten att inkludera fler genom att använda hbtqi+-personer som begrepp framöver. Ett förslag som skulle bidra till resurseffektivt arbete är att ge facknämnder i uppdrag att ta fram stödmaterial och kompetensutveckling kopplat till respektive ansvarsområden.

*Skarpnäcks stadsdelsnämnd* föreslår att nämndmål kan kopplas till handlingsplanen och att aktiviteter och arbetssätt beskriver vad som ska prioriteras under året i enlighet med de identifierade utvecklingsområdena i handlingsplanen.

*Skärholmens stadsdelsnämnd* ser att handlingsplanen ger tillräckligt och konkret stöd i hur arbetet med att uppfylla intentionerna i programmet för de mänskliga rättigheterna ska genomföras. Handlingsplanens tydliga mål och konkreta förslag på arbetssätt kommer kunna bidra till att arbetet med dessa frågor stärks ytterligare.

*Södermalms stadsdelsnämnd* anser att handlingsplanen saknar ett arbetsgivarperspektiv. Som arbetsgivare har staden en viktig roll i arbetet med mänskliga rättigheter. Målen i handlingsplanen kan bidra till att skapa tydlig styrning och samtidigt flexibilitet för förvaltningen att själv ta fram aktiviteter för att uppnå målen.

*Stockholms Stadshus AB* bedömer att planen kommer utgöra ett bra stöd för stadens bolag i det fortsatta arbetet. Det är positivt att kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter då det skapar förutsättningar för likvärdighet och samsyn inom stadens verksamheter.

*Akademikerförbundet SSR* påpekar att den tidigare utbildningen via RFSL inte använts i den utsträckning som behövts och inte prioriterats till följd av socialtjänstens ansträngda budget. Det är viktigt att i målen om kunskap och information även inkludera HBTQI-personer som är medarbetare i staden.

*Forum för levande historia* från att lämna synpunkter på handlingsplanens inriktning och ambitionsnivå. Forumet har ett regeringsuppdrag att ta fram ett kunskapsstöd för offentlig verksamhet om lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer.

*Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)* framhåller att deras yttrande utgår från regeringens mål för området och att de utifrån den utgångspunkten tillstyrker handlingsplanen samt bedömer att den går i linje med den nationella handlingsplanen Stolt och trygg.

*RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholm* välkomnar planens tydliga rättighetsgrund och intersektionella ansats samt att ansvar, uppföljning och tre fokusområden samlar stadens arbete till år 2030. Planen behöver skärpas med mätbara mål, indikatorer, tidsättning, finansiering och uppföljningsmekanismer.

*RFSL Ungdom* är skeptiska till begreppet “barn och unga som själva bryter eller vars familjer bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika”. Att använda detta istället för barn och unga som hbtqi-personer eller regnbågsfamiljer bidrar till att osynliggöra hbtqi-identitet hos barn och unga.

*RFSU Stockholm* anser att handlingsplanen är både behövlig och omfattande. Dock vill de betona vikten av att konkretisera planerna, förankra dem hos målgrupperna samt garantera att uppföljning och utvärdering blir systematiskt och ändamålsenligt genomförda.

*HBTQ+Socialdemokrater* anför att det även bör förtydligas att staden aktivt ska arbeta med att synliggöra hbtqi-personer och regnbågsfamiljer i all sin kommunikation. Då indikationer finns att köerna är fortsatt långa bör intresset för regnbågsboenden analyseras.

### Föredragande borgarrådets synpunkter

I Stockholm ska alla människor tryggt kunna vara den de är och älska vem de vill. Tyvärr är det inte så idag. Vi ser istället en oroande utveckling där attityderna till hbtqi-personer försämras. I en ny studie om skolelevers attityder, tillit och utsatthet från Forum för levande historia har andelen elever som gav uttryck för negativa attityder till hbt-personer ökat från 3 % år 2013 till hela 14 %. Unga hbtqi-personer har fortsatt sämre levnadsvillkor än andra unga och hbtqi-personer uppger även ett lägre förtroende för samhällets stöd och hjälpinsatser än övriga befolkningen. Särskilt transpersoner och bisexuella upplever högre utsatthet och sämre psykisk och fysisk hälsa jämfört med majoritetsbefolkningen.

Detta kan vi aldrig acceptera. Alla människor ska kunna leva i frihet och trygghet i Stockholm och få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. I arbetet för förändring har stadens verksamheter en mycket viktig roll.

Handlingsplanen utgår från Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna och bygger på programmets tre fokusområden Kunskap och information, Välfärd och service samt Delaktighet och inflytande. Samtliga nämnder och bolagsstyrelser har ett ansvar för genomförandet av handlingsplanen.

Kunskapen om hbtqi-personer behöver öka inom stadens verksamheter. Ett viktigt steg för att åstadkomma detta är att verksamheterna genomgår stadens diplomutbildning. Stadens verksamheter behöver också synliggöra att de har kunskap om hbtqi-frågor eftersom det stärker tryggheten för hbtqi-personer i mötet med staden.

Handlingsplanen inkluderar intersexpersoner, vilket inte har varit fallet i stadens tidigare program. Det är ett viktigt steg framåt för att stärka intersexpersoners situation. Det behövs mer kunskap i staden om intersexpersoner för att säkerställa att de får rätt bemötande. Handlingsplanen har även ett särskilt fokus på transpersoner, som är en extra utsatt grupp. Stadens medarbetare behöver öka sin kunskap om transpersoners levnadsvillkor och hur dessa kan stärkas.

Skola, förskola och äldreomsorg är mycket viktiga verksamheter där alla barn, unga och vuxna ska kunna känna sig trygga. Normer och arbetssätt som riskerar att exkludera stockholmare kopplat till sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika ska kraftfullt motverkas.

Alla stadens mötesplatser ska vara trygga och inkluderande för hbtqi-personer. Staden ska även erbjuda särskilda mötesplatser för hbtqi-personer och stärka insatserna för att fler unga hbtqi-personer ska ha en meningsfull fritid och att kultur-, idrotts- och fritidsverksamhet är trygga och inkluderande.

Även våra offentliga miljöer ska vara trygga. I en studie från Institutet för mänskliga rättigheter uppgav 32 % av hbtqi-personerna att de undviker att hålla sin partner i handen i offentligheten. Stockholms stad har ett mycket viktigt arbete att göra för att öka kunskaperna om vad som skapar trygghet för hbtqi-personer i offentliga miljöer och vidta åtgärder.

Det är också viktigt att Stockholms stad säkerställer hbtqi-personers möjligheter till inflytande och delaktighet för att särskilt fånga upp hbtqi-personers behov och erfarenheter. Staden ska ha en återkommande dialog med civilsamhället i hbtqi-frågor och ett nära samarbete kring insatser som främjar hbtqi-personers rättigheter.

Med denna handlingsplan stärker vi arbetet för hbtqi-personers rättigheter i Stockholms stad och lägger en stark grund för stadens samlade arbete till år 2030.

## Bilagor

1. Stockholms stads handlingsplan för hbtqi-personer rättigheter 2030, remissversion med spårade ändringar, dnr KS 2025/836-52.1
2. Stockholms stads handlingsplan för hbtqi-personer rättigheter 2030, slutlig version, dnr KS 2025/836-52.2

**Borgarrådsberedningen** tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

**Reservat** av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis bifalla förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

**Kommunstyrelsen** delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 25 mars 2026

Karin Wanngård  
Kommunstyrelsens ordförande

**Reservat** av Johan Paccamonti (M), Jan Jönsson, Isabel Smedberg-Palmqvist (båda L), Jonas Naddebo och Kristin Jacobsson (båda C) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservat i borgarrådsberedningen.

**Reservat** av Linnéa Vinge (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige avslår borgarrådsberedningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter. Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

**Ersättaryttrande** av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas och Liberalernas gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

**Ersättaryttrande** av Nike Örbrink (KD) enligt följande.

Att släppa en främmande person över sin tröskel för att få hjälp med sina bestyr är något som kan upplevas som obehagligt för många. Det är verkligheten för många äldre som i dag har hemtjänst. Extra utsatta är äldre HBTQ-personer, som kan uppleva en rädsla för att inte bli sedd för den man är, få sina relationer tagna på allvar, eller inte få den hjälp man behöver.

I en tidigare uppskattning från Socialstyrelsen uppgår äldre HBTQ-personer som har hemtjänst eller bor på särskilt boende till 15 000. Det antalet lär också öka i takt med att antalet äldre blir fler. Det är därför välkommet med ett handlingsprogram för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Detta för att säkerställa att alla äldre stockholmare möts med respekt och får den hjälp de behöver oavsett sexuell läggning eller levnadssätt.

En nationell SCB-kartläggning från 2017 visade att i snitt 69 procent av personal i kategorin hemservicepersonal m.fl. var utrikesfödda. Ett handlingsprogram för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter kan därför också vara viktig för den personal som har bakgrund i länder med en mer intolerant syn på icke-traditionella levnadssätt. Staden måste jobba proaktivt för att alla äldre ska bli bemötta med värdighet och på

sina villkor. Vi hoppas att styret vågar leva upp till sina högt ställda ambitioner i denna frågan.

## Ärendet

Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 är en av sex handlingsplaner som tillhör Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet).

Handlingsplanen syftar till att stärka stadens arbete med att tillgodose hbtqi-personers rättigheter och riktar sig till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Handlingsplanen sträcker sig till år 2030. Det övergripande målet är att staden säkerställer att stockholmare har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könkaraktäristika.

Situationen för hbtqi-personer i Sverige har förändrats mycket till det bättre de senaste årtiondena. Trots det visar både forskning och myndighetsrapporter att hbtqi-personers levnadsvillkor behöver förbättras. Särskilt transpersoner och bisexuella upplever högre utsatthet och sämre psykisk och fysisk hälsa jämfört med majoritetsbefolkningen. Det finns även en särskild utsatthet för hbtqi-personer med utländsk bakgrund, med annan hudfärg än vit och för de som har en funktionsnedsättning.

## Stadsledningskontoret

**Stadsledningskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 10 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I kommunfullmäktiges budget för 2025 framgår att hbtqi-personers rättigheter är en del av stadens strategiska arbete med att säkerställa de mänskliga rättigheterna. Arbetet ska stärkas och exempelvis ha fokus på bemötande, mötesplatser för barn och unga, aktiviteter för äldre samt ökad delaktighet. Denna inriktning av arbetet stämmer väl överens med föreslagen handlingsplan.

Arbetet med hbtqi-personers rättigheter har betydelse för många av verksamhetsområdesmålen i budget och är nära kopplat till verksamhetsområdesmål *3.7 Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt* och till MR-programmets mål om att *Stockholms stad är en öppen, jämlik och jämställd stad, fri från alla former av diskriminering och rasism*. Rättigheter för hbtqi-personer är även en del av stadens demokratiarbete och arbete med att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 med fokus på principen *Lämna ingen utanför*.

Situationen för hbtqi-personer i Sverige har förändrats mycket till det bättre de senaste årtiondena. Det handlar exempelvis om ökad tillgång till rättigheter både på det sociala och juridiska området, förstärkt skydd mot diskriminering, ökad synlighet och fler möjligheter till gemenskap. Trots detta visar forskning och myndighetsrapporter att risken för ohälsa är signifikant högre för personer som bryter mot konventionella normer kopplade till könsidentitet och sexuell läggning. Särskilt transpersoner och bisexuella upplever högre utsatthet och sämre psykisk och fysisk

hälsa jämfört med majoritetsbefolkningen. Det finns även en särskild utsatthet för hbtqi-personer med utländsk bakgrund, med annan hudfärg än vit och för de som har en funktionsnedsättning.

Det styrdokument, *Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck*, som antogs av kommunfullmäktige 2017 har bidragit till att staden har stärkt arbetet till viss del, men stadsledningskontoret bedömer att föreliggande handlingsplan med tydligare prioriteringar och mål bör bidra till ökat ett fokus och synliga resultat.

Handlingsplanens tre fokusområden; kunskap och information, välfärd och service samt delaktighet och inflytande utgör grundläggande förutsättningar för att stadens verksamheter ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare.

Ökad kunskap och ett förstärkt arbete med information är grundläggande för att stadens verksamheter ska kunna bemöta alla invånare respektfullt och anpassat efter individens behov, oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika. Den välfärd och service som stadens verksamheter erbjuder inom exempelvis skola och förskola, socialtjänst, öppna verksamheter, kultur, idrott och fritid samt i stadens offentliga miljöer ska planeras och utföras för att säkerställa hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Civilsamhället är en viktig samarbetspart i arbetet med delaktighet och inflytande. Civilsamhällesorganisationer har gått före och visat vägen för viktiga verksamheter, exempelvis startade RFSL den första mötesplatsen för unga hbtqi-personer i staden.

Stadsledningskontoret kommer fortsätta följa upp alla nämnders och bolagsstyrelsers arbete för hbtqi-personers rättigheter inom ramen för ordinarie uppföljningsprocess. Utöver detta ska stadsledningskontoret vartannat år göra en bedömning av stadens arbete med mänskliga rättigheter som sammanställs i en rapport till kommunfullmäktige. I arbetet ingår att följa upp Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030.

Sammantaget gör stadsledningskontoret bedömningen att det är angeläget att staden antar en handlingsplan för att stärka och utveckla arbetet med hbtqi-personers rättigheter och möjligheter.

## Remissammanställning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret och remitterats till arbetsmarknadsnämnden, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, förskolenämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, kyrkogårdsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, socialnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, utbildningsnämnden, äldrenämnden, överförmyndarnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd, Järva stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Norra innerstadens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens

stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms Stadshus AB, Akademikerförbundet SSR, DIK, Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia, Föreningen Stockholm pride, Göteborgs stad, Institutet för mänskliga rättigheter, Kommunal Stockholm, Malmö stad, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Region Stockholm, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) Stockholm, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) Ungdom, Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU) Stockholm, Rädda Barnen Öst, Saco Stockholm, Socialstyrelsen, Sveriges lärare Stockholm, Sveriges Skolledare Stockholm, Transammans, Transföreningen FPES, Vision Stockholm och Vårdförbundet Stockholms stad.

Utöver dessa remissinstanser har också HBTQ+ Socialdemokrater Stockholms stad inkommit med ett svar. Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) Stockholm har inkommit med ett gemensamt yttrande tillsammans med Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) ungdom Stockholm.

DIK, Folkhälsomyndigheten, Föreningen Stockholm pride, Institutet för mänskliga rättigheter, Kommunal Stockholm, Region Stockholm, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL), Riksförbundet för sexuell upplysning (RFSU), Rädda Barnen Öst, SACO Stockholm, Sveriges lärare Stockholm, Sveriges skolledare Stockholm, Transammans, Transföreningen, FPES, Vision Stockholm och Vårdförbundet Stockholms stad har inte inkommit med svar.

Diskrimineringsombudsmannen, Göteborgs stad, Institutet för mänskliga rättigheter, Malmö stad och Socialstyrelsen har avstått från att svara.

#### Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret .....	11
Arbetsmarknadsnämnden .....	14
Exploateringsnämnden.....	16
Fastighetsnämnden.....	17
Förskolenämnden.....	18
Idrottsnämnden .....	19
Kulturnämnden .....	20
Kyrkogårdsnämnden .....	22
Miljö- och hälsoskyddsnämnden .....	22

Service nämnden .....	23
Socialnämnden.....	24
Stadsbyggnadsnämnden.....	26
Trafiknämnden .....	26
Utbildningsnämnden.....	28
Äldrenämnden .....	29
Överförmyndarnämnden .....	32
Bromma stadsdelsnämnd.....	33
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd.....	34
Farsta stadsdelsnämnd .....	36
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	37
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd .....	38
Järva stadsdelsnämnd .....	39
Kungsholmens stadsdelsnämnd .....	41
Norra innerstadens stadsdelsnämnd .....	42
Skarpnäcks stadsdelsnämnd .....	43
Skärholmens stadsdelsnämnd .....	44
Södermalms stadsdelsnämnd .....	45
Stockholms Stadshus AB .....	47
Akademikerförbundet SSR.....	49
Forum för levande historia.....	50
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) .....	51
RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholm.....	52
RFSL Ungdom.....	56
RFSU Stockholm.....	59
HBTQ+Socialdemokrater Stockholms stad.....	60
Reservationer m.m. ....	63

## Arbetsmarknadsnämnden

**Arbetsmarknadsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2025 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

*Reservation* av Per Rosenkrantz m.fl. (M) och Lovisa Lanryd (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Ann-Christin Carlberg (SD), se Reservationer m.m.

**Arbetsmarknadsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 9 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen ställer sig positiv till framtagandet av en handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter och att det i planen ställs höga krav på nämnder och bolagsstyrelser att aktivt arbeta för att alla stockholmare ska få lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Handlingsplanen utgör ett viktigt dokument för att intensifiera arbetet och att skapa styrning och handlingskraft. Positivt är även att det ges utrymme för nämnder och bolag att själva ta fram adekvata aktiviteter inom ramen för sina verksamhetsområden.

I MR-programmet presenteras både en modell för uppföljning samt ett arbetssätt (rättighetsbaserat arbetssätt). Dessa två presenteras i handlingsplan mot rasism och bör även läggas till samtliga handlingsplaner.

Arbetsmarknadsförvaltningen välkomnar framtagandet av en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter.

#### *Disposition, rubriksättning och läsbarhet*

Förvaltningen välkomnar överlag den höga ambitionsnivån vad gäller utvecklingen av flera handlingsplaner inom området mänskliga rättigheter. Det bör dock uppmärksammas att ett stort antal parallella planer kan försvåra överblicken över mål och aktiviteter. Dispositionen skulle kunna göras mer lättillgängligt och konkret genom att samla alla mål och förslag på aktiviteter i ett eget avsnitt. På samma sätt skulle en översyn av rubriksättningen öka läsbarheten. Till exempel kan avsnitt med mycket text delas upp med underrubriker som ger stöd till läsaren. Ett exempel på detta kan vara stycket med rubriken ”Ansvarsfördelning”. Där skulle man med fördel kunna ha underrubrikerna ”Alla nämnder och bolagsstyrelser, kommunstyrelsen och kontaktperson”

Resultatmålen som beskrivs i handlingsplanerna tenderar att i vissa avsnitt vara formulerade mer som aktiviteter än resultatmål.

I begreppslistan saknas förklaring av två begrepp; juridiskt kön och biologiskt kön.

För att inkludera alla andra identiteter och sexuella läggningar föreslår arbetsmarknadsförvaltningen att + :et (pluset) läggs till direkt efter hbtqi, både i rubrik och löpande text. Pluset fungerar som ett paraplybegrepp som visar att man vill inkludera hela den breda mångfalden, även de som inte har ett specifikt ord i förkortningen.

#### *Upphandling*

Antidiskrimineringsklausulen finns med som krav i samtliga upphandlingar och perspektiv kopplade till hbtqi-personers rättigheter beaktas på så sätt i våra upphandlingsprocesser. Önskvärt vore utöver detta att upphandlade verksamheter också omfattas av samma krav på inkludering, likabehandling och respekt för rättigheter som stadens egna verksamheter.

#### *Unga som saknar gymnasieplacering bör inkluderas*

I resultatmålet, Stadens vuxenutbildning identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella hinder och normer i verksamheten som riskerar att exkludera personer som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska, under effektmål 1 Valfärd och service omnämns Vuxenutbildningen. Inom ramen för kommunens aktivitetsansvar (KAA), som faller under Jobbtorg Stockholm, återfinns målgruppen unga som saknar gymnasieplacering. Målgruppen bör inkluderas i formuleringen genom att Jobbtorg Stockholm också omnämns. Förslag på ny formulering: Stadens vuxenutbildning och Jobbtorg Stockholm identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella hinder och normer i verksamheten som riskerar att exkludera personer som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.

#### *Internt arbete*

För att säkerställa att handlingsplanernas mål efterlevs efterfrågas en skrivning om vikten av ett internt antidiskrimineringsarbete som genomsyrar stadens medarbetare och den interna strukturen.

### **Exploateringsnämnden**

**Exploateringsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2025 följande.

1. Exploateringsnämnden beslutar att godkänna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

*Reservation* av Gabriel Kroon (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Peter Öberg (L), se Reservationer m.m.

**Exploateringskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 23 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret bedömer förslaget till handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och lika möjligheter 2030 som positivt. I Sverige har läget för hbtqi-personer förbättrats mycket de senaste årtiondena, men det finns fortfarande stora skillnader i livsvillkor mellan hbtqi-personer och personer som följer konventionella normer. Detta förklaras till stor del med att personer inom denna grupp i större utsträckning utsätts för diskriminering, trakasserier, hot och våld som beror på omgivningens negativa föreställningar om gruppen. En avgörande faktor för att främja hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter är att alla stadens

verksamheter har en grundläggande kunskap i dessa frågor. Kontoret välkomnar därför den utbildning som kommunstyrelsen avser att ta fram för alla stadens anställda. En centralt organiserad utbildning säkerställer att alla i staden får en jämbördig och gemensam kunskapsbas.

Stadens Budget 2025 inleds med orden att Stockholm ska vara en stad för alla. I inledningen nämns vidare att arbetet med mänskliga rättigheter, däribland lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer, ska intensifieras.

Exploateringsnämnden har inga särskilda uppdrag kopplade till detta arbete.

Handlingsplanen för hbtqi-personers lika möjligheter och rättigheter innebär att exploateringsnämnden ska formulera egna aktiviteter utifrån de utpekade målen i handlingsplanen och stadens budget inom den egna verksamhetens ramar.

Handlingsplanen innebär nämligen att alla nämnder och bolagsstyrelser ska säkerställa:

- att medarbetarna har god kunskap och respektfullt bemötande
- att verksamheterna synliggör kunskap om hbtqi-frågor - att verksamheter som möter medborgare arbetar med uppföljning av hur hbtqi-personers erfarenheter
- att samarbeta med civilsamhällesorganisationer som arbetar med hbtqi-frågor

Exploateringsnämnden har dock inget särskilt ansvar för några av handlingsplanens mål. Exploateringsnämnden arbetar med projekt och förvaltning över hela stadens geografi vilket normalt inte har någon särskild påverkan på hbtqi-frågor. Inom specifika projekt eller områden kan dessa frågor bli aktuella och hbtqi-personer bli berörda. Genom att tillgodose en grundkompetens inom kontoret kan dessa situationer identifieras, fångas upp och lämpliga åtgärder vidtas när de behövs. Exploateringsnämnden ser positivt på de kunskapsunderlag och utbildningar som tas fram och välkomnar det stöd i frågorna som kommunstyrelsen enligt handlingsplanen ska erbjuda.

### **Fastighetsnämnden**

**Fastighetsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 21 september 2025 följande.

Fastighetsnämnden godkänner och överlämnar fastighetskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Hansi Karppinen (L), se Reservationer m.m.

**Fastighetskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 16 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kontoret är positivt till handlingsplanen. Den fokuserar på det som ligger inom kommunens rådighet att påverka och kontorets bedömning är att aktiviteterna samlat kommer att bidra till att förbättra hbtqi-personers möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda i staden.

Kontoret arbetar idag med att utveckla det interna lärandet och i detta kommer ingå att ta del av de utbildningar som stadsledningskontoret tar fram inom MR-området och specifikt för hbtqi-personers rättigheter.

Kontoret arbetar även tillsammans med idrottsförvaltningen med flexomklädningsrum i idrottshallar. Detta är enskilda omklädningsrum som kan användas av alla, oavsett könsidentitet. Det är en del av idrottsstandarderna att nybyggda och renoverade/ombyggda idrottshallar ska utrustas med flexomklädningsrum och planen är alltså att fortsätta bygga dessa.

Handlingsplanen sträcker sig till år 2030. Stadens nämnder och bolagsstyrelser har alltså fyra-fem år på sig att genomföra de förändringar och aktiviteter som är beslutade. För att göra detta på ett effektivt sätt kommer en struktur att behövas, likväl som stadsledningskontorets stöd. En del frågor kan troligen genomföras med liknande arbetssätt för flera handlingsplaner, till exempel de som handlar om att öka medarbetarens kunskap och kompetens. Stadsledningskontoret har beställt en övergripande utbildning om mänskliga rättigheter samt två särskilda delar, en om rasism och en om hbtqi. Utbildningen ska vara klar 2025 och stadens förvaltningar ska kunna börja använda sig av denna 2026. Dessa och liknande stöd uppskattas av kontoret.

### **Förskolenämnden**

**Förskolenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2025 följande.

Förskolenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Åsa Nilsson Söderström (L) och Sophia Granswed Baat (M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Linnea Vinge (SD), se Reservationer m.m.

**Förskoleförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 21 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förskoleförvaltningen är positiv till Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter och menar att den kan bidra till att konkretisera utvecklingsarbetet för hbtqi-personers rättigheter och motverka gruppens utsatthet för diskriminering. Förskolenämnden är en av särskilt ansvariga nämnder i flera av handlingsplanens mål.

Förvaltningen är av uppfattningen att handlingsplanens struktur med mål och namngivna ansvariga bidrar till tydlighet. I handlingsplanen framkommer att kommunstyrelsen har i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter. Förvaltningen är positiv till uppdraget och menar att det kommer att bidra till ökad kompetens hos stadens medarbetare.

På sidan 17 står skrivet att ” Unga hbtqi-personer riskerar att utsättas för omvändelseförsök, tvångsäktenskap eller så kallade uppfostringsresor. Skolan behöver därför arbeta både främjande och förebyggande och skolpersonal behöver våga fråga om exempelvis hedersrelaterat våld och förtryck och även kunna lyssna och ta elevers berättelser på allvar.” Förvaltningen föreslår att skrivningen även inkluderar förskola.

Förvaltningen noterar en skillnad i hur handlingsplaner kopplade till Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna är namngivna. Namnet på handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter inkluderar orden lika rättigheter och möjligheter vilket inte ingår i namnet på Handlingsplan för de nationella minoriteterna och urfolket samernas rättigheter. Förvaltningen vill uppmärksamma att detta skulle kunna signalera olika tyngd i rättighetsarbetet. För att handlingsplanerna ska ges lika tyngd, menar förvaltningen att en beskrivning om orsaken till skillnaden i benämning av dessa skulle kunna läggas till.

### **Idrottsnämnden**

**Idrottsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

Idrottsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

*Reservation* av Hanna Wistrand (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

**Idrottsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 8 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Idrottsförvaltningen ser positivt på stadens arbete för att stärka hbtqi-personers rättigheter och möjligheter och att det samlas i ett styrdokument i syfte att stärka och utveckla arbetet. Kopplingen till Stockholm stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) är tydlig och det är bra att handlingsplanens tre fokusområden följer MR-programmets fokusområden. Det är bra och tydligt att vissa aktiviteter gäller samtliga nämnder och bolag medans vissa aktiviteter gäller särskilt utpekade nämnder. Det tydliggör ansvar och förväntan. Förvaltningen ser även positivt på att insatser exemplifieras då det underlättar för nämndens utvecklingsarbete.

Förvaltningen anser att idrottsnämnden bör stå med som särskilt ansvarig nämnd på båda resultatmålen under mål 3 I staden finns olika typer av mötesplatser som är inkluderande för hbtqi-personer då nämnden ansvarar för Ungdomsgården Träffstugan samt årligen fattar beslut om föreningsstöd till Egalia.

Ett annat önskemål är att resultatmålen numreras under effektmålen då det underlättar vid planering och uppföljning.

Avslutningsvis är förvaltningen positiv till att handlingsplanen har en inledande del med begreppsförklaring.

## **Kulturnämnden**

**Kulturnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2025 följande.

1. Kulturnämnden överlämnar kulturförvaltningens och Stadsarkivets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

*Reservation* av Isabel Smedberg-Palmqvist (L) och Jonas Naddebo (C), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

**Kulturförvaltningens och Stadsarkivets** tjänsteutlåtande daterat den 12 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet ställer sig bakom handlingsplanens mål, identifierade fokusområden och aktiviteter. Handlingsplanen utgör ett angeläget styrdokument, tillsammans med övriga handlingsplaner kopplade till stadens program för de mänskliga rättigheterna.

För att lyckas i arbetet med att realisera handlingsplanerna knutna till stadens program för de mänskliga rättigheterna är det viktigt med samordning mellan stadens förvaltningar och bolag. Det handlar till exempel om att skapa bättre former för dialog och inflytande för grupper som är svåra att nå, kompetenshöjande insatser och framtagande av relevant statistik som kan ligga till grund för analyser och utvecklingsarbete.

### *Kunskap och information*

Handlingsplanen tydliggör att kunskap och information är grundläggande för arbetet med att säkerställa hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Det är därmed fortsatt viktigt att staden tillhandahåller insatser för att säkerställa goda kunskaper om hbtqipersoners rättigheter och levnadsvillkor - både bland stadens medarbetare och för att sprida information till rättighetsbärarna om deras rättigheter och möjligheter. Handlingsplanen pekar också på vikten av att synliggöra den förvärvade kunskap verksamheter har om hbtqi-personers rättigheter och möjligheter, både fysiskt och digitalt.

Förvaltningarna välkomnar handlingsplanens aktivitet om att stadens verksamheter, i synnerhet pedagogiska verksamheter, ska diplomera sig genom kommunstyrelsens kommande utbildning. En gemensam utbildning bidrar till en solid kunskapsbas att stå på för stadens medarbetare med fokus på hbtqi-personers rättigheter och möjligheter.

### *Välfärd och service*

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet erbjuder och stöttar fredade och trygga platser

för olika former av samtal, möten och fri kulturutövning. Platserna är viktiga för att värna de demokratiska värdena och för att motverka diskriminering.

Kulturförvaltningen arbetar för att Stockholm ska växa med kultur och att stockholmarna ska ha lika möjligheter att ta del av och skapa kultur. Stockholmarna ska möta konst och kultur präglad av hög kvalitet, mångfald i kulturella uttryck, bredd i antalet aktörer och tillgängligt för alla. Alla ska känna sig trygga och inkluderade och Stockholms kulturliv ska vara relevant för alla. Olika former av diskriminering utgör tydliga hinder i arbetet med att säkra alla stockholmarnas rätt att ta del av och utöva kultur. Att undanröja strukturer som verkar diskriminerande är därför en förutsättning för att säkra alla stockholmarnas rätt till kultur.

Förslagen i Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter 2030 ligger i linje med bibliotekets uppdrag enligt Bibliotekslag (2013:81) och Biblioteksplan för Stockholms stad. I handlingsplanen lyfts biblioteket explicit fram som en öppen mötesplats i staden. Stockholms stadsbibliotek arbetar redan idag med kompetenshöjande insatser, mötesplatser för målgruppen, synliggörandet av symboler och böcker i biblioteksrummet, ett brett utbud av både böcker och aktiviteter samt att biblioteket upplevs som en trygg och inbjudande plats.

Stadsarkivet spelar en viktig roll i att belysa stockholmarnas liv och samhällsstrukturer, både genom att sprida kunskap om historiska skeenden som påverkat samhällets utveckling och genom att skapa strukturer för bevarande av information för framtida forskning. Stadsarkivet ska fortsätta att lyfta fram grupper som varit underrepresenterade genom historien i skolmaterial och publika program och öka kunskapen om hbtqi-personers villkor och rättigheter genom att bidra med det historiska perspektivet.

Kulturförvaltningen stöttar kulturverksamheter med hbtqi-profil genom våra kulturstöd. Kulturförvaltningens verksamheter välkomnar, möter och utmanar normer kring sexualitet, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika.

Kulturförvaltningen har genom sitt samordningsuppdrag i uppgift att stötta stadsdelsnämnderna inom verksamhetsområdet Barn, kultur och fritid. Uppdraget syftar till att lyfta fram alla barns och ungas perspektiv och behov. Bland annat stöttar förvaltningen utvecklingen av mötesplatser för unga hbtqi-personer genom återkommande nätverksträffar för medarbetare på mötesplatserna.

#### *Delaktighet och inflytande*

2020 blev FN:s konvention om barnets rättigheter lag i Sverige. Barnkonventionen slår fast barns rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet. Barns rätt till kultur och en meningsfull fritid är en högt prioriterad fråga för kulturförvaltningen. Förvaltningen har genom stadens styrdokument för barns rätt till kultur en tydlig inriktning för ungas möjligheter att få sin röst hörd. Programmet ger staden förutsättningar att nå ambitionen om att inkludera alla unga i kulturlivet. Barns rätt till kultur är ett gemensamt ansvar som omfattar många verksamheter inom staden.

### *Uppföljning*

Handlingsplanen slår fast att stadens nämnder och bolagsstyrelser i samband med ordinarie uppföljningsprocesser, ska synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med hbtqi-personers rättigheter. Kulturförvaltningen välkomnar åtagandet men vill framhålla vikten av att uppföljningsprocessen blir kärnfull och effektiv.

Det kommer krävas väsentliga insatser från stadens förvaltningar och bolag i implementeringen och styrningen av de totalt sex handlingsplaner som är kopplade till stadens program för de mänskliga rättigheterna.

Stadsledningskontoret bör pröva att underlätta styrning och uppföljning av handlingsplanernas olika perspektiv och för att säkra ett intersektionellt perspektiv i stadens samlade arbete för mänskliga rättigheter.

### **Kyrkogårdsnämnden**

**Kyrkogårdsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 1 oktober 2025 följande.

Kyrkogårdsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

**Kyrkogårdsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 5 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kyrkogårdsförvaltningen ställer sig positiva till handlingsplanen och delar kommunstyrelsens uppfattning om att det är angeläget att staden antar en handlingsplan för att stärka och utveckla arbetet med hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

### **Miljö- och hälsoskyddsnämnden**

**Miljö- och hälsoskyddsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutar att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Elin Hjelmestam (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Anders Edin (SD), se Reservationer m.m.

**Miljöförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

HBTQI-personers rättigheter är väl genomarbetat. De tre fokusområdena som identifieras medför en tydlig vägledning och riktning med stadens arbete för jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare. Fokusområdena innehåller betydelsefulla mål där det även tydligt framgår vilka verksamheter som är särskilt ansvariga för respektive mål.

Förvaltningen ser positivt på att staden tar fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter som möjliggör för verksamheter att diplomera sig med hjälp av utbildningen.

Förvaltningen ser att intern samverkan är en viktig komponent för måluppfyllelsen och anser att arbetet skulle gynnas av stadsinterna nätverk. Nätverken kan exempelvis användas som stöd i utformning av nya insatser samt möjliggöra erfarenhetsutbyte.

Miljöförvaltningen vill också framhålla att det är fördelaktigt att arbetet och uppföljningen ska utgå från stadens ordinarie processer och ledningssystem. Miljöförvaltningen anser att det är viktigt att fånga in hbtqi-personers behov och erfarenheter. Förvaltningen ser dock att det är vid få tillfällen som det kan bli aktuellt för miljö- och hälsoskyddsnämndens att genomföra enkäter, intervjuer eller referensgrupper. Detta då nämnden har få kontakter med enskilda medborgare, inte arbetar med åtgärder i den fysiska miljön eller exempelvis betalar ut bidrag till civilsamhällets organisationer. Förvaltningen ser även få tillfällen i den löpande verksamheten för samarbete med civilsamhällesorganisationer i syfte att främja hbtqi-personers rättigheter.

Miljöförvaltningens huvudsakliga fokus ligger på att säkerställa en hållbar miljö, sunda levnadsförhållanden och säkra livsmedel för alla människor, oavsett bakgrund eller identitet. I detta arbete beaktar nämnden alla människors lika värde och bedömningar utgår från risker kopplat till människors hälsa och miljön. Inom tillsynen tillämpas ett humanperspektiv som betonar likabehandling.

Om det finns tillfällen där det är relevant att mäta specifikt hbtqi-personers upplevelser, avser miljöförvaltningen att göra detta. Förvaltningen arbetar också löpande med likabehandlingsfrågor genom utbildningar för anställda, aktiva åtgärder för att minska risken för diskriminering och regelbundna samtal om likabehandling på arbetsplatsträffar.

### **Servicenämnden**

**Servicenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 30 september 2025 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

**Serviceförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 1 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Serviceförvaltningen anser att det är positivt med en handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter eftersom det konkretiserar arbetet för att nå målsättningen om att stockholmarna har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika samt stödjer implementeringen av MR-programmet.

Förvaltningen instämmer i att mål skapar tydlighet och anser att det är bra att det finns en flexibilitet i att nämnder och att bolagsstyrelser skapar sina egna aktiviteter. Implementeringen kan dock stärkas ytterligare om införandet ges som budgetaktivitet

i kommande budgeter för staden. Budgetaktiviteter ger förstärkta gemensamma styrsignalerna i vilket underlättar både styrning, uppföljning och tillämpning samt samverkan. För att få genomslag för handlingsplanerna, och MR-programmet, är det bra och strategiskt viktigt att kommunstyrelsen fortsatt har det övergripande ansvaret för samordning, stöd och uppföljning i implementeringen.

Att handlingsplanen beskriver genomförande och ansvarsfördelning i staden samt för målen särskilt ansvariga nämnder anser förvaltningen stimulerar ett fokuserat arbete. Förvaltningen uppmärksammar att servicenämnden inte har ett särskilt utpekad ansvar för något av målen. Förvaltningen vill dock framhålla att flera av fokusområdenas mål är i linje med nämndens uppdrag. Exempelvis genom upphandlingar med krav på att upphandlad leverantörers ska följa aktuell antidiskrimineringslagstiftning, kompetens inom rekrytering som motverkar diskriminering samt service till invånare som kontaktar staden via Kontaktcenter Stockholm.

Förvaltningen ser möjligheter att informationsdelande av statistik, analys och kännedom om invånarens behov med de förvaltningar och bolag som nyttjar servicenämndens tjänster kan utvecklas ytterligare. Det kan underlätta implementering och uppföljning av samtliga handlingsplaner som tillhör MR-programmet. Värt att notera är att serviceförvaltningen är en intäktsfinansierad verksamhet och eventuellt nytillkomna uppdrag bör hanteras inom ordinarie process för uppdrag och prislista som finns etablerad mellan kommunstyrelsen och servicenämnden.

Förvaltningen vill även föreslå att konkreta mätmetoder tas fram som kan användas i uppföljningen av handlingsplanerna hos förvaltningar och bolag. Mätningar skapar framdrift och kan användas för att säkerställa måluppfyllelse.

## **Socialnämnden**

**Socialnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2025 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Anne-Lie Elvén (L) och Andrea Hedin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Tapani Juntunen (SD), se Reservationer m.m.

**Socialförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030. Arbetet med en öppen, jämställd och jämlik stad fri från diskriminering och rasism behöver prioriteras och vara likställt i hela staden. Sammanlagt tas sex olika handlingsplaner fram kopplat till MR-programmet, vilket innebär ett stort antal styrdokument för stadens verksamheter att förhålla sig till, och många olika mål att arbeta med och följa upp. Förvaltningen håller med om vikten av att lyfta fram olika perspektiv i MR-arbetet, men efterlyser

samtidigt stadsövergripande samordning och stöd i implementering och uppföljning av MR-programmet och tillhörande handlingsplaner.

Handlingsplanen har en tydlig struktur och utgår från samma fokusområden som MR-programmet. Den innehåller också tydliga mål och ansvariga nämnder för respektive mål vilket underlättar i implementeringen. MR-programmets fokusområden går till stor del hand i hand med intentionerna i den nya socialtjänstlagen, och det finns därför möjlighet att samordna arbetet med implementering av den nya lagen och genomförandet av MR-programmet och handlingsplanerna, för att stärka båda processerna.

#### *Behov av utbildning*

Förvaltningen delar handlingsplanens syn att en förutsättning för att stadens medarbetare ska kunna arbeta i enlighet med program och handlingsplaner är att de får mer kunskap om mänskliga rättigheter och om hbtqi-personers rättigheter. Förvaltningen ser att det är viktigt med en stadsövergripande utbildning som säkerställer att stadens medarbetare har samma grundläggande kunskap och information om hbtqi-personers rättigheter. En sådan kan sedan kompletteras med ytterligare utbildning utifrån verksamheters olika förutsättningar och behov. Det är viktigt att staden följer upp att utbildningen genomförs och vilka effekter den får. Förvaltningen ser därför positivt på att kommunstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter. Det är viktigt att en sådan utbildning är flexibel och anpassningsbar för att alla verksamheter ska ha möjlighet att ta del av den. Socialnämnden är en av de nämnder som har ett särskilt ansvar att ”bevaka och informera om utbudet av utbildningar och stödmaterial inom sina områden samt att vid behov utveckla nya kunskapshöjande insatser.” Förvaltningen ser ett behov av samverkan och stöd från stadsledningskontoret i detta arbete.

Begreppet minoritetsstress nämns i handlingsplanen, men förklaras inte och ingår inte i handlingsplanens lista med definitioner. Kunskap om och förståelse för minoritetsstress har stor betydelse för att kunna ge ett bra bemötande och stöd, bland annat till hbtqi-personer. Förvaltningen önskar att begreppet minoritetstress förtydligas i handlingsplanen, inom fokusområdet kunskap och information.

#### *Hbtqi-personers utsatthet för våld*

Fokusområdet ”välfärd och service” är indelat utifrån olika verksamhetsområden vilket underlättar för läsningen och implementeringen av handlingsplanen. Frågor som rör Hbtqi-personers utsatthet för våld lyfts särskilt fram, bland annat i ett av resultatmålen, där socialnämnden är en av de särskilt ansvariga nämnderna. Det här är ett viktigt utvecklingsområde för socialtjänsten i staden, som också går i linje med arbetet inom Bryt upp – sammanhållet stöd för våldsutsatta (tidigare Bryt upp-programmet) som i år har fokus på särskilt utsatta grupper. Kunskap och kompetens inom detta område behöver utvecklas i samverkan med civilsamhället, både inom socialtjänsten och i andra verksamheter, för att säkerställa att våldsutsatta och våldsutövare kan identifieras och får möjlighet till stöd.

## **Stadsbyggnadsnämnden**

**Stadsbyggnadsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2025 följande.

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.
2. Stadsbyggnadsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

*Reservation* av Björn Ljung (L), Mikael Blomstrand (C) och Johan Nilsson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V) och Cecilia Obermüller (MP), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

**Stadsbyggnadskontorets** tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontoret anser att handlingsplanen är ett bra kunskapsunderlag samt ger ett bra stöd att stärka och utveckla stadens bolag och nämnder i arbetet för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter.

Översiktsplanen slår fast att all stadsutveckling ska vara socialt värdeskapande. Alla delar i staden ska erbjuda trygga offentliga miljöer där människor kan delta och engagera sig. Stadsbyggnadskontoret tillsammans med exploateringskontoret arbetar aktivt med att identifiera och förbättra platser som upplevs som otrygga och otillgängliga, till exempel genom de socialt värdeskapande analyser som görs i samtliga stadsutvecklingsprojekt.

Kontoret arbetar med att utveckla kommunikation, dialog och inkludering kring stadsutveckling. Genom att skapa förutsättningar för delaktighet och inflytande i samrådsprocessen kan förtroendet till stadsbyggnadskontorets, och stadens, verksamhet öka och fler röster med olika bakgrunder delta.

Stadsbyggnadskontoret instämmer i handlingsplanens vikt på ökad kunskap och utbildning och välkomnar de kunskapsunderlag och utbildningar kommunstyrelsen enligt handlingsplanen ska ta fram.

## **Trafiknämnden**

**Trafiknämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Trafiknämnden beslutar att överlämna trafikkontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

*Reservation* av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Sara Svanström (L), se Reservationer m.m.

**Trafikkontorets** tjänsteutlåtande daterat den 7 juli 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret välkomnar att arbetet med stadens program för mänskliga rättigheter stärks genom framtagandet av de sex handlingsplanerna, där handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 är en.

Kontoret delar uppfattningen om att de mänskliga rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan. Samtidigt är det viktigt att synliggöra och arbeta utifrån kunskapen om att individer och grupper har olika levnadsvillkor och möjligheter. Kontorets erfarenhet är att det sällan är möjligt att tillgodose alla perspektiv i varje enskilt projekt, men att åtgärder som exempelvis bidrar till ökad trygghet i det offentliga rummet för alla ofta bidrar ännu mer till trygghet för utsatta grupper. Arbetet med MR-programmet och tillhörande handlingsplaner hjälper kontoret, och övriga verksamheter i staden, att konkretisera de olika perspektiven.

Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter 2030 konkretiserar på ett bra sätt hur stadens praktiska arbete kan genomföras för att uppnå det övergripande målet om att staden säkerställer att stockholmare har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könsskarakteristika. Målformuleringarna är överlag tydliga med konkreta potentiella åtgärder för att uppnå dessa.

Inom fokusområdet ”Kunskap och information” nämns att kommunstyrelsen har fått ett uppdrag att ta fram en utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter. Kontoret välkomnar detta och ser fram emot att få ta del av vad detta arbete leder till och är redo att genomföra relevanta insatser gentemot kontorets medarbetare. Kontoret påminner i det avseendet om att behoven kan skilja sig mycket mellan medarbetare som möter allmänheten, exempelvis servicecenter, jämfört med medarbetare som aldrig möter allmänheten i tjänsten men som har behov av kunskaper om hur hbtqi-personer upplever det offentliga rummet.

Kontoret delar uppfattningen av att grundläggande kunskaper om hbtqi-personers rättigheter och möjligheter är av stor vikt för att undvika diskriminering, till exempel i utformandet av det offentliga rummet, vid bemötande i olika sammanhang eller vid rekrytering av nya medarbetare. Kontoret arbetar kontinuerligt med att säkerställa att alla medborgare kontoret har kontakt med bemöts på ett likvärdigt och professionellt sätt, oavsett sexuell läggning.

Inom ramen för fokusområdet välfärd och service nämns trafiknämnden som en av de särskilt ansvariga för mål 5: Stadens verksamheter har god kunskap om och vidtar åtgärder utifrån vad som skapar trygghet för hbtqi-personer i offentliga miljöer. De offentliga miljöer som avses i handlingsplanen är delvis delar av staden där kontoret har rådighet, exempelvis stadens torg och andra mötesplatser i stadsmiljön. Handlingsplanen lyfter vikten av insatser för att få kunskap om och vidta åtgärder utifrån hbtqi-personers upplevelser av trygghet/otrygghet och att arbetet bör utgå från

stadens befintliga arbetssätt för trygghetsskapande arbete samt modell för platssamverkan.

Trafikkontoret instämmer i skrivningen och vill belysa att det pågår en ständig utveckling i syfte att förbättra kontorets arbete för att tillgodose olika gruppers rättigheter och möjligheter i det offentliga rummet. Det är av stor vikt att ta hänsyn till olika perspektiv i syfte att skapa en så öppen och välkomnande stadsmiljö som möjligt.

Trafikkontoret vill vara en aktiv part i arbetet med att skapa tillgängliga och trygga offentliga rum för alla. Sedan många år är en viktig del av kontorets trygghetsarbete att tillgängliggöra staden för alla invånare. Det finns flera lärorika exempel från det utvecklingsarbete som genomförts, och fortfarande pågår, inom kontoret för att stärka arbetet med mänskliga rättigheter. Hbtqi-personers rättigheter och möjligheter är ett av flera viktiga perspektiv som behöver tas hänsyn till inom ramen för kontorets ordinarie trygghetsarbete.

Under de senaste åren har kontoret också arbetat med att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att röra sig i staden och utveckla staden till att bli mer barnvänlig och inkluderande. Kontoret skapar förutsättningar för att inkludera unga i aktiveringen av offentliga rum. Unga bjuds in för att tillsammans med kontoret skapa kultur och upplevelser i det offentliga rummet. Det är viktigt att barn och unga ska kunna ta plats i det offentliga rummet och växa i sin roll som kulturutövare. Kontoret arbetar aktivt med att involvera unga i olika utvecklingsprojekt. Ungas innovativa tankar och förväntningar på stadens utveckling är en viktig aspekt att lyfta fram i stadsplaneringen.

Kontoret kommer fortsätta utveckla arbetssätt och metoder i syfte att kunna ta hänsyn till ytterligare perspektiv i arbetet med att skapa trygga och välkomnande offentliga rum.

Kontoret konstaterar att handlingsplanens övriga områden i liten utsträckning är applicerbara på kontorets primära verksamhet.

### **Utbildningsnämnden**

**Utbildningsnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

*Reservation* av Jan Jönsson (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Mats Johnsson (SD), se Reservationer m.m.

*Ersätтарыtrande* av Erik Ehns (KD), se Reservationer m.m.

**Utbildningsförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 1 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Det framgår av skollagen (2010:800), diskrimineringslagen (2008:567) och läroplanerna att elever har rätt till en skolgång fri från diskriminering och kränkande behandling. Normmedvetenhet och arbete mot kränkande behandling är högt prioriterade områden i stadens skolor och på central förvaltning. Utbildningsförvaltningen har flera pågående och kommande aktiviteter inom de områden som handlingsplanen berör.

Utbildningsförvaltningen ser positivt på ambitionen att ta steg framåt i arbetet för hbtqi+-personers lika rättigheter och möjligheter samt att ytterligare prioritera och öka kunskapen om transpersoners levnadsvillkor. Därtill vill förvaltningen också framhålla att arbetet kräver långsiktighet och lyhördhet från civilsamhällesorganisationer som företräder hbtqi+-personers rättigheter. Förvaltningen skulle gärna se en sammanhållen struktur för delaktighet och inflytande i handlingsplanen för att samordna kontakterna från stadens nämnder och bolagsstyrelser.

Förvaltningen anser också att staden bör ändra begreppet ”hbtqi” i handlingsplanen till ”hbtqi+” för att göra handlingsplanen mer inkluderande. Fortsatt ser förvaltningen även att det intersektionella perspektivet genomgående kan bli tydligare i hela handlingsplanen. Ett intersektionellt perspektiv kan visa hur olika maktordningar och diskrimineringsgrunder påverkar och överlappar varandra. Det kan vara ett stöd och ett verktyg vid implementeringen av handlingsplanerna som hör till MR-programmet.

Förvaltningen ser en risk i att intentionen med ett samlat MR-program försvåras av att viktiga frågor delas upp i flera handlingsplaner och vill därför framhålla att det är viktigt att göra dokumenten begripliga för verksamheterna, till exempel genom konkreta sammanhållna mål och prioriteringar bland de uppdrag som finns i handlingsplanerna. Samtidigt anser förvaltningen också att staden bör komplettera handlingsplanen med en konsekvensanalys av förslagets ekonomiska och administrativa påverkan för verksamheterna.

Utbildningsförvaltningen välkomnar att kommunstyrelsen får det övergripande uppdraget att samordna, stötta och följa upp implementeringen av handlingsplanen.

#### *Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet*

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

### **Äldrenämnden**

**Äldrenämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 21 oktober 2025 följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030.
2. Paragrafen justeras omedelbart

*Reservation* av Margita Jacobsson (L), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Nike Örbrink (KD), se Reservationer m.m.

**Äldreförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att det är bra med en handlingsplan som tydliggör att frågan kring hbtqi-kunskapen är viktig och att verksamheterna, såväl kommunala som privata, ska arbeta systematiskt med frågan. Det ska vara synligt att alla är välkomna till äldreomsorgens verksamheter.

Förvaltningen anser att det är grundläggande att hela tiden arbeta för ökad kunskap och förståelse i bemötandefrågor generellt inom äldreomsorgen utifrån ett personcentrerat förhållningssätt där allas bakgrund och behov välkomnas. Värdegrundsfrågor har under lång tid funnits som betydande del av arbetet i äldreomsorgen. Äldreomsorgen i staden har sedan år 2011 arbetat efter Stockholms stads värdegrund för äldreomsorgen. Den baseras på den nationella värdegrunden för äldreomsorgen som tidigare fanns i 5 kap. 4 § socialtjänstlagen (SoL) och innebar att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). I den nya socialtjänstlagen (2025:400) från 2025 har den nationella värdegrunden för äldre utvidgats så att den omfattar hela socialtjänsten.

Vidare ser förvaltningen att det är angeläget att kontinuerligt följa upp de övergripande målen i handlingsplanen och klokt att detta görs inom ramen av den ordinarie uppföljningen av äldreomsorgens verksamheter.

Det pågår en hel del utveckling inom äldreomsorgens verksamheter kring mänskliga rättigheter, bemötande och hbtqi. Förvaltningen anser att det är angeläget att kontinuerligt arbeta för ökad kunskap och förståelse i bemötandefrågor inom äldreomsorgen både generellt men även utifrån hbtqi -perspektiv.

Nedan presenteras förvaltningens synpunkter och reflektioner utifrån handlingsplanens övergripande målområden där äldrenämnden anges som särskilt ansvarig tillsammans med andra nämnder.

#### *Kunskap och information*

Mål 1. Stadens medarbetare bemöter alla invånare respektfullt och anpassat efter individens behov – oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika

Mål 2. Det är tydligt för hbtqi-personer att stadens verksamheter är tillgängliga för dem.

Äldreomsorgen i staden utgår från ett personcentrerat förhållningssätt med en ständig koppling till äldreomsorgens värdegrund. Det innebär att verksamheterna arbetar aktivt med bemötandefrågor utifrån varje individs förutsättningar och att man därigenom även har förståelsen och kunskapen för HBTQI - personers situation i

arbetet.

Det är därför viktigt att fortsätta med kontinuerliga utbildningsinsatser i frågor kring bemötande, likabehandling och hbtqi-frågor. Förvaltningen informerar kontinuerligt i nyhetsbrev och på möten med chefer i staden om hbtqi -frågor i olika sammanhang. Det finns även digitala utbildningar kring hbtqi inom äldreomsorg tillgängliga för samtlig personal på stadens utbildningsplattform. Detta är också en del i introduktionsutbildning för nya medarbetare i staden. Exempelvis finns utbildningen om Lhbtqi i äldreomsorgen och denna är framtagen med hjälp av texterna i boken *Queer äldreomsorg*. Det har även funnits statsbidrag Främja hbtqi-personers situation från Socialstyrelsen att söka under år 2023–2025 där förvaltningen samt andra verksamheter inom stadens äldreomsorg tilldelats medel för bland annat utbildningsinsatser till personal som Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) har hållit i. Dessa insatser är mycket uppskattade. Socialstyrelsens har bland annat också en webbaserad kurs, *Arbeta för jämlik äldreomsorg*, som verksamheterna kan använda.

Det finns förbättringsarbeten att göra i verksamheterna och med enkla medel kan verksamheterna signalera att kunskapen finns genom att använda regnbågsnyckelband eller broscher, t ex när man är diplomerad eller har kunskapen på annat sätt.

#### *Välfärd och service*

Mål 2. Staden säkerställer lika tillgång till stöd, vård och omsorg oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika

Mål 3. I staden finns olika typer av mötesplatser som är inkluderande för hbtqi-personer.

Hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter tydliggörs genom målet att staden ska säkerställa att invånarna ska ha lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika. Det är ett relevant mål och går helt i linje med arbetet enligt äldreomsorgens värdegrund.

Det finns idag exempel på mötesplatser för hbtqi- personer och detta är något som absolut kan utvecklas vidare. Exempelvis har RFSL föreningsstöd för att ha Regnbågscafé på befintliga mötesplatser. Förhoppningen kan detta vara starten till större samarbeten.

Förvaltningen anser att det är viktigt att frågan hålls levande hos såväl beställar- som utförarenheterna. Det finns även ett pågående arbete utifrån budgetuppdraget om att utreda även behovet av hbtqi-anpassade vård- och omsorgsboenden.

Alla medarbetare ska arbeta enligt äldreomsorgens värdegrund och för detta finns och utvecklas även nya utbildningar kontinuerligt. För att säkerställa lika tillgång behövs detta perspektiv tydliggöras och vävas in i det övriga kvalitetsarbetet som görs i verksamheterna.

### *Delaktighet och inflytande*

Mål 1. Verksamheter som möter medborgare har god kunskap om hbtqi.

Mål 2. Staden har långsiktiga samarbeten med civilsamhällesorganisationer som företräder hbtqi-personers rättigheter.

Förvaltningen fortsätter att upplysa om möjligheter till RFSL:s utbildning om hbtqi för stadens verksamheter som kan leda till att verksamheten kan diplomerats om tillräckligt många i verksamheten utbildar sig. Samtidigt kan den webbutbildning som redan finns i stadens utbildningsplattform göras obligatorisk för personal i äldreomsorgen.

Förvaltningen föreslår utifrån mål om delaktighet och inflytande att staden lägger till frågor i den årliga nationella enkäten om äldreomsorgen istället för att skicka ut frågorna i separata enkäter. På det sättet når man samtliga äldreomsorgsansvändare och får en större helhetsbild när frågorna ställs i tillsammans med andra frågor om bemötande och kvalitet.

Samverkan med civilsamhället ser förvaltningen som betydelsefull även i dessa frågor. Bra exempel finns på samarbeten redan idag exempel när enheter bjuder in Transsamman, Gayseniorerna och Golden Ladies.

Sammanfattningsvis välkomnar förvaltningen en plan för att arbeta med hbtqi-frågorna samlat i stadens verksamheter utifrån övergripande mål. Det är viktigt att kontinuerligt fortsätta att arbeta för ökad kunskap och förståelse för hbtqi -personers situation i äldreomsorgen och att löpande insatser görs i den ordinarie verksamhetsutvecklingen för att säkerställa lika bemötande och tillgång till stöd, vård och omsorg utifrån ett hbtqi-perspektiv.

### **Överförmyndarnämnden**

**Överförmyndarnämnden** beslutade vid sitt sammanträde den 25 september 2025 följande.

Överförmyndarnämnden godkänner överförmyndarförvaltningen tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen.

**Överförmyndarförvaltningens** tjänsteutlåtande daterat den 2 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Nämnden möter hbtqi-personer som bl.a. är huvudmän, ställföreträdare, anhöriga och anställda. Nämnden är medveten om den diskriminering och de fördomar som förekommer i samhället mot hbtqi-personer. Det är viktigt att nämnden motverkar detta.

Principen om att ingen ska lämnas utanför är den bärande för hela nämndens verksamhet. Det handlar om värderingar som ska präglade det dagliga arbetet och omfattas av alla anställda. För att säkerställa detta genomförs introduktion av

nyanställda, utbildningar i medarbetarskap och diskussioner på enhets och arbetsplatsträffar.

Nämnden ställer sig bakom förslaget till handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och ser fram emot att få tillämpa det i verksamheten.

### **Bromma stadsdelsnämnd**

**Bromma stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 6 november 2025 följande.

Nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Findel Madison (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Hanna Wistrand (L) och Johan Duvdal (C), se Reservationer m.m.

**Bromma stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 17 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till den föreslagna handlingsplanen och bedömer att den utgör ett viktigt styrdokument för att stärka, utveckla och samordna stadens arbete med hbtqi-personers Tjänsteutlåtande Dnr BRO 2025/420 Sida 4 (5) Följebrev Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030, KS 2025/836 rättigheter. Handlingsplanens fokusområden har en tydlig koppling till verksamhetsområdesmål 3.7 Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt, samt till förvaltningens pågående arbete med att stärka de mänskliga rättigheterna och det systematiska kvalitetsarbetet, som alltid ska utgå från stockholmarnas behov.

Förvaltningen bedömer att implementeringen av samtliga handlingsplaner inom ramen för MR-programmet kan bidra till att öka verksamheternas kunskaper om inkluderande och normkritiska arbetssätt. Ett stärkt fokus på dessa perspektiv kan bidra till att invånare som kommer i kontakt med stadens verksamheter upplever ett gott bemötande och känner sig delaktiga i beslut som berör dem, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Rättigheter för hbtqi-personer utgör även en del av stadens demokratiarbete och kopplar till genomförandet av FN:s globala mål i Agenda 2030.

Handlingsplanen konkretiserar stadens arbete för lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer. De tre fokusområdena tydliggör viktiga prioriteringar och samlar insatser för det fortsatta arbetet. Förvaltningen bedömer att målen bidrar till en tydlig styrning av arbetet samtidigt som de ger flexibilitet för nämnder och bolagsstyrelser att inom sina verksamhetsområden själva utforma aktiviteter för att uppnå målen. Det är positivt att handlingsplanen innehåller exempel på hur arbetet kan omsättas i praktiken.

Förvaltningen konstaterar dock att handlingsplanen saknar ett tydligt arbetsgivarperspektiv. Staden har som arbetsgivare en central roll i arbetet med att värna mänskliga rättigheter och förebygga diskriminering. Avsaknaden av detta perspektiv innebär en risk att stadens strukturella arbete för hbtqi-personers rättigheter förlorar helhet och samordning. Om arbetsgivarperspektivet inte ska omfattas av handlingsplanen bör avgränsningen motiveras och dokumentet tydliggöra hur dessa frågor hanteras inom andra delar av stadens organisation.

Förvaltningen betonar vikten av att staden som arbetsgivare skapar en stödjande och jämlik arbetskultur genom policyer, utbildning och ett inkluderande språkbruk, för att hbtqi-personer ska känna trygghet och kunna vara öppna på arbetsplatsen. Utbildning i inkluderande bemötande och språk är avgörande för att skapa en trygg arbetsmiljö, liksom att synliggöra staden som en accepterande och stödjande arbetsplats. Att vara en god arbetsgivare är ett prioriterat område i nämndens verksamhetsplan, liksom arbetet med lokal demokrati där frågor om delaktighet och inflytande ingår.

#### *Jämställdhetsanalys*

Förvaltningen bedömer att handlingsplanen kan ge positiva effekter för hbtqi-personer oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika. Planen tydliggör att diskriminering och övergrepp på dessa grunder inte är acceptabla och stärker därigenom stadens arbete för lika rättigheter och jämställdhet. Genom att omfatta åtgärder som förebygger och motverkar diskriminering bidrar handlingsplanen till att främja jämställdhet och jämlikhet som grundläggande delar av stadens demokratiska och mänskliga rättighetsarbete.

#### *Barnrättsanalys*

Förvaltningen bedömer även att handlingsplanen har en tydlig koppling till FN:s konvention om barnets rättigheter, särskilt artikel 2 som fastslår att alla barn har rätt till samma skydd och möjligheter oavsett kön, hudfärg, ursprung, religion eller andra personliga egenskaper, där sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika kan ingå. Handlingsplanen bidrar till att säkerställa att alla barn bemöts med respekt och ges möjlighet att uttrycka sina åsikter utan risk för diskriminering eller särbehandling.

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober följande.

1. Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

*Reservation* av Emelie Wassermann (SD), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Peter Backlund (L), se Reservationer m.m.

**Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 4 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen är positiv till att en handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter har utarbetats som ett komplement till stadens program för mänskliga rättigheter. Stadsdelsförvaltningen anser att handlingsplanen har tydliga mål och en tydlig ansvarsfördelning. Den är väl förankrad i den problembild som finns kring hbtqi-personers utsatthet och stärker förutsättningarna för ett systematiskt arbete inom hela staden.

Stadsdelsförvaltningen anser att det är positivt att kommunstyrelsen under 2025 har i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter. Det gör kunskapen mer tillgänglig och stärker kompetensen i linje med handlingsplanens mål.

Stadsdelsförvaltningen anser samtidigt att vissa delar kan utvecklas ytterligare. Begreppet rättighetsbaserat arbetssätt används i handlingsplanen, men förklaras inte närmare. Stadsdelsförvaltningen anser att begreppet bör förtydligas för att underlätta förståelsen och skapa en gemensam utgångspunkt i arbetet.

Stadsdelsförvaltningen vill även framhålla vikten av att stadens statistik och brukarundersökningar utvecklas. Handlingsplanen betonar behovet av att ta in målgruppens perspektiv, men mycket av stadens generella statistik är fortfarande uppdelad enbart i kategorierna kvinna och man. Detta riskerar att stå i kontrast till handlingsplanens ambition om inkludering.

#### *Jämställdhetsanalys*

Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter är relevant ur ett jämställdhetsperspektiv eftersom den omfattar frågor om kön, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika.

#### *Barnrättsperspektiv*

Handlingsplanen berör barn och unga inom skola, förskola och fritidsverksamhet. Barnkonventionen nämns dock inte, vilket innebär att barnets rättigheter inte blir en tydlig utgångspunkt. I stället beaktas barns situation indirekt genom hänvisningar till exempelvis skollagen eller rapporter från MUCF. Stadsdelsförvaltningen anser att kopplingen till barnkonventionen bör framgå tydligare i handlingsplanen.

I handlingsplanen framgår det att enkäter, dialoger och intervjuer ska användas för att samla in erfarenheter från hbtqi-personer. Barns delaktighet behandlas dock på samma sätt som vuxnas. Stadsdelsförvaltningen anser att det saknas en tydlig beskrivning av hur barns röster särskilt ska beaktas.

Handlingsplanen uppmärksammar särskilda risker för unga hbtqi-personer, bland annat hedersrelaterat våld, omvändelseförsök och uppfostringsresor. Den betonar vikten av att skolan arbetar förebyggande och främjande genom att ställa frågor om utsatthet, men utvecklar inte vilka insatser som bör vidtas. Stadsdelsförvaltningen anser att barnrättsperspektivet kan stärkas genom att handlingsplanen kompletteras

med mer konkreta förslag på åtgärder samt tydligare riktlinjer för hur skolpersonal kan stödja barn och unga som utsätts.

### *Tillgänglighet*

Enligt artikel 5 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska personer med funktionsnedsättning garanteras lika och effektivt skydd mot diskriminering på alla grunder. Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter ligger i linje med detta genom att betona lika tillgång till stadens verksamheter, vård, omsorg, kultur och fritid samt trygghet i offentliga miljöer. Handlingsplanen uppmärksammar också risken för dubbel utsatthet för hbtqi-personer med funktionsnedsättning.

### *Äldreperspektiv*

Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter är relevant ur ett äldreperspektiv eftersom äldre hbtqi-personer ofta har sämre förtroende för vård och omsorg än befolkningen i stort. Handlingsplanens mål om jämlikt bemötande och tillgång till vård och omsorg ligger i linje med Stockholms stads handlingsplan för en äldrevänlig stad. Genom att synliggöra äldre hbtqi-personers behov stärker handlingsplanen möjligheterna till en mer inkluderande äldreomsorg.

## **Farsta stadsdelsnämnd**

**Farsta stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 20 november 2025 följande.

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart.

*Reservation* av Leif Söderström (SD), se Reservationer m.m.

**Farsta stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 15 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att stadsledningskontoret tagit fram ett förslag till handlingsplan för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter i Stockholms stads verksamheter. Handlingsplanen ligger väl i linje med stadens program för mänskliga rättigheter och konkretiserar på ett tydligt sätt hur stadens nämnder och bolag förväntas arbeta för att nå målen i programmet. Förvaltningen ställer sig bakom de ambitioner som beskrivs i handlingsplanen och anser att det är viktigt att alla stadens verksamheter arbetar för att säkerställa stockholmarnas tillgång till de mänskliga rättigheterna.

Förvaltningen vill särskilt lyfta vikten av att det tas fram en ny utbildning och att det finns material som ger stöd i nämnders och bolags fortsatta arbete. Förvaltningen ser positivt på att fackförvaltningarna får ett särskilt ansvar för att bevaka och informera om utbudet av utbildningar och stödmaterial, och vid behov utveckla nya kunskapshöjande insatser och informationsmaterial efter målgruppens behov.

Förvaltningen ser positivt på att handlingsplanen på ett tydligt sätt väver samman verksamheternas ansvar för att göra egna förflyttningar, med en utökad samverkan med civilsamhället.

Förvaltningen uppskattar att uppföljningen har förtydligats och att styrmodellen för MR-programmets handlingsplaner nu tydligt sammankopplas med stadens ordinarie processer. Förvaltningen vill dock lyfta antalet målsättningar som formuleras i handlingsplanen. I handlingsplanen står ”Till varje fokusområde hör ett antal mål uppdelade i effektmål och resultatmål. Effektmålen beskriver den övergripande och långsiktiga förändring som eftersträvas. Resultatmålen är den direkta förändring som ska genomföras i stadens verksamheter”. I handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter formuleras nio effektmål och 20 resultatmål, av de 20 resultatmålen riktar sig 18 till stadsdelsnämnderna. Inom ramen för det samlade MR-programmet finns just nu fyra handlingsplaner, inom kort sex, som alla ställer separata förväntningar på verksamheten. Enbart i de tre handlingsplaner som nu är på remiss finns 40 – av totalt 44 – mål som stadsdelsnämnderna förväntas förhålla sig till. Förvaltningen vill i det här sammanhanget lyfta fram behovet av resurser för att stadens nämnder och bolag ska kunna genomföra och uppnå intentionerna i handlingsplanerna.

Handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter bedöms kunna bidra positivt till att stärka stadens arbete med. Det bedöms även kunna ha en positiv effekt på såväl barn som att bidra till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män. Arbetet med det föreslagna programmet bedöms inte innebära några miljö- eller klimatkonsekvenser.

### **Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd**

**Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Runar Finnman (SD), se Reservationer m.m.

**Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tillstyrker förslaget till handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030. Förvaltningen ser det som angeläget att stärka och vidareutveckla stadens arbete med att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för alla stockholmare – oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika.

De tre fokusområden som handlingsplanen bygger på – kunskap och information, välfärd och service samt delaktighet och inflytande – utgör tillsammans en väl avvägd

struktur för stadens arbete. Förvaltningen instämmer i att dessa områden är centrala för att uppnå långsiktigt hållbara förbättringar i hbtqi-personers levnadsvillkor.

Inom flera av förvaltningens kärnverksamheter, såsom förskola, socialtjänst, fritid och äldreomsorg, finns goda möjligheter att bidra till uppfyllelsen av handlingsplanens mål. Ett tydligare fokus på bemötande, tillgänglighet och trygghet i mötet med hbtqi-personer är särskilt viktigt i det vardagsnära arbetet. Förvaltningen ser även att handlingsplanens mål väl knyter an till stadens övriga styrdokument, inklusive kommunfullmäktiges budget och målen i MR-programmet, samt stadens åtaganden för att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål enligt Agenda 2030.

Förvaltningen vill särskilt lyfta den fortsatt höga utsatthet som transpersoner, bisexuella och hbtqi-personer med utländsk bakgrund, annan hudfärg än vit samt personer med funktionsnedsättning möter. Det är viktigt att arbetet i stadens verksamheter även framöver grundas i aktuell kunskap om dessa gruppers levnadsvillkor, och att särskilda insatser riktas till dem som riskerar att hamna i dubbla eller flerdubbla utsattheter.

Vidare ser förvaltningen positivt på att civilsamhällets roll uppmärksammas och vill betona att lokal samverkan med ideella aktörer är särskilt viktig för att skapa trygga mötesplatser, stärka delaktigheten och motverka isolering och psykisk ohälsa bland unga hbtqi-personer.

Förvaltningen ser ett behov av fortsatt och långsiktig kompetensutveckling inom området för samtliga medarbetare, liksom av metodstöd för att säkerställa att verksamheterna omsätter handlingsplanens intentioner i praktiken.

Sammantaget ställer sig förvaltningen positiv till handlingsplanens innehåll, inriktning och målstruktur.

### **Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd**

**Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens yttrande över remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen

*Reservation* av Fatima Nur (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Per Gustavsson (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Saad Gourrada (C), se Reservationer m.m.

**Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att handlingsplanen på ett tydligt sätt beskriver resultatmål inom de olika fokusområdena och ger exempel på insatser och aktiviteter för förflyttningar

i riktning mot stadens övergripande effektmål. Det är även positivt att insatser och aktiviteter kan kopplas till flera verksamhetsområdesmål i stadens budget.

I handlingsplanen beskrivs att en central metod för att genomföra arbetet med att säkerställa hbtqi-personers rättigheter och möjligheter tillgodoses är att utveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt. På stadens intranät finns länsstyrelsernas metodstöd för ett rättighetsbaserat arbetssätt. Metodstödet är väl genomarbetat och beskriver bland annat de tre grundprinciperna och tillämpningen av arbetssätt men utgår till stora delar från länsstyrelsernas organisation och uppdrag. Förvaltningen anser att det vore bra med ett för staden gemensamt metodstöd för det rättighetsbaserade arbetssättet. Det skulle även underlätta implementeringen av handlingsplanerna som hör till stadens MR-program.

### **Järva stadsdelsnämnd**

**Järva stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering

*Reservation* av Åsa Nilsson Söderström (L) och Ole Jörgen Persson m.fl. (M), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Ghazal Saberian (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Patrick Amofah (C), se Reservationer m.m.

**Järva stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 12 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig överlag positiv till Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 och sättet som den förtydligar ansvarsfördelning och konkretiserar vad förvaltningen förväntas genomföra i det fortsatta arbetet med att stärka hbtqipersoners rättigheter och möjligheter. Förvaltningen har därtill följande synpunkter på innehållet i handlingsplanen.

Enligt förvaltningen saknas en diskussion kring begreppet intersektionalitet i nuvarande förslag till handlingsplan. Stadens program för de mänskliga rättigheterna anger att stadens MR-arbete ska vara inkluderande, normkritiskt och ha ett intersektionellt perspektiv. I nuvarande handlingsplan diskuteras både ett normkritiskt perspektiv och underlag som lyfter fram levnadsvillkor för hbtqi-personer som är unga, äldre och/eller har en funktionsnedsättning men inte själva begreppet intersektionalitet. Förvaltningen anser att intersektionalitet som vetenskaplig teori och metod, som påtalar behovet av att se till flera maktordningar och maktstrukturer samtidigt bör förtydligas i handlingsplanen. Detta att kunna hålla i flera perspektiv samtidigt blir också avgörande i arbetet med att förverkliga MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna.

I handlingsplanens avsnitt om fokusområdet ”kunskap och information” anges vidare att det ”fortfarande saknas kunskap om hur livsvillkoren ser ut för hbtqi-personer vars identitet eller bakgrund gör att de riskerar att bli utsatta utifrån flera diskrimineringsgrunder”. Förvaltningen delar inte bilden att det saknas kunskap om hur olika maktordningar och maktstrukturer samverkar och hur det får effekt för människors liv på olika sätt. Förutom tidigare nämnda underlag (som lyfter hur köns- och sexualitetsnormer samverkar med åldersmaktordning och normer kopplat till funktionalitet) finns det forskning att tillgå som med utgångspunkt i ett intersektionellt perspektiv undersöker och synliggör just detta. Förvaltningen föreslår att handlingsplanen förtydligar tillgången till forskning om hbtqi-liv utifrån ett intersektionellt perspektiv. Förvaltningen föreslår också att det i avsnittet om ”kunskap och information” i större utsträckning hänvisas till kunskap som fokuserar på orsakerna till, och inte enbart effekterna av hbtqi-fobi.

I samma avsnitt uppges vidare att ett delmål är att ”stadens medarbetare har god kunskap om bemötande av personer som riskerar att bli utsatta utifrån flera diskrimineringsgrunder.” Förvaltningen anser att en sådan formulering riskerar lägga för stor vikt vid att vissa personer ska bemötas på ett visst sätt snarare än att mana till kritisk reflektion kring vad bemötandet spelar för roll i att upprätthålla och utmana begränsande normer om till exempel kön, könsidentitet, sexualitet, klass och etnicitet. Enligt förvaltningen kan en sådan formulering bidra till att igen befästa idén om att människor antingen tillhör eller inte tillhör, är norm eller bryter mot normen snarare än att fokusera på/undersöka hur normer och strukturer både upprätthåller och skapar ”de som hör till” och ”de som inte gör det”. Förvaltningen föreslår att delmålet formuleras om och lägger större vikt vid att medarbetare har normmedvetenhet för ett likvärdigt bemötande.

I avsnittet om fokusområdet ”välfärd och service” hänvisar handlingsplanen till underlag som säger att ”flera unga hbtqi-personer med utländsk bakgrund beskriver att de upplever en särskild utsatthet, där de både riskerar att utsättas för rasism överallt i samhället och upplever en större utsatthet för hbtqi-fobi när de vistas i socioekonomiskt svaga områden”. Utan att ifrågasätta de upplevelser som en sådan skrivelse baseras på anser förvaltningen att en handlingsplan snarare än att peka ut/befästa idén om att hbtqi-fobi är platskopplad, ett områdesproblem (och på så vis kopplad till de som bor där) istället betonar vikten av att staden arbetar för att möjliggöra hbtqi-liv i hela staden. Det finns i Järva, ett område som kan beskrivas som ”socioekonomiskt svagt”, precis som i andra stadsdelsområden behov av att utveckla arbetet för att stärka hbtqi-personers rättigheter. Här arbetar förvaltningen till exempel med att skapa mötesplatsverksamhet för hbtqi-personer och genomföra utbildningsinsatser inom verksamheterna. Förvaltningen ser därtill ett behov av att det fortsatta utvecklingsarbetet på ett tydligare sätt lyfter och utmanar dominerande föreställningar om var hbtqi-liv kan och bör levas. Förvaltningen ser annars risken att handlingsplanen och arbete förstärker kopplingen mellan hbtqi-frigörelse och innerstad, medelklassområden och vithet. Det här riskerar i sin tur att osynliggöra hbtqi-liv och förändringsarbete i andra delar av staden och samhället. Vidare påtalar

kunskapen om att hbtqipersoners upplevelser och erfarenheter av hbtqi-fobi kan skilja (och ofta samverkar med andra strukturer så som rasism, funkofobi, klassamhälle) beroende på var man befinner sig eller bor även detta vikten av att anta ett intersektionellt perspektiv i utvecklingsarbetet.

## **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

**Kungsholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 20 november 2025 följande.

Kungsholmens stadsdelsnämnd överlämnar stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen

*Reservation* från Charlotta Schenholm (L), se Reservationer m.m.

**Kungsholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämndens verksamheter arbetar aktivt med hbtqi-frågor genom bland annat hbtqi-diplomering av äldreomsorgsverksamheter och sprider information om mötesplatser för hbtqi-personer.

Den föreslagna handlingsplanen utgör ett betydelsefullt styrdokument för att stärka, utveckla och samordna stadens arbete för hbtqi-personers rättigheter.

Handlingsplanens fokusområden är vidare förankrade i verksamhetsområdesmål 3.7 i budget 2026 och som syftar till att göra Stockholm till en öppen, jämställd och demokratisk stad med internationellt samarbete. Handlingsplanen ligger också i linje med det systematiska kvalitetsarbetet, där stockholmarna står i fokus och deras bästa beaktas.

Förvaltningen ser en möjlighet att genom implementeringen av samtliga handlingsplaner kopplade till MR-programmet, öka verksamheternas kunskap om inkluderande och normkritiska arbetssätt. Detta ska säkerställa att invånare som kommer i kontakt med våra verksamheter möts med respekt och känner sig delaktiga i beslut som rör dem, oavsett kön, könsidentitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Samtidigt vill förvaltningen lyfta att staden har många styrdokument och handlingsplaner och att flera av dessa går in i varandra och rör samma områden. Förvaltningen ser en risk i att om antalet dokument ökar kan göra styrningen bli otydlig, framförallt om dessa rör eller överlappar varandra.

Rättigheterna för hbtqi-personer är även en integrerad del av stadens demokratiarbete och insatser för att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030, med särskilt fokus på principen om att lämna ingen utanför. Handlingsplanen bedöms konkretisera stadens arbete för lika rättigheter och lyfter fram viktiga prioriteringar genom sina fokusområden, samtidigt som de ger förvaltningen flexibilitet att utifrån sina respektive verksamhetsområden, utforma egna aktiviteter för att nå målen. Det är

också positivt att handlingsplanen innehåller konkreta exempel på hur arbetet kan omsättas i praktiken.

Förvaltningen bedömer att handlingsplanen har en tydlig koppling till FN:s konvention om barnets rättigheter med målet att säkerställa att alla barn, oavsett bakgrund, blir bemötta med respekt och får möjlighet att uttrycka sina åsikter. Förvaltningen vill dock lyfta att handlingsplanen saknar ett tydligt arbetsgivarperspektiv. Som arbetsgivare har staden en viktig roll i att främja mänskliga rättigheter och förebygga diskriminering. Utan detta perspektiv riskerar stadens arbete för hbtqi-personers rättigheter att bli mindre heltäckande. Om arbetsgivarperspektivet exkluderas vore det bra om avgränsningen motiveras och att handlingsplanen beskriver hur dessa frågor ska hanteras på annat sätt inom staden.

### **Norra innerstadens stadsdelsnämnd**

**Norra innerstadens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Anders Lindman (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Daniele Fava (C), se Reservationer m.m.

**Norra innerstadens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 19 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen välkomnar handlingsplanen och ser att den bidrar positivt till arbetet för alla stockholmarnas mänskliga rättigheter genom att tydliggöra ansvar, styrning och uppföljning i hela staden. Alla nämnder och bolagsstyrelser får ett gemensamt uppdrag, vilket skapar enhetlighet och minskar risken för att frågor om hbtqi-personers rättigheter faller mellan stolarna. Här vill förvaltningen lyfta möjligheten att inkludera fler genom att använda hbtqi+- personer som begrepp framöver. Med kommunstyrelsens samordnande roll och stadsledningskontorets regelbundna uppföljning skapas förutsättningar för långsiktighet och transparens. Det ger möjligheter att följa utvecklingen, identifiera utmaningar och sprida goda exempel mellan verksamheter.

Förvaltningen ser också positivt på att handlingsplanen lyfter hur kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning och stöd i implementeringen av handlingsplanen. Förvaltningen vill här framhålla vikten av att stödet utgår från verksamheternas varierande behov och olika förutsättningar så att de blir relevanta och så användbara som möjligt i det dagliga arbetet. Ett förslag som förvaltningen ser skulle bidra till att arbeta resurseffektivt inom staden där många verksamheter har samma uppdrag är att ge facknämnder i uppdrag att ta fram stödmaterial och kompetensutveckling kopplat till respektive ansvarsområden. På så vis skulle verksamheternas förutsättningar att bidra till målens uppfyllelse kunna stärkas,

särskilt de verksamheter inom stadsdelsnämnderna som nämns under handlingsplanens fokusområde Vårld och service, exempelvis förskola, socialtjänst, äldreomsorg och arbetet med trygga offentliga miljöer. Handlingsplanens genomförande ska utgå från kunskap om stockholmarnas levnadsvillkor och tillgång till de mänskliga rättigheterna. Förvaltningen vill här lyfta ett förslag om att facknämnder får i uppdrag att sammanställa övergripande lägesbilder som sedan kan kombineras med stadsdelsnämndernas lokala kunskap.

Förvaltningen ser det som positivt att handlingsplanens mål för verksamheter inom stöd, vård och omsorg innehåller både en förebyggande och ett bekämpande ansats vad gäller diskriminerande fördomar, beteenden med mera. Förvaltningen ser att man med fördel skulle kunna förtydliga målen för förskoleverksamhet med just ett främjande och förebyggande perspektiv som tillägg till att identifiera och vidta åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt som riskerar att exkludera.

De mänskliga rättigheterna omfattar många delar som är ömsesidigt samverkande och en enskild person kan vara utsatt utifrån flera olika diskrimineringsgrunder. Då handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter är en av flera handlingsplaner kopplade till MR-programmet skulle också metoder och verktyg för att arbeta med ett intersektionellt angreppssätt med fördel vara del av det stadsgemensamma stödet.

Arbetet med handlingsplanen är viktigt även för medarbetare som identifierar sig som hbtqi. Att arbetsplatsen tydligt står för mänskliga rättigheter och inkludering och arbetar i linje med stadens program för mänskliga rättigheter kan även bidra till ökat engagemang och arbetsglädje.

Vidare är det viktigt att goda exempel och lärande sprids och blir en del av stadens befintliga nätverk, exempelvis de som riktar sig till chefer, för att stärka engagemang och förmåga att driva arbetet framåt. En framgångsfaktor kan också vara att knyta MR-programmet och dess handlingsplaner till större pågående stadsövergripande omställningsarbeten, såsom arbetet med Framtidens socialtjänst, så att mänskliga rättigheter integreras i de större förändringsprocesserna.

### **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

**Skarpnäcks stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

*Reservation* av Lena Kling (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Gunnar Caperius (C), se Reservationer m.m.

**Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser positivt på att en handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter tagits fram. Handlingsplanen är avgörande för att säkerställa att Stockholms stad lever upp till sina åtaganden om mänskliga rättigheter. Trots att rättigheterna i teorin omfattar alla, visar både forskning och hbtqi-personers egna erfarenheter att hinder, diskriminering och bristande tillgång till välfärd, service och inflytande fortfarande förekommer. Handlingsplanen fyller därför en viktig funktion genom att synliggöra dessa skillnader och skapa en gemensam riktning för hur stadens verksamheter ska arbeta systematiskt och långsiktigt med frågan.

Handlingsplanen skapar tydlighet i ansvarsfördelningen mellan stadens nämnder och bolagsstyrelser, vilket gör det möjligt att omsätta de övergripande målen i konkreta åtgärder och mätbara resultat. Genom att koppla arbetet till fokusområdena kunskap, välfärd och delaktighet tydliggörs att jämställda levnadsvillkor kräver insatser på flera nivåer, från kunskapshöjande utbildningar för medarbetare till utveckling av inkluderande verksamheter och trygga offentliga miljöer.

Förvaltningen ser en viss utmaning i att staden har många styrdokument och handlingsplaner, av vilka en del rör samma eller liknande områden. Med flera dokument riskerar styrningen bli otydlig, framförallt om dessa går in i eller överlappar varandra.

För att inte antalet mål i verksamhetsplaneringen ska bli för många föreslår förvaltningen att nämndmål kopplas till handlingsplanen och att aktiviteter och arbetssätt beskriver vad som ska prioriteras under året i enlighet med de identifierade utvecklingsområdena i handlingsplanen.

#### *Barnkonsekvensanalys*

Handlingsplanen bedöms ligga i linje med barns bästa.

#### *Jämställdhetsanalys*

Förvaltningen har inte funnit att förslaget har någon påverkan utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Förslaget anses påverka män och kvinnor på samma sätt.

### **Skärholmens stadsdelsnämnd**

**Skärholmens stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 23 oktober 2025 följande.

1. Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och lämnar det som svar på remissen
2. Beslutet justeras omedelbart

*Reservation* av Mikael Sundin m.fl. (M), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Tapani Juntunen (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Stephan Guiance m.fl. (S), Shamsu Ali Hassan m.fl. (V) och Karmapriya Muschott m.fl. (MP).

**Skärholmens stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser att handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 har en viktig funktion i att ge ytterligare vägledning i arbetet, då programmet för de mänskliga rättigheterna är av mer övergripande karaktär. För att kunna arbeta med mänskliga rättigheter på ett systematiskt och sammanhållet sätt, behöver handlingsplanerna som kopplas till programmet ge konkret stöd.

Förvaltningen bedömer att målsättningarna under respektive fokusområde är tydliga i vad nämnderna och bolagen ska uppnå, och det finns också exempel på insatser som syftar till att uppnå respektive mål. Förvaltningen ser att handlingsplanen ger tillräckligt och konkret stöd i hur arbetet med att uppfylla intentionerna i programmet för de mänskliga rättigheterna ska genomföras. Handlingsplanens tydliga mål och konkreta förslag på arbetssätt kommer kunna bidra till att arbetet med dessa frågor ytterligare stärks jämfört med idag. Förvaltningen ser också positivt på den kommande utbildningen för medarbetare som kommunstyrelsen har i uppdrag att ta fram under 2025

#### *Jämställdhetsanalys*

Förvaltningen bedömer ärendet som könsneutralt och därför görs ingen vidare jämställdhetsanalys.

#### *Barnkonsekvensanalys*

Handlingsplanen innehåller ett effektmål och flera resultatmål kopplade till stärkta rättigheter och möjligheter för barn. Handlingsplanen bedöms därmed ha en direkt och stor påverkan på barn. Den nya handlingsplanen bedöms därmed vara förenlig med barns bästa.

### **Södermalms stadsdelsnämnd**

**Södermalms stadsdelsnämnd** beslutade vid sitt sammanträde den 16 oktober 2025 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

*Reservation* av Johan Lisspers (L), se Reservationer m.m.

*Reservation* av Ulf Wester, (SD), se Reservationer m.m.

*Särskilt uttalande* av Lars Rottem Krangnes (C), se Reservationer m.m.

**Södermalms stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsnämndens verksamheter arbetar aktivt med hbtqi-frågor genom bland annat hbtqi-diplomering av förskolor och äldreomsorgsverksamheter, normkritiskt arbete i

förskolan, samt samverkan mellan fritidsgårdar i hbtqi-frågor. Förvaltningen sprider information om mötesplatser för hbtqi-personer och utbildar medarbetare i respektfullt bemötande. Arbetet beskrivs löpande i stadsdelsnämndens uppföljningsrapporter.

Förvaltningen ser positivt på föreslagen handlingsplan och bedömer att den utgör ett viktigt styrdokument för att stärka, utveckla och samla stadens arbete för hbtqi-personers rättigheter. Handlingsplanens fokusområden knyter väl an till verksamhetsområdesmål 3.7 Stockholm ska vara en öppen, jämställd och demokratisk stad som samarbetar internationellt och ligger i linje med förvaltningens pågående arbete för att stärka mänskliga rättigheter och det systematiska kvalitetsarbetet som alltid ska ske med alla stockholmars fokus och deras bästa i åtanke. Förvaltningen ser en möjlighet i att i implementeringen av samtliga handlingsplaner kopplade till MR-programmet kan öka verksamheternas kunskaper om inkluderande och normkritiska arbetssätt så att invånare som kommer i kontakt med verksamheterna känner sig väl bemötta och delaktiga i beslut som berör dem oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Rättigheter för hbtqi-personer är även en del av stadens demokratiarbete och arbete med att uppnå FN:s globala hållbarhetsmål i Agenda 2030 med fokus på principen Lämna ingen utanför.

Handlingsplanen konkretiserar arbetet med lika rättigheter för hbtqi-personer. Fokusområdena pekar ut viktiga prioriteringar och samlar insatser för arbetet framåt. Målen i handlingsplanen kan bidra till att skapa en tydlig styrning och samtidigt en flexibilitet för förvaltningen att utifrån sina verksamhetsområden själva ta fram aktiviteter för att uppnå målen. Det är positivt att handlingsplanen ger exempel på hur arbetet kan genomföras i praktiken.

Förvaltningen anser att handlingsplanen saknar ett arbetsgivarperspektiv. Som arbetsgivare har staden en viktig roll i arbetet med mänskliga rättigheter och att förebygga diskriminering. När arbetsgivarperspektivet saknas finns en risk att staden tappar ett helhetsgrepp vad gäller det strukturella arbetet för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Om det perspektivet inte ska ingå vore det bra om avgränsningen motiveras och att handlingsplanen beskriver hur de frågorna tas om hand på annat vis inom staden. Det är viktigt att skapa en stödjande och jämlik arbetskultur genom policyer, utbildning och ett inkluderande språk för att uppmuntra hbtqi-personer att vara öppna och känna sig trygga på arbetsplatsen. Att utbilda anställda om vikten av en inkluderande miljö, samt att vara medveten om inkluderande språk och agerande, är avgörande för att skapa en trygg miljö. För att lyckas med inkluderande rekrytering behöver förvaltningen också visa att den är stödjande och accepterande arbetsplats för hbtqi-personer. Att vara en god arbetsgivare ett prioriterat område i nämndens verksamhetsplan likväl som lokal demokrati där delaktighet och inflytandefrågorna ingår.

### *Jämställdhetsanalys*

Förvaltningen uppfattar att handlingsplanen kan ge positiva effekter för hbtqi-personer oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika. Handlingsplanen tydliggör att diskriminering och övergrepp på dessa grunder inte är acceptabla, vilket stärker arbetet med att säkerställa allas lika rättigheter. Genom att inkludera åtgärder som syftar till att förebygga och motverka diskriminering bidrar planen till att främja jämställdhet och jämlikhet som är en del i arbetet för mänskliga rättigheter och som är grundläggande i en demokrati.

### *Barnrättsanalys*

Förvaltningen bedömer att handlingsplanen har en tydlig koppling till FN:s konvention om barnets rättigheter med målet att säkerställa att alla barn, oavsett bakgrund, blir bemötta med respekt och får möjlighet att uttrycka sina åsikter. Förvaltningen uppfattar även att handlingsplanen knyter särskilt an till artikel 2 i Barnkonventionen, som slår fast att alla barn har rätt till samma skydd och möjligheter – oavsett kön, hudfärg, ursprung, religion eller andra personliga egenskaper, där sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktäristika kan ingå. Ingen får utsättas för sämre behandling på grund av dessa faktorer.

## **Stockholms Stadshus AB**

**Stockholms Stadshus AB:s** yttrande den 15 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

I budget 2025 slås fast att stadens arbete för att säkerställa de mänskliga rättigheterna ska intensifieras. Detta innefattar bland annat att säkerställa lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer. Koncernledningen ställer sig positiv till att staden tagit fram en ny handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter som kompletterar programmet för mänskliga rättigheter.

Koncernledningen bedömer att handlingsplanen kommer utgöra ett bra stöd för stadens bolag i det fortsatta arbetet med att värna och stärka mänskliga rättigheter. Det är positivt att kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter då det skapar förutsättningar för likvärdighet och samsyn inom stadens verksamheter. Koncernledningen tillstryker förslaget.

## **Underremisser**

**S:t Erik Markutveckling AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

S:t Erik Markutveckling är positiv till förslaget och instämmer med handlingsplanens analyser samt förslag till genomförande och uppföljning.

**Stockholms Stads Parkerings AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Parkering ställer sig positiv till handlingsplanen.

**AB Familjebostäders** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget bedömer att handlingsplanen kommer att utgöra ett stöd i det fortsatta arbetet med att värna och stärka mänskliga rättigheter.

**Stockholm Business Region AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Business Region AB bedömer att handlingsplanen stärker och utvecklar stadens och bolagets arbete för att säkerställa att stockholmare har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könsskarakteristika.

**AB Svenska Bostäders** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget anser att det är positivt med handlingsplaner för att införliva Stockholms stads program för mänskliga rättigheter. I arbetet framåt är det önskvärt med övergripande samordning, kompetensutveckling och stöd i arbetet. Bolaget saknar perspektivet staden som arbetsgivare i handlingsprogrammet och föreslår att handlingsplanen kompletteras med det utifrån att en organisation som speglar invånarna är värdefull för utveckling av arbetssätt och verksamhet.

**Micasa Fastigheter i Stockholm AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ställer sig bakom förslaget och är positivt till att kommunstyrelsen fått i uppdrag att ta fram en ny utbildning för stadens anställda om hbtqi-personers rättigheter och ser gärna att denna diplomutbildning är likt en certifiering.

**Stockholms Hamn AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget ser mycket positivt på handlingsplanen och ser den som ett viktigt och nödvändigt arbete för att främja en inkluderande och rättvis stad.

**Kulturhuset Stadsteatern AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Handlingsplanen är ambitiös och ställer krav på noggrann uppföljning utifrån delmål och aktiviteter. Bolaget framhåller att uppfyllelsen av handlingsplanen kommer ta i anspråk ökade resurser.

**Bostadsförmedlingen i Stockholm AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

För Bostadsförmedlingen är handlingsplanen särskilt relevant i bemärkelsen att tillgången till en bostad är en grundläggande förutsättning för trygghet och delaktighet i samhället. Ett rättighetsbaserat arbetssätt bidrar till att säkerställa likvärdig tillgång till bostadsförsörjningen och att risk för diskriminering eller exkludering motverkas. Sammanfattningsvis är handlingsplanen ett viktigt stöd i stadens arbete med mänskliga rättigheter och bolaget välkomnar förslaget.

**Skolfastigheter i Stockholm AB:s** yttrande har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget välkomnar handlingsplanen.

**AB Stockholmshems** remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget anser att handlingsplanen är genomarbetad och tydligt definierar vilka aktörer som ansvarar för genomförande. Bolaget uppskattar att handlingsplanen innehåller gemensamma målsättningar för hela staden, samtidigt som den ger bolaget möjlighet att utifrån sin verksamhet själv ta fram aktiviteter för att uppnå målen.

### **Akademikerförbundet SSR**

**Akademikerförbundet SSR:s** yttrande daterat den 24 september 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Vi ser positivt att staden har presenterat en handlingsplan utifrån tidigare program "Program för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, konsidentitet eller könsuttryck" för stadens arbete för lika rättigheter och möjligheter för HBTQI-personer. Vi tycker även att det är positivt att staden har inkluderat Intersex och könskaraktäristika i stadens arbete för dessa lika rättigheter och möjligheter. Som akademiskt förbund tycker vi att det är viktigt att våra medlemmar regelbundet får kompetensutveckling i dessa frågor då bemötandet av HBTQI-personer är centralt för att de ska få lika rättigheter och möjligheter. Staden har tidigare haft en upphandlad utbildning via RFSL i dessa frågor. Vi ser dock att den inte använts i den utsträckning som behövts då den dels kostar en del för de verksamheter som vill gå den och dels för att de krav som ställs på verksamheten är höga.

Kostnaden gör att utbildningen inte prioriteras i och med den allt mer ansträngda budgeten inom socialtjänsten. Personalomsättningen som vi ser i staden inom de verksamheter där vi har medlemmar gör att det efter enbart något år är ett fåtal kvar inom verksamheten som gick utbildningen. Detta blir då missvisande för medborgarna, när verksamheterna sedan visar i diplom som ställs ut på offentlig plats i lokaler eller i mejlsignaturer, att verksamheten är HBTQI diplomerad när få medarbetare har gått utbildningen.

Hur uppföljningen av den handlingsplan som ska tas fram efter genomförd utbildning har inte förtydligats och därmed anser vi inte heller har prioriterats inom verksamheterna. För hur följer en verksamhet upp en utbildning som majoriteten av medarbetarna inte gått? Det finns inte heller i dagsläget som vi förstår några riktlinjer på hur länge en verksamhet kan kallas diplomerad om de gått stadens utbildning. I jämförelse med RFSL:s egna utbildning som gäller i tre år för att sedan kompletteras. För att staden ska kunna uppfylla de mål som presenteras i handlingsplanen avseende kunskap och information, välfärd och service, samt delaktighet och inflytande anser vi att kompetenshöjande insatser som utbildning och aktivt arbete i dessa frågor är centralt.

I målen om kunskap och information anser vi att det är av vikt att även inkludera HBTQI-personer som är våra medlemmar och medarbetare i staden. Som fackförbund vet vi att diskriminering utifrån sexuell läggning, konsidentitet, könsuttryck eller

könskaraktiska på arbetsplatsen förekommer. Tyvärr är det få medlemmar som vågar rapportera detta. Som förbund ser vi därför att arbetet för lika rättigheter och möjligheter inom staden behöver stärkas. Ett verktyg för att kartlägga detta problem rekommenderar vi att staden börjar samla jämlighetsdata enligt de metoder som Länsstyrelsen i Stockholm har tagit fram utifrån deras arbete Vidga Normen. På så sätt kan staden på ett evidensbaserat sätt jobba med att motverka diskriminering på arbetsplatsen och bli en mer attraktiv arbetsgivare.

### **Forum för levande historia**

**Forum för levande historias** yttrande daterat den 14 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsen i Stockholms stad har ombett Forum för levande historia att svara på remissen (KS 2025/836). Myndigheten lämnar här sitt yttrande:

Forum för levande historia avstår från att lämna synpunkter på handlingsplanens inriktning och ambitionsnivå som är en följd av kommunens politiska prioriteringar.

Forum för levande historia har i uppdrag från regeringen att ta fram ett kunskapsstöd för offentlig verksamhet om lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer. Syftet är att skapa förutsättningar för ökad kunskap om hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter hos offentliganställda. Inom ramen för detta utvecklingsarbete har vi identifierat faktorer som vi bedömer vara framgångsfaktorer för hbtqi-strategiskt arbete, nämligen att man:

- betonar vikten av kunskap om hbtqi-personers levnadsvillkor och tillgång till de mänskliga rättigheterna,
- baseras på en nulägesbeskrivning av hbtqi-personers tillgång till rättigheter, • visar hur olika delar av gruppen hbtqi-personer kan ha olika behov och betydelsen av samband med annan utsatthet,
- betonar betydelsen av att strukturerat utveckla kunskapen om hbtqi-personers behov med hjälp av till exempel enkäter, intervjuer, referensgrupper och dialoger med civilsamhället,
- relaterar till relevant lagstiftning,
- har mål,
- är långsiktig,
- har en plan för uppföljning,
- tydliggör ansvar för olika delar av verksamheten, till exempel även inklusive kommunala bolag och upphandlad verksamhet,

- presenterar åtgärder. Forum för levande historia vill ta tillfället i akt att tipsa om resurser som vi erbjuder offentliganställda inom hbtqi-området:
- Faktasida om hbtqi: <https://www.levandehistoria.se/fakta/hbtqi-fobi> Dokumenttyp
- Webbfortbildningen Kunskap om hbtqi och likvärdigt bemötande: <https://www.levandehistoria.se/kompetensutveckling/hbtqi-och-likvardigtbemotande>
- Ljuddraman om bemötande av hbtqi-personer: <https://www.levandehistoria.se/fakta/hbtqi-fobi/ljuddraman-om-bemotande-avhbtqi-personer>
- Forum för levande historia har ett pågående uppdrag från regeringen att genomföra en studie av svenska skolelevers attityder kring intolerans. I uppdraget ingår att undersöka skolelevers attityder gentemot till exempel hbtqi-personer. Uppdraget ska redovisas senast 1 mars 2026. Vi välkomnar dialog och eventuella samarbeten inom dessa frågor.)

### **Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)**

**Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF)** yttrande daterat den 17 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, tillstryker utifrån den utgångspunkten handlingsplanens förslag. MUCF bedömer att Stockholm stads handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 går i linje med den nationella handlingsplanen Stolt och trygg.

Ungdomsperspektivet är tydligt och handlingsplanen lyftet på flera ställen upp relevant kunskap från MUCFs rapporter gällande unga hbtqi-personers levnadsvillkor, exempelvis gällande hedersrelaterat våld, tillgång till meningsfull fritid samt särskilda utsatthet i skolan. MUCF instämmer i att våldsförebyggande metoder samt uppmärksamhet kring hedersrelaterade problem exempelvis omvändelseförsök är särskilt angeläget att fokusera på.

Inkludering och dialog med civilsamhället är också en tydlig aktivitet för handlingsplanen, exempelvis gällande mötesplatser för unga hbtqi-personer. MUCF lyfter i slutrapport från 2025 ”Uppdrag att stärka förutsättningarna att starta och bibehålla fysiska och digitala mötesplatser för unga hbtqi-personer” att civilsamhällesorganisationer kan vara en viktig samarbetspart i arbetet med mötesplatser.

## **RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholm**

**RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholms** yttrande daterat den 23 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

*Sammanfattning av ställningstagande* RFSL Stockholm och RFSL Ungdom Stockholm tillstyrker förslaget till Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter 2030. Vi välkomnar planens tydliga rättighetsgrund och intersektionella ansats samt att ansvar, uppföljning och tre fokusområden (Kunskap & information; Välfärd & service; Delaktighet & inflytande) samlar stadens arbete till 2030. Samtidigt bedömer vi att planen i nuvarande form liknar ett policydokument mer än en handlingsplan och behöver skärpas med mätbara mål, indikatorer, tidsättning, finansiering och uppföljningsmekanismer, samt en tydligare och mer operativ rollfördelning tillsammans med civilsamhället (inkl. IOP).

### *Övergripande styrkor i handlingsplanen*

- Tydlig MR-förankring och struktur: Handlingsplanen tar avstamp i MR-programmet, EU/EKMR-ramen samt nationella källor och fördelar ansvar mellan nämnder/bolag och uppföljning kopplas till ordinarie processer.
- Intersektionellt perspektiv: Planen lyfter särskilt transpersoners och intersexpersoners utsatthet samt behovet att möta personer som riskerar flerfaldig diskriminering.
- Bredd i välfärd och service: Delmål finns för skola/förskola, socialtjänst/äldreomsorg, öppna verksamheter, kultur/idrott/fritid samt offentliga miljöer – inklusive konkreta exempel (t.ex. flexomklädningsrum, könsneutrala toaletter).
- Civilsamhällets roll betonas: Planen öppnar för långsiktiga samarbeten, återkommande dialog och IOP samt lyfter community-drivna insatser och mötesplatser.

### *Övergripande svagheter och risker*

- Otillräcklig operationalisering: Effektmål och resultatmål saknar ofta indikatorer, baslinjer, målnivåer och tidsplaner. Uppföljningen riskerar därför att bli process-snarare än resultatorienterad.
- Otydlig finansiering och kapacitet: Nya utbildningar, dialogprocesser och mötesplatser saknar angiven finansieringsprincip, resursbehov och kapacitetsplanering i nämnder/bolag samt för civilsamhällets genomförande.
- Risk för “klick-utbildning”: Diplomerings lyfts, men utan krav på förändrat beteende i bemötande, uppföljning av effekt eller yttre kvalitetssäkring (communityförankring).
- Skolans SSR-uppdrag: Planen konstaterar brister i undervisningen men innehåller inte ett explicit åtagande att upprätthålla integrerad undervisning i sexualitet,

samtycke och relationer (SSR) i stadens skolor även om nationella styrdokument ändras.

- Trygghet i offentlig miljö: Målet om trygga miljöer saknar åtgärder mot organiserade hot, hat och antidemokratiska angrepp, samt tydliga krav på hbtqi-kompetens för trygghetsskapande personal (exempelvis ordningsvakter).
- Kulturens roll underbetonas: Idrott behandlas relativt utförligt medan kulturella infrastrukturer och förslag som hbtqi-museum eller scener för queer kultur saknas, trots dokumenterade behov.

#### *Våra prioriteringar – vad staden bör stärka*

Nedan omsätter vi RFSL Stockholms prioriteringar (2025–2028) till konkreta förbättringsförslag i handlingsplanens tre fokusområden.

##### 1) Kunskap och information

Styrka i planen: Ny stadsövergripande hbtqi-utbildning och diplomering kan leda till bredare tillgång till hbtqi-kunskap bland stadens anställda.

Risk/svaghet: Om insatsen reduceras till “e-learning + diplom” utan effektmått riskerar den att få liten effekt.

#### Förbättringsförslag:

- Kvalitetssäkra utbildning via communityt: Inför krav på medskapande med civilsamhällesaktörer (RFSL m.fl.) i kursutformning, case och examination – samt möjlighet till extern diplomgranskning. Diplomutbildning vs. utbildningar av communityaktörer: Staden ska förankra utbildningsinnehåll i communityt och upphandla/IOP-samverka där civilsamhället har spetskompetens. Diplomering ska inte ersätta processinriktat förändringsarbete.
- Följsamhet och effekt av all utbildning: Inför effektmått (t.ex. förändring i bemötandeindex, minskade klagomål, ökad tillit), obligatorisk uppföljning och återcertifiering.
- Från kunskap till kompetens: Komplettera all utbildning med handledning i verksamheten, kollegialt lärande och uppföljda förbättringscyklar. Indikatorer: antal handledningstillfällen/år, täckningsgrad, och förbättring i klagomåls/nöjdhetsstatistik kopplad till bemötande.
- Synliggörande vs. normkritik: Lägg till att alla verksamheter ska aktivt utmana hetero- och cissnormer i vardagen (kommunikation, möten, lokaler). Det räcker inte att ha kunskap utan målet måste vara att stadens verksamheter aktivt bidrar till att öka jämlikheten genom att verka normkritiskt.

- Upphandling och villkor: Inför obligatoriska krav/kriterier på hbtqi-kompetens med specifikation av hur kompetensen förvärvats i stadens upphandlingar (äldreomsorg, LSS, boenden, m.fl.), följt av uppföljningsbar villkorsbilaga.
- Proaktiv normkritik, inte enbart synlighet: Utöka Mål 2 från “synliggöra kunskap” till aktiv normkritik i vardagen (språk, bilder, processer, skyltning, blanketter). Indikatorer: andel enheter som genomfört normgranskning av kommunikation och styrdokument och antal förbättringsåtgärder som genomförts.

## 2) Valfärd och service

Styrka i planen: Täckning av skola/förskola, socialtjänst/äldre, öppna verksamheter, kultur/idrott/fritid samt offentliga miljöer – med exempel på inkluderande miljöer. Handlingsplanen berör vikten av tillgänglig och likvärdig valfärd för alla, oavsett könsidentitet eller sexuell läggning, samt lyfter behovet av kompetenshöjning inom socialtjänsten.

Risk/svaghet: Osynliggörande av vissa utsatta grupper och deras särskilda behov: Hbtqi-personer som säljer sex möter ofta hinder i kontakten med socialtjänsten. Förutom hetero- och cisnormativa antaganden påverkas bemötandet av ett starkt politiskt narrativ kring sexköp, vilket riskerar att stå i vägen för ett behovsbaserat och rättighetsorienterat stöd. Det kan leda till att klienter inte blir mötta utifrån sina faktiska behov eller önskemål, i strid med socialtjänstens grundläggande princip om att möta individen där den är.

### *Skola och förskola – prioriteringar och förslag:*

- Säkra SSR i praktiken: Lägg till ett tydligt åtagande att integrera SSR i värdegrundsoch trygghetsarbetet i alla skolor/förskolor där fortbildning och stöd till elevhälsan ingår, oavsett eventuella förändringar i den nationella kursplanen. Indikatorer: andel 3 skolor med årliga SSR-planer, andel lärare och elevhälsopersonal med fortbildning, och rapporterad trygghet bland elever i hbtqi-gruppen.
- Säkerställ att hbtqi-perspektiv införlivas i SSR.
- Trygghet på riktigt: Skärp kravet att lärare/personal agerar aktivt vid kränkningar (MVP + normkritik), och följ upp med incident- och åtgärdsdata uppdelad på hbtqi.
- Fysisk miljö: Mål om att könsneutrala toaletter och flexomklädningsrum ska finnas på alla stadens egna skolor/idrottsanläggningar till 2030 med delmål per år om hur många som finns.

### *Socialtjänst/äldreomsorg – prioriteringar och förslag:*

- Hbtqi-inkluderande äldreomsorg: Sätt ett resultatmål om minst ett profilboende eller tydligt inkluderande koncept per stadsdel samt hbtqi-kompetenskrav för hemtjänstleverantörer. Sätt mål om profilboenden och hbtqi-kompetens i hemtjänst/LSS och följ upp upplevelser av bemötande. Indikatorer: antal platser, användarnöjdhet, upplevelse av bemötande.

- Diversifiera stödinsatserna för personer som säljer sex till flera enheter och verksamhetsområden så att stödet inte enbart koncentreras till en viss del av socialtjänsten.
- Utveckla stödinsatserna för personer som säljer sex i samverkan med målgruppen och berörda civilsamhällesorganisationer (t.ex. RFSL Stockholm, eller Red Umbrella Sweden) för att säkerställa ett tillgängligt, icke-dömande och rättighetsbaserat stöd oavsett könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning.
- Komplettera relaterade utbildningsinsatser med särskilda moment om sexsäljarerfarenhet, stigma och intersektionalitet, inom ramen för den planerade hbtqi-kompetensutbildningen.
- Särskild utsatthet: Tydliggör rutiner för våldsutsatthet, heder, hatbrott och omvändelseförsök, inklusive samverkansspår med elevhälsa/skola och civilsamhälle. Indikatorer: antal upptäckta/åtgärdade ärenden och tillgång till skyddat boende inkl. enskilda boenden för asylsökande hbtqi-personer.

*Mötesplatser, kultur, idrott och fritid – prioriteringar och förslag:*

- Community-drivna mötesplatser: Formulera ett mål om samarbeten med civilsamhället om fler och geografiskt spridda alkoholfria mötesplatser för hbtqi-personer (unga, seniorer, nyanlända, personer med funktionsnedsättning etc) gärna via IOP-avtal. Indikatorer: antal mötesplatser, öppettider/år, deltagare, upplevd trygghet.
- Kulturens synlighet: Fullfölj planen på att uppföra ett HBTQI-monument i staden. Indikatorer: förberedelser klara våren 2026, beslut 2026, invigning 2027
- Kulturens synlighet: Lägg till åtgärd att utreda och inrätta ett hbtqi-museum/arkiv samt programstöd för queera kulturuttryck. Indikatorer: utredning klar 2026, beslut 2027, invigning 2029; antal programtillfällen/år.
- Tillgång till idrott: Inför separata tider för unga hbtqi-personer på idrottsanläggningar och följ upp deltagande/trygghetskänsla.

*Offentliga miljöer – prioriteringar och förslag:*

- Trygghet i offentlig miljö och skydd mot hot och hat: Komplettera Mål 5 med en strategi mot hot/hatexponering riktad mot hbtqi-miljöer, evenemang och organisationer, inkl. utbildningskrav för ordningsvakter och trygghetspersonal i hbtqi-kompetens. Indikatorer: andel upphandlade aktörer med kompetenskrav och upplevd trygghet i communityenkäter.

*3) Delaktighet och inflytande*

Styrka i planen: Återkommande dialog med civilsamhället, referensgrupper, enkäter och IOP nämns.

Risk/svaghet: Oklart hur ofta, med vilka aktörer, på vilken nivå och hur insikter styr budget och prioriteringar. Förbättringsförslag (mål/åtgärder/indikatorer):

- “Hbtqi-rådsprocess”: Inrätta ett kommunalt hbtqi-råd eller branschträffar (minst 2/år) med politisk närvaro och beslutslogg som kopplas till budget/uppdrag för att systematiskt ta tillvara civilsamhällets kunskap och resurser – inte endast projektvis. Indikatorer: antal möten, beslut, andel beslut genomförda.
- Systematisk kunskapsinhämtning: Fastställ metodik för communityenkäter, fokusgrupper och referenspaneler (inkl. trans- och intersexpersoner) – med återkoppling till deltagarna och offentlig “Du sa/vi gjorde”-redovisning.
- Långsiktiga IOP: Identifiera prioriterade områden (mötesplatser, utbildning, skyddat boende, familjemottagningar m.fl.) och teckna 3–4-åriga IOP-avtal med tydliga mål/indikatorer.

#### *Avslutande bedömning*

Handlingsplanen är ett viktigt steg. Med de föreslagna kompletteringarna får staden ett styr- och uppföljningsbart verktyg som stärker hbtqi-personers rättigheter i vardagen – i skolan, i välfärden, i kulturlivet och i det offentliga rummet – och som på riktigt bygger på delaktighet, kunskap och långsiktiga civilsamhällespartnerskap.

## **RFSL Ungdom**

**RFSL Ungdoms** yttrande daterat den 24 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

### *INLEDNING*

RFSL Ungdom tackar för möjligheten att inkomma med remissvar på Stockholms Stads handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2023.

### *SAMMANFATTNING*

- RFSL Ungdom har inga anmärkningar på innehållet i handlingsplanen.
- RFSL ungdom anser att vissa begrepp i handlingsplanen har använts på ett sätt som upplevs stigmatiserande och bör korrigeras.

#### **1. INNEHÅLLET I HANDLINGSPLANEN**

RFSL Ungdom har inga anmärkningar på innehållet eller utformningen av målen i handlingsplanen.

#### **2. PROBLEMATISK BEGREPPSANVÄNDNING**

I handlingsplanen används återkommande beskrivningarna “barn och unga som själva bryter eller vars familjer bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könsskarakteristika”. RFSL Ungdom ställer sig skeptiska till denna

begreppsanvändning, då det förstärker bilden av att vara avvikande och att det kan ha stigmatiserande effekt för målgruppen.

Det är inte fel i sig att prata om normbrytande identiteter eller familjekonstellationer. Vi anser att det kan stå kvar i de inledande delarna, exempelvis. Men inom ramen för handlingsplanens mål och beskrivningen av dessa förefaller begreppsanvändningen onödig.

Att använda detta begrepp istället för hbtqi-personer, barn och unga som är hbtqi-personer eller regnbågsfamiljer bidrar till ett osynliggörande av hbtqi-identiteter hos barn, unga och vuxna.

RFSL Ungdom anser dessutom att det är viktigt att synliggöra och respektera barn och ungas rätt till självidentifikation. Barn och unga kan också vara hbtqi-personer och detta måste framgå tydligt i handlingsplanen. Det kan vara en mycket viktig identitet för ett barn eller en ungdom som inte ska reduceras till ett passivt "normbrytande".

Det finns personer i alla åldrar, som inte själva identifierar sig som hbtqi, men ändå riskerar utsatthet och deras rätt att få vara och uttrycka sig på ett normbrytande sätt ska fortfarande skyddas. Våra förslag kommer därför att inbegripa en sådan bredare definition också, men med en mindre problematisk formulering.

## 2.1. Föreslagna målrevideringar

Stadens skolor identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera barn och unga som själva bryter eller vars familjer bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska. (Sida 14)

Stadens förskolor identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera barn som själva eller vars familjer bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska. (Sida 15)

Stadens vuxenutbildning identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella hinder och normer i verksamheten som riskerar att exkludera personer som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska. (Sida 15)

*Stadens skolor identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera barn och unga eller regnbågsfamiljer på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.*

*Stadens förskolor identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera barn eller regnbågsfamiljer på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska*

*Stadens vuxenutbildning identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella hinder och normer i verksamheten som riskerar att exkludera personer på grund sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska.*

## 2.2. Föreslagna revideringar i den löpande texten

Förskolan är ofta barnets första "egna" miljö utanför hemmet och barn som lever i familjer som bryter mot heteronormen behöver få sin familj bekräftad på förskolan. (sida 14)

*Förskolan är ofta barnets första "egna" miljö utanför hemmet och barn som lever i regnbågsfamiljer behöver få sin familj bekräftad på förskolan.*

POST Box 350, 101 26 Stockholm  
BESÖK Vasagatan 28, 111 20 Stockholm

E-POST [info@rfslungdom.se](mailto:info@rfslungdom.se)  
HEMSIDA [www.rfslungdom.se](http://www.rfslungdom.se)

ORG.NR. 802409-6318  
TELEFON +46 8 501 629 40

2/3

Ärende  
KS 2025/836  
ATT  
Kommunstyrelsen Stockholms stad: Rotel IX

Datum  
2025-10-24



Insatser för att skapa trygghet i stadens skolor och förskolor för barn och unga som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska ska riktas både till pedagoger och till annan personal samt till elever/barngrupper. (Sida 15)

*Insatser för att skapa trygghet i stadens skolor och förskolor för barn och unga som är hbtqi-personer eller på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktiska riskerar otrygghet ska riktas både till pedagoger och till annan personal samt till elever/barngrupper.*

Insatser för att skapa trygghet i stadens skolor och förskolor för barn och unga som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika ska riktas både till pedagoger och till annan personal samt till elever/barngrupper. (Sida 15)

Den mest grundläggande insatsen för att skapa trygghet för elever som bryter mot normer om kön, könsidentitet eller könsuttryck är ett väl fungerande arbete mot trakasserier och andra kränkningar. (Sida 15)

Vid utformningen av insatser bör skolor och förskolor ha i åtanke att barn och unga som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov. (Sida 15)

Vid utformningen av insatser bör stadens verksamheter ha i åtanke att personer som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov. (Sida 18)

Vid utformningen av insatser bör verksamheterna ha i åtanke att personer som bryter mot normer om sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov. (Sida 21)

Att genomföra intervjuer med personer som bryter mot normer om kön och sexualitet för att särskilt fånga dessa personers behov och erfarenheter. (Sida 24)

Insatser för att skapa trygghet i stadens skolor och förskolor för barn och unga som är hbtqi-personer eller på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika riskerar otrygghet ska riktas både till pedagoger och till annan personal samt till elever/barngrupper.

Den mest grundläggande insatsen för att skapa trygghet för hbtqi-elever och barn som på annat sätt riskerar otrygghet på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika är ett väl fungerande arbete mot trakasserier och andra kränkningar.

Vid utformningen av insatser bör skolor och förskolor ha i åtanke att barn och unga som är hbtqi-personer eller som på annat sätt riskerar otrygghet på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov.

Vid utformningen av insatser bör stadens verksamheter ha i åtanke att hbtqi-personer och personer som på annat sätt riskerar otrygghet på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov.

Vid utformningen av insatser bör verksamheterna ha i åtanke att hbtqi-personer och personer som på annat sätt riskerar otrygghet på grund av sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller könskaraktäristika inte är en homogen grupp och kan ha olika behov.

Att genomföra intervjuer med hbtqi-personer för att särskilt fånga dessa personers behov och erfarenheter.

## Övrigt

RFSL Ungdom deltar gärna i uppföljningsarbetet av handlingsplanen.

## RFSU Stockholm

RFSU Stockholms yttrande daterat den 21 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Inledning RFSU Stockholm tackar för möjligheten att svara på KS 2025/836:

Remiss av Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 från Kommunstyrelsen i Stockholms stad

Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU, är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell medlemsorganisation som sedan 1933 verkar för allas rätt att bestämma över sin kropp och sexualitet. RFSU:s arbete utgår från kunskap, lust och engagemang och bedrivs lokalt, nationellt och internationellt för att främja sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). RFSU har lokalföreningar över hela landet och Stockholm är RFSU:s största.

### *Allas rätt att bestämma över sin kropp och sexualitet*

RFSU Stockholm arbetar på flera olika nivåer för att främja allas rätt att bestämma

över sin kropp och sexualitet, vilket inkluderar ett aktivt arbete för hbtqi-personers rättigheter till en egen sexualitet bortom fördomar och förtryck.

#### *Handlingsplan för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter*

2030 Som det står i handlingsplanen, trots framsteg, mår hbtqi-personer fortsatt sämre än den generella befolkningen och är mer utsatta för förtryck och diskriminering. Detta beror bland annat på minoritetsstress, begränsande normer, maktförhållanden, fördomar och okunskap inom exempelvis skola och äldreomsorg. Vi anser därför att ökad medvetenhet och ett aktivt och långsiktigt arbete med dessa frågor är nödvändigt inom staden.

#### *Viktigt att tänka på*

Handlingsplanen är kopplad till Stockholms stads program för mänskliga rättigheter och dess fokusområden, vilket vi ser som positivt. Där lyfts kunskap som ett område och här vill vi betona vikten av kunskap ur flera perspektiv:

- Att personal inom inte minst skolan har relevant kunskap om frågor relaterade till könsuttryck, könsidentitet och sexualitet samt sexuell hälsa. RFSU:s rapport Undervisning om hbtqi-frågor i årskurserna 1–6 (2025) visar att arbetet halkar efter och att hbtqi-elever upplever diskriminering i skolan, precis som det också nämns i stadens handlingsplan. Rapporten visar att skolpersonalen känner sig osäkra i dessa frågor och efterfrågar utbildning, konkreta verktyg och mer stöd från rektorerna för att kunna arbeta aktivt med hbtqi-frågor redan i de tidiga skolåren.
- Att hbtqi-personer får kunskap om sina rättigheter, med särskild prioritet för att förbättra transpersoners levnadsvillkor. Vi ser positivt på att delaktighet och inflytande lyfts i handlingsplanen. Samtidigt är det av största vikt att dessa konkretiseras och omsätts i faktisk delaktighet. Det behöver tydliggöras vad det i praktiken innebär. Det kan till exempel vara att genomföra dialoger för att få kunskap om hbtqi-personers behov och erfarenheter så att detta arbete leder till reellt inflytande.

#### *Avslutande ord*

RFSU Stockholm anser att handlingsplanen är både behövlig och omfattande. Dock vill vi betona vikten av att konkretisera planen, förankra den hos målgrupperna samt garantera att uppföljning och utvärdering blir systematiskt och ändamålsenligt genomförda.

### **HBQT+Socialdemokrater Stockholms stad**

**HBQT+Socialdemokrater Stockholms stads** yttrande daterat den 24 oktober 2025 har i huvudsak följande lydelse.

HBQT+Socialdemokrater Stockholm välkomnar att denna handlingsplan har tagits fram. Handlingsplanen präglas av en helhetssyn och kunskapsbas utifrån uppdragets omfattning. De skrivningar som finns om normkritiskt arbetssätt, elevundersökningar, samhällsorientering inom skola/förskola visar på ett djupt intresse för utveckling. Det

är särskilt välkomnande i tider där hbtqi-personer är särskilt utsatta och utvecklingen går bakåt på många håll i världen.

Det är positivt att det är tydligt tidigt i handlingsplanen förtydligas att alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa att alla människor inom respektive verksamheter har lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och könskaraktiska. Hbtqi-personer finns i hela staden och alla verksamhetsutövare behöver säkerställa sin egen verksamhet. Strukturen i handlingsplanen ger ett mer konkret sätt att omhänderta tidigare strategier och inriktningar, samt ger tydlighet för stadens olika bolag och nämnder.

#### *Kunskap och information*

Under ”Kunskap och information, Mål 2, Det är tydligt för hbtqi-personer att stadens verksamheter är tillgängliga för dem” under målet ”Stadens verksamheter synliggör – både fysiskt och digitalt – kunskap om hbtqi-frågor.” är det positivt för hbtqi-personer, och andra, att normalisera regnbågsflaggor och hbtqi-symboler i stadens kommunikation, digitalt och fysiskt. Det bör även förtydligas att staden aktivt ska arbeta med att synliggöra hbtqi-personer och regnbågsfamiljer i all sin kommunikation. Hbtqi-personers livsvillkor representeras ofta generellt i kommunikation i samband med kamp, men det är också viktigt att queer glädje finns i stadens kommunikation.

#### *Välfärd och service*

Det står på sid 16: “Äldre hbtqi-personer har ofta svårt att känna förtroende för socialtjänsten samt för hälso- och sjukvården. Det kan bero på den historiska stigmatiseringen och sjukdomsstämpeln som fanns kvar i Sverige fram till 1979, när homosexualitet inte längre klassades som en sjukdom av Socialstyrelsen.”

Antaganden om varför förtroende kan vara lågt bör undersökas djupare. Anledningen skulle också bero på brist på kunskap inom verksamheter, tidigare erfarenheter eller en generell önskan om ökad finansiering av vård och omsorg. Innan antaganden skrivs i en handlingsplan bör det undersökas mer.

Gällande äldreboenden har Stockholm haft ett unikt boende en längre tid. Regnbågens kooperativa hyresgästförening vid Gärdet i Stockholm har drivits av civilsamhällets aktörer och eldsjälur. Kön till boendet är väldigt lång och intresset stort.

En ny förening har nyss startat, Regnbågsdalen med 18 nyrenoverade lägenheter som var inflyttningsklara 2025-10-01. Det är en mycket positiv utveckling i vår kommun. Samtliga lägenheter blev snabbt uthyrda och en kö till föreningen finns redan. Erfarenheter från tidigare verksamheter har bidragit i planeringen och boendet är en del av det nyrenoverade seniorboendet i Sandsborg. Detta har planerats och drivits fram av civilsamhället i samråd med Micasa.

Då indikationer finns att köerna är fortsatt långa bör intresset för regnbågsboenden analyseras. Staden skulle kunna vid upphandling, planering, styrning och beslut om äldreboenden skapa nya regnbågsboenden genom flera metoder. Exempelvis skulle

staden kunna undersöka möjligheten att på befintliga boenden reservera några lägenheter som kan hyras ut som regnbågsboenden.

Under ”Välfärd och service, Mål 3” är viktigt med både generellt sett välkomnande verksamhet med ökad hbtqi-kompetens inom verksamheten, men också särskilda och separatistiska verksamheter är viktigt.

## Reservationer m.m.

### Arbetsmarknadsnämnden

Reservation av Per Rosencrantz m.fl. (M) och Lovisa Lanryd (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

Reservation av Ann-Christin Carlberg (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och

utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga och säkerställer deras trygghet samt stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

## **Exploateringsnämnden**

### **Reservation av Gabriel Kroon (SD)**

1. Att nämnden beslutar att besvara remissen med Sverigedemokraternas utlåtande samt
2. att därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt.

Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter. Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning. I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt

### **Reservation av Peter Öberg (L)**

- a. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
- b. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
- c. Att därutöver anföra följande:

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra. Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

## **Fastighetsnämnden**

### **Reservation av Sergej Salnikov (SD)**

Att i huvudsak bifalla kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i

synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt

#### Reservation av Hansi Karppinen (L)

1. Att delvis bifalla kontorets förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra följande:

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

#### Förskolenämnden

#### Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Sophia Granswed Baat (M)

1. Att delvis bifalla kontorets förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Den liberala demokratin är hotad på många håll i världen. Målet för Stockholm bör vara att staden ska vara den mest liberala och mest toleranta staden. Det betyder att det inte finns något slutmål för Stockholms utveckling, utan målet är ständig utveckling och skydd för samt stöd till jämlikt samhälle för alla. Det innebär också att särskilda insatser behöver inriktas på och genomföras för att utveckla staden så att alla känner sig inkluderade.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

#### Reservation av Linnea Vinge (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

## Idrottsnämnden

### Reservation av Hanna Wistrand (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra:

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

### Reservation av Leif Söderström (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt.

Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga och säkerställer deras trygghet samt stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt

## **Kulturnämnden**

### **Reservation av Isabel Smedberg-Palmqvist (L) och Jonas Naddebo (C)**

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

### **Reservation av Emelie Wassermann (SD)**

Att nämnden i huvudsak bifaller förvaltningens förslag till beslut, och anför därutöver följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, hat, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk- eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

## **Miljö- och hälsoskyddsnämnden**

### Reservation av Elin Hjelmestam (L)

- a. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
- b. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
- c. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra. Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

## Reservation av Anders Edin (SD)

Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt

## **Socialnämnden**

### Reservation av Anne-Lie Elvén (L) och Andrea Hedin m.fl. (M)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut,
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter, samt
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive

minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

### Reservation av Tapani Juntunen (SD)

1. att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att därutöver anföra.

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

### Stadsbyggnadsnämnden

#### Reservation av Björn Ljung och Mikael Blomstrand (C) och Johan Nilsson m.fl. (M)

Den liberala demokratin är hotad på många håll i världen. Målet för Stockholm bör vara att staden ska vara den mest liberala och mest toleranta staden. Det betyder att det inte finns något slutmål för Stockholms utveckling, utan målet är ständig utveckling och skydd för samt stöd till jämlikt samhälle för alla. Det innebär också att särskilda insatser behöver inriktas på och genomföras för att utveckla staden så att alla känner sig inkluderade.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

Särskilt uttalande av Jan Valeskog m.fl. (S), Maria Mustonen m.fl. (V) och Cecilia Obermüller (MP)

Stadens arbete för att säkerställa de mänskliga rättigheterna behöver intensifieras. I detta innefattas ett systematiskt arbete för att i enlighet med stadens program och handlingsplaner motverka alla former av rasism, stärka barnets rättigheter, nationella minoriteters rättigheter, romsk inkludering och jämställdhet samt lika rättigheter och möjligheter för hbtqi-personer, äldre och för personer med funktionsnedsättningar. Handlingsplanen för HBTQI- personers rättigheter är en välkommen fördjupning för detta arbete.

Ambitionerna i handlingsplanen för HBTQI-personer blir relevanta enbart när de kan göra skillnad i stockholmarnas vardag. Därför är det viktigt att påpeka vikten av en kontinuerlig och medveten implementering av handlingsplanens ambitioner i stadsbyggnadsnämndens olika verksamhetsområden däribland kompetensbaserad rekrytering och bemötandet vid myndighetsutövning. Frågan är också relevant vid planering av bostäder för olika familjekonstellationer

Särskilt uttalande av Mats Johansson (SD)

Sverigedemokraterna instämmer i huvudsak i det utkast till svar som kontoret lägger fram. Homo- och transfobi finns och vi måste motarbeta det överallt det dyker upp, men det är ojämnt fördelat i samhället. Vi menar att om en kartläggning verkligen ska kunna ligga till grund för en handlingsplan för att hantera homo- och transfobi måste det först och främst klartläggas var i staden som problemet existerar och vilka som är

öppet homo- och transfoba. Därefter bör samhällets insatser mot homo- och tranfobi intensifieras i dessa stadsdelar och bland de grupper där sådant hat förekommer

### **Trafiknämnden**

#### **Reservation av Anders Lindman (SD)**

1. att nämnden beslutar att i huvudsak bifalla kontorets förslag till beslut samt att därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt

#### **Reservation av Sara Svanström (L)**

- a) Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
- b) Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
- c) Att därutöver anföra följande:

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål.

För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

### **Utbildningsnämnden**

#### **Reservation av Jan Jönsson (L)**

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

#### **Reservation av Mats Johnsson (SD)**

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

#### Ersättaryttrande av Erik Ehre (KD)

Att släppa en främmande person över sin tröskel för att få hjälp med sina bestyr är något som kan upplevas som obehagligt för många. Det är verkligheten för många äldre som i dag har hemtjänst. Extra utsatta är äldre HBTQ- personer, som kan uppleva en rädsla för att inte bli sedd för den man är, få sina relationer tagna på allvar, eller inte få den hjälp man behöver.

I en tidigare uppskattning från Socialstyrelsen uppgår äldre HBTQ-personer som har hemtjänst eller bor på särskilt boende till 15 000. Det antalet lär också öka i takt med att antalet äldre blir fler. Det är därför välkommet med ett handlingsprogram för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Detta för att säkerställa att alla äldre stockholmare möts med respekt och får den hjälp de behöver oavsett sexuell läggning eller levnadssätt.

En nationell SCB-kartläggning från 2017 visade att i snitt 69 procent av personal i kategorin hemservicpersonal m.fl. var utrikesfödda. Ett handlingsprogram för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter kan därför också vara viktig för den personal som har bakgrund i länder med en mer intolerant syn på icke-traditionella levnadssätt. Staden måste jobba proaktivt för att alla äldre ska bli bemötta med värdighet och på sina villkor. Vi hoppas att styret vågar leva upp till sina högt ställda ambitioner i denna frågan.

## Äldrenämnden

### Reservation av Margita Jacobsson (L)

1. Att delvis bifalla kontorets förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Den liberala demokratin är hotad på många håll i världen. Målet för Stockholm bör vara att staden ska vara den mest liberala och mest toleranta staden. Det betyder att det inte finns något slutmål för Stockholms utveckling, utan målet är ständig utveckling och skydd för samt stöd till jämlikt samhälle för alla. Det innebär också att särskilda insatser behöver inriktas på och genomföras för att utveckla staden så att alla känner sig inkluderade.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

### Särskilt uttalande av Nike Örbrink (KD)

Att släppa en främmande person över sin tröskel för att få hjälp med sina bestyr är något som kan upplevas som obehagligt för många. Det är verkligheten för många äldre som i dag har hemtjänst. Extra utsatta är äldre HBTQ-personer, som kan uppleva en rädsla för att inte bli sedd för den man är, få sina relationer tagna på allvar, eller inte få den hjälp man behöver.

I en tidigare uppskattning från Socialstyrelsen uppgår äldre HBTQ-personer som har hemtjänst eller bor på särskilt boende till 15 000. Det antalet lär också öka i takt med att antalet äldre blir fler. Det är därför välkommet med ett handlingsprogram för

hbtqi-personers rättigheter och möjligheter. Detta för att säkerställa att alla äldre stockholmare möts med respekt och får den hjälp de behöver oavsett sexuell läggning eller levnadssätt.

En nationell SCB-kartläggning från 2017 visade att i snitt 69 procent av personal i kategorin hemservicepersonal m.fl. var utrikesfödda. Ett handlingsprogram för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter kan därför också vara viktig för den personal som har bakgrund i länder med en mer intolerant syn på icke-traditionella levnadssätt. Staden måste jobba proaktivt för att alla äldre ska bli bemötta med värdighet och på sina villkor. Vi hoppas att styret vågar leva upp till sina högt ställda ambitioner i denna frågan.

### **Bromma stadsdelsnämnd**

#### **Reservation av Findel Madison (SD)**

- a) Att i huvudsak bifalla förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- b) Att därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter. Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning. I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning. Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

#### **Reservation av Hanna Wistrand (L) och Johan Duvdahl (C)**

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter. Vi vill dock peka på en mer

övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

### **Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Emelie Wassermann (SD)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, hat, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk- eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

#### Reservation av Peter Backlund (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

### **Farsta stadsdelsnämnd**

#### **Reservation av Leif Söderström (SD)**

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att

själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga och säkerställer deras trygghet samt stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

### **Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Runar Finnman (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

### **Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Fatima Nur (L)

Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.

Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer."

#### Reservation av Pär Gustavsson (SD)

Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.

Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

### Särskilt uttalande av Saad Gourrada (C)

Vi instämmer i förvaltningens bedömning att handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 behöver ett tydligare arbetsgivarperspektiv. En inkluderande stad förutsätter inkluderande arbetsgivare i alla led. Stadens medarbetare ska kunna vara öppna med vem de är på jobbet, men även ha förutsättningar för att bemöta invånare och brukare på ett jämlikt och inkluderande sätt. Alla chefer ska ha kunskap och verktyg för att förebygga diskriminering och skapa en trygg arbetsmiljö.

För att planen ska få genomslag krävs därför att frågorna om bemötande, utbildning och ledarskap aktivt vävs in i stadens kompetensförsörjningsarbete.

### Järva stadsdelsnämnd

Reservation av Åsa Nilsson Söderström (L) och Ole Jörgen Person m.fl. (M)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

### Särskilt uttalande av Ghazal Saberian (SD)

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt.

Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag.

Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

#### Särskilt uttalande av Patrick Amofah (C)

Vi vill betona att handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 behöver ett tydligare arbetsgivarperspektiv. En inkluderande stad förutsätter en inkluderande arbetsgivare i alla led. Stadens medarbetare ska kunna vara öppna med vem de är på jobbet, men även ha förutsättningar för att bemöta invånare och brukare på ett jämlikt och inkluderande sett. Alla chefer ska ha kunskap och verktyg för att förebygga diskriminering och skapa en trygg arbetsmiljö.

För att planen ska få genomslag krävs därför att frågorna om bemötande, utbildning och ledarskap aktivt vävs in i stadens kompetensförsörjningsarbete.

Vi instämmer också i förvaltningens bedömning att det saknas en diskussion kring begreppet intersektionalitet i nuvarande förslag till handlingsplan. ”Stadens program för de mänskliga rättigheterna anger att stadens MR-arbete ska vara inkluderande, normkritiskt och ha ett intersektionellt perspektiv. I nuvarande handlingsplan diskuteras både ett normkritiskt perspektiv och underlag som lyfter fram levnadsvillkor för hbtqi-personer som är unga, äldre och/eller har en funktionsnedsättning men inte själva begreppet intersektionalitet.

Vi håller med Järva stadsdelsförvaltning att intersektionalitet som vetenskaplig teori och metod, som påtalar behovet av att se till flera maktordningar och maktstrukturer samtidigt bör förtydligas i handlingsplanen. Detta att kunna hålla i flera perspektiv samtidigt blir också avgörande i arbetet med att förverkliga MR-programmet och de tillhörande handlingsplanerna. I handlingsplanen under kunskap och information anges att det saknas kunskap om hur livsvillkoren ser ut för hbtqi-personer vars

identitet eller bakgrund gör att de riskerar att bli utsatta utifrån flera diskrimineringsgrunder.

Vi i C tycker att det är bra att handlingsplanen lyfter detta så att Stockholms stad i stort kan jobba ännu tydligare med dessa frågor.

### **Kungsholmens stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Charlotta Schenholm (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

### **Norra innerstadens stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Anders Lindman (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt

#### Särskilt uttalande av Daniele Fava (C)

Vi instämmer i förvaltningens bedömning att handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 behöver ett tydligare arbetsgivarperspektiv. En inkluderande stad förutsätter en inkluderande arbetsgivare i alla led. Stadens medarbetare ska kunna vara öppna med vem de är på jobbet, men även ha förutsättningar för att bemöta invånare och brukare på ett jämlikt och inkluderande sätt. Alla chefer ska ha kunskap och verktyg för att förebygga diskriminering och skapa en trygg arbetsmiljö. För att planen ska få genomslag krävs därför att frågorna om bemötande, utbildning och ledarskap vävs in i stadens kompetensförsörjningsarbete

#### **Skarpnäcks stadsdelsnämnd**

##### Reservation av Lena Kling (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål.

För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

### Reservation av Sergej Salnikov (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter. Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

### Särskilt uttalande av Gunnar Caperius (C)

Vi instämmer i förvaltningens bedömning att handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 är mycket viktig för att säkerställa att Stockholms stad lever upp till sina åtaganden om mänskliga rättigheter. Därtill instämmer vi i förvaltningens påpekande om risken med att stadens många styrdokument och handlingsplaner, som rör samma eller liknande områden kan göra att styrningen blir otydlig om de överlappar varandra.

Dock saknar vi ett tydligare arbetsgivarperspektiv i handlingsplanen. En inkluderande stad förutsätter en inkluderande arbetsgivare i alla led, så även i stadens förvaltningar och verksamheter. Medarbetare i staden ska kunna vara öppna med vem de är på jobbet, men även ha förutsättningar för att bemöta invånare och brukare på ett jämlikt och inkluderande sett. Alla chefer ska ha kunskap och verktyg för att förebygga diskriminering och skapa en trygg arbetsmiljö. För att planen ska få genomslag krävs därför att frågorna om bemötande, utbildning och ledarskap aktivt vävs in i stadens kompetensförsörjningsarbete

### **Skärholmens stadsdelsnämnd**

#### **Reservation av Mikael Sundin m.fl. (M)**

Den liberala demokratin är hotad på många håll i världen. Målet för Stockholm bör vara att staden ska vara den mest liberala och mest toleranta staden. Det betyder att det inte finns något slutmål för Stockholms utveckling, utan målet är ständig utveckling och skydd för samt stöd till jämlikt samhälle för alla. Det innebär också att särskilda insatser behöver inriktas på och genomföras för att utveckla staden så att alla känner sig inkluderade.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer.

#### **Reservation av Tapani Juntunen (SD)**

Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.  
Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot,

trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter.

Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning. I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

Särskilt uttalande av Stephan Guiance m.fl. (S), Shamsu Ali Hassan m.fl. (V) och Karmapriya Muschott m.fl. (MP)

Den rödgröna majoriteten tackar förvaltningen för ett gediget arbete med remissen och välkomnar stadens handlingsplan för HBTQIA-personers rättigheter och möjligheter 2030. Planen är ett viktigt och efterlängtat verktyg som konkretiserar hur staden ska stärka arbetet för lika rättigheter i hela verksamheten. Vi vill särskilt lyfta de delar som handlar om den höga graden av utsatthet, diskriminering och psykisk ohälsa som HBTQIA-personer möter, särskilt unga och personer med utländsk bakgrund eller som lever i hederskontext. Handlingsplanen pekar tydligt på behovet av ökad kunskap, tryggare bemötande och tillgängliga verksamheter inom stadens samtliga områden: förskola, skola, äldreomsorg, hemtjänst samt kultur- och fritidsverksamheter. Det här arbetet börjar, i mötet med människor i vardagen.

I Skärholmen finns fortsatt stora utmaningar när det gäller att öka acceptansen och synligheten för HBTQIA-personer. Handlingsplanen ger hopp, men också ansvar, att vi i Skärholmens stadsdel måste stå upp för de värderingar som gör Stockholm till en stad för alla.

Den rödgröna majoriteten uttrycker stark besvikelse över oppositionens passivitet i frågan om omvändelseterapi. Trots återkommande krav har Tidöregeringen inte agerat och varje dag utan lagstiftning är ett svek mot utsatta unga. Det är särskilt allvarligt när övergreppen riktas mot hbtq-personer i en hederskontext. Samtidigt har samhället sedan länge infört verktyg som utvidgade reseförbud för att förebygga tvångsgifte och könsstympning. Det visar att det finns en beredskap att skydda unga från hedersrelaterat våld men att vissa former av förtryck fortfarande osynliggörs. Omvändelseförsök orsakar djup skada, men behandlas som om de vore en gråzon

vilket gör det svårare för offer och rättsväsendet att ställa skyldiga till svars för sådana handlingar. Vi vill även uppmärksamma den viktiga satsning som RFSL gör genom fritidsgården Egalia Skärholmen, en trygg mötesplats för unga HBTQIA-personer mellan 13 och 19 år. Här får unga en chans att mötas, ställa frågor, bygga gemenskap och känna stöd – särskilt för dem som inte kan vara öppna i sin egen miljö.

Egalia Skärholmen är en livsviktig insats för trygghet, identitet och psykisk hälsa. Vi står fast vid att varje människa i Skärholmen ska ha rätt att leva öppet, tryggt och fritt oavsett könsidentitet, könsuttryck eller sexuell läggning. Vi kommer att fortsätta driva på för en jämlik, trygg och inkluderande stadsdel där mänskliga rättigheter är en självklarhet.

### **Södermalms stadsdelsnämnd**

#### Reservation av Johan Lisspers (L)

1. Att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Att handlingsplanen revideras och inkluderas direkt i stadens program för mänskliga rättigheter.
3. Att därutöver anföra.

Stockholms stad ska vara frihetens stad, där varje individ fritt kan forma sitt liv utan att begränsas av diskriminering. Det är därför viktigt att staden tar sitt ansvar för att säkerställa HBTQI-personers rättigheter och möjligheter.

Vi vill dock peka på en mer övergripande problematik. Stadens program för mänskliga rättigheter är i grunden alltför allmänt hållet och saknar tydliga styrmål. För att kompensera för detta tas det nu fram en rad olika handlingsplaner, vilket leder till en fragmenterad styrning där flera planer överlappar varandra.

Vi menar att det vore klokare att samla arbetet i ett gemensamt och mer konkret program för mänskliga rättigheter, där även arbetet med nationella minoriteter och samer ingår. I ett sådant program skulle särskilda mål och uppdrag för respektive minoritet kunna formuleras, men inom en gemensam struktur och med tydlig ansvarsfördelning. På så sätt skulle staden få ett styrdokument som både är överskådligt och möjligt att följa upp på ett systematiskt sätt.

Sammanfattningsvis är det positivt att frågorna lyfts, men vi anser att styrningen blir mer effektiv och tydlig om arbetet koncentreras i ett samlat program i stället för i ett stort antal separata planer

#### Reservation av Ulf Wester (SD)

1. Att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut.
2. Därutöver anföra följande:

Alla människor ska behandlas lika och med respekt. Ingen ska utsättas för hot, trakasserier eller diskriminering. Detta är en självklar utgångspunkt för stadens arbete och något som ska gälla i alla verksamheter. Däremot anser vi att normkritiska och genuspedagogiska satsningar för barn riskerar att göra programmet mer ideologiskt än sakligt. Fokus bör i stället ligga på att säkerställa likabehandling och trygghet för alla, oavsett kön, bakgrund eller sexuell läggning.

I verksamheter som riktar sig till barn, särskilt förskolan, är det av yttersta vikt att barn får vara barn. Förskolan ska vara en trygg plats för lek, gemenskap och utforskande, fri från ideologiska inslag. Därför bör handlingsplanen handla om likabehandling och respekt, snarare än normkritisk eller genuspedagogisk styrning.

Samtidigt är det avgörande att stadens verksamheter tydligt motarbetar hedersrelaterat våld och förtryck. Inom en hederskontext finns barn och unga som inte ges rätten att själva välja sin partner, leva öppet med sin sexuella läggning eller forma sina liv utifrån egna önskemål. Detta är en allvarlig kränkning av grundläggande fri- och rättigheter. Staden måste därför prioritera insatser som skyddar dessa personer, i synnerhet barn och unga, säkerställer deras trygghet och stärker deras möjligheter att leva fritt och självständigt.

#### Särskilt uttalande av Lars Rottem Krangnes (C)

Vi instämmer i förvaltningens bedömning att handlingsplanen för hbtqi-personers rättigheter och möjligheter 2030 behöver ett tydligare arbetsgivarperspektiv. En inkluderande stad förutsätter en inkluderande arbetsgivare i alla led. Stadens medarbetare ska kunna vara öppna med vem de är på jobbet, men även ha förutsättningar för att bemöta invånare och brukare på ett jämlikt och inkluderande sett. Alla chefer ska ha kunskap och verktyg för att förebygga diskriminering och skapa en trygg arbetsmiljö.

För att planen ska få genomslag krävs därför att frågorna om bemötande, utbildning och ledarskap aktivt vävs in i stadens kompetensförsörjningsarbete.